

Székesfehérvári Református Egyházközség

8000 Székesfehérvár, Széchenyi utca 16. Tel.: 22/312-785; Mobil: 30/630-8801;

Fax: 22/398-719; e-mail: hivatal@albaref.hu internet: www.albaref.hu

Református hit- és erkölcsstan helyi tanterv

a Ciszterci Szent István Gimnázium 5 – 12. évfolyama számára

„A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre.”

(2Timóteus 3,16)

Jellege: Nyolcévfolyamos / Négyévfolyamos gimnázium
Általános tantervű tanulócsoporthok

A tantárgy órakerete: (36 oktatási hét)

NYOLCÉVFOLYAMOS KÉPZÉS

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Évi órakeret</i>	<i>Kerettantervi órakeret</i> (9-12. évfolyamokon alapmodulok)	<i>Helyi tervezésű órakeret</i> (9-12. évfolyamokon kiegészítő modulokkal)
5.	2	72	63	9
6.	2	72	64	8
7.	2	72	65	7
8.	2	72	63	9
9.	2	72	20	52
10.	2	72	42	30
11.	2	72	43	29
12.	2	64	43	21

NÉGYÉVFOLYAMOS KÉPZÉS

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Évi órakeret</i>	<i>Kerettantervi órakeret</i> (alapmodulok)	<i>Helyi tervezésű órakeret</i> (kiegészítő modulokkal)
9.	2	72	37	35
10.	2	72	42	30
11.	2	72	43	29
12.	2	64	43	21

1. A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések

- A Ciszterci Szent István Gimnáziumban (8000 Székesfehérvár, Jókai utca 20.) kötelező jelleggel folyik hit- és erkölcsstanoktatás, a római katolikus mellett minden évfolyamon órarend szerint református szintén. Ez utóbbin vesznek részt a többi protestáns felekezetekhez (evangélikus, baptista) tartozó tanulók is, így a református hittanoktatás felekezetileg vegyes csoportokban történik. Jelen helyi tanterv a református hit- és erkölcsstan tantárgy helyi tantervét tartalmazza.
- A hit- és erkölcsstanórák része a gyülekezeti életbe való bekapcsolódás segítése, illetve a református gyülekezetek alapfogalmainak és világának megismertetése. Ennek érdekében
 - * néhány tanévben az egyes tanegységek során bevonjuk a helyi református gyülekezet szolgálattelvőit, a rétegalkalmak rendszeres látogatóit (pl. a különböző munkaközösségek szolgálói, lelkipásztor, presbiter, ifjúsági csoport vezetője, tagja);
 - * az egyes tanéveknek része a tanulóknak a helyi gyülekezetben, vagy más – környékbeli – gyülekezetben történő látogatása, istentiszteleti részvétele. Ezek az ajánlott, tanórán kívüli tevékenységekhez tartoznak.
 - * lehetőséget biztosítunk tanulóinknak, illetve biztatjuk őket a korosztályuknak megfelelő gyülekezeti alkalmakba való bekapcsolódásra (pl. vasárnapi gyermekistentisztelet, konfirmandus csoport, ifjúsági óra, ifjúsági hétvége, csendesnap, egyházmegyei ifjúsági teadélután, kirándulás);
 - * minden egyházi nagy ünnep előtt hívogatjuk diákjainkat és családtagjaikat a kapcsolódó aktuális programokra, lehetőség szerint be is vonjuk őket ezekbe (pl. evangélizációs sorozatok, többgenerációs gyülekezeti tábor, hangverseny, filmvetítés, kézműves délután, sportnap).
- Lehetőség szerint részt veszünk a hit- és erkölcsstanhoz kapcsolódó tanulmányi versenyeken.
- A gimnázium munkatervében meghatározott lelki alkalmakon a református tanulók is részt vesznek. Az erről való hiányzást az iskola a házirendjében foglaltak szerint kezeli.
- A MRE hit- és erkölcsstan kerettanterve a középiskolai korosztály számára moduláris tervezéssel dolgozik. Ez a református egyházközség gyakorlatában azt jelenti, hogy az alapmodulok helye (melyik évfolyamon melyiket tanulják) a helyi pedagógiai programban rögzített a képzés során. A helyi tantervben szerepelnek a kiegészítő modulok választásának fő szempontjai is.
- Az egyházközség a kiegészítő modulokat az alábbi eljárásrend szerint választja ki: Az illetékes egyházközség katechetikai munkaközössége minden év január 31-ig összeállítja a következő tanévre az egyes évfolyamokra tervezett kiegészítő modulok megnevezését és óraszámát. Az áttekintő táblázatokhoz csatolhatók az egyes tematikai egységek témakörei. Az elkészült táblázatokat az egyházközség lelkipásztora minden év február 28-ig véleményezi.
- A 12. évfolyamon az érettségi időpontja miatt rövidebb a tanév, így ott 72 óra helyett 64 tanórára tervezünk.
- A nyolcévfolyamos képzés kilencedik évfolyamán kihagyjuk a *Kohéziós modult*, mivel
 - * az ötödik évfolyam anyagába beépítettünk egy mini kohéziós modult,
 - * a tanulók előző négy tanév során szerzett hit- és erkölcsstan ismeretei nélkülözhetővé teszik.

Az így felszabadult órákat egy plusz kiegészítő modulra fordítjuk.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A Magyarországi Református Egyház Zsinatának Zs. 244/2012. 11. 16. határozata szerint elfogadott kerettanterv.

Megjegyzés:

A helyi tanterv a 2011. évi CXC tv. 32. § (1) bekezdésének d) pontja és az MRE 2007. évi 2. tv. 2. § (3) - (5) bekezdése alapján készült.

2. A helyi tantárgyi tanterv áttekintő oldala

1. táblázat

Nyolcévfolyamos képzés

5. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Tematikai egység összes időkerete
A református hit- és erkölcsstan	0	4	4
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	16	2	18
Őstörténetek	6	0	6
Ószövetségi próféták	20	0	20
Történetek Jézus Krisztusról	16	1	17
Ünnepeljünk együtt!	5	2	7
Évfolyam összesen	63	9	72

6. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Tematikai egység összes időkerete
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	19	2	21
A Tízparancsolat	18	1	19
Történetek Jézus Krisztusról	12	0	12
Az egyház története	9	2	11
Ünnepeljünk együtt!	6	3	9
Évfolyam összesen	64	8	72

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Tematikai egység összes időkerete
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	29	3	32
Isten hívása az Ószövetségben	4	2	6
Történetek Jézus Krisztusról	16	0	16

Élet az apostoli korban	7	1	8
Ünnepeljünk együtt!	9	1	10
Évfolyam összesen	65	7	72

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Tematikai egység összes időkerete
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	21	4	25
Isten formáló kezében	12	1	13
Történetek Jézus Krisztusról	24	0	24
Ünnepeljünk együtt!	6	4	10
Évfolyam összesen	63	9	72

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

Alapmodulok helye 9-12. évfolyamon

Alapmodulok rendezési elve: az 1998 óta használt középiskolai tematika alapján
(Az óraszámok egész évre tervezett órákat jelentenek.)

9. évfolyam			10. évfolyam			11. évfolyam			12. évfolyam		
Alapmodul	Keret- tantervi minimum óraszám	Helyi tervezésű plusz órák	Alapmodul	Keret- tantervi minimum óraszám	Helyi tervezésű plusz órák	Alapmodul	Keret- tantervi minimum óraszám	Helyi tervezésű plusz órák	Alapmodul	Keret- tantervi minimum óraszám	Helyi tervezésű plusz órák
Biblia- ismeret – Ószövetség	18	2	Biblia- ismeret – Újszövetség	20	2	Egyetemes egyház- történet	16	5	Hittani alapkérdések (Dogmatika)	15	6
			Egyház- és vallás- ismeret	17	3	Magyar egyház- történet	13	9	Etikai alapkérdések	15	7
Alapmodulok összes óraszám (Helyi tervezésű plusz órákkal együtt)		20	Alapmodulok összes óraszám (Helyi tervezésű plusz órákkal együtt)		42	Alapmodulok összes óraszám (Helyi tervezésű plusz órákkal együtt)		43	Alapmodulok összes óraszám (Helyi tervezésű plusz órákkal együtt)		43
Kiegészítő modulokra tervezhető óraszám		52	Kiegészítő modulokra tervezhető óraszám		30	Kiegészítő modulokra tervezhető óraszám		29	Kiegészítő modulokra tervezhető óraszám		21

Négyévfolyamos képzés

Alapmodulok helye 9-12. évfolyamon

Alapmodulok rendezési elve: az 1998 óta használt középiskolai tematika alapján
(Az óraszámok egész évre tervezett órákat jelentenek.)

9. évfolyam			10. évfolyam			11. évfolyam			12. évfolyam		
Alapmodul	Keret- tantervi minimum óraszám	Helyi tervezésű plusz órák	Alapmodul	Keret- tantervi minimum óraszám	Helyi tervezésű plusz órák	Alapmodul	Keret- tantervi minimum óraszám	Helyi tervezésű plusz órák	Alapmodul	Keret- tantervi minimum óraszám	Helyi tervezésű plusz órák
Kohéziós	15	2	Biblia- ismeret – Újszövetség	20	2	Egyetemes egyház- történet	16	5	Hittani alapkérdések (Dogmatika)	15	6
Biblia- ismeret – Ószövetség	18	2	Egyház- és vallás- ismeret	17	3	Magyar egyház- történet	13	9	Etikai alapkérdések	15	7
Alapmodulok összes óraszám (Helyi tervezésű plusz órákkal együtt)		37	Alapmodulok összes óraszám (Helyi tervezésű plusz órákkal együtt)		42	Alapmodulok összes óraszám (Helyi tervezésű plusz órákkal együtt)		43	Alapmodulok összes óraszám (Helyi tervezésű plusz órákkal együtt)		43
Kiegészítő modulokra tervezhető óraszám		35	Kiegészítő modulokra tervezhető óraszám		30	Kiegészítő modulokra tervezhető óraszám		29	Kiegészítő modulokra tervezhető óraszám		21

2. táblázat

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

Nyolcévfolyamos képzés

5. évfolyam:	Szabad órakeret:	9
---------------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
A református hit- és erkölcsstan	Ki vagyok én, kik vagyunk mi? Kicsoda Isten? A Biblia Isten szava Identitás: mit jelent Istenhez, Isten népéhez tartozni?	4
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	A <i>Jézus gyerekszemmel</i> című film megtekintése	2
Történetek Jézus Krisztusról	Összefoglalás és számonkérés	1
Isten utat mutat a mindennapokban	A helyi református gyülekezet Kék Kereszt csoportjának bemutatása	<i>Nem önálló óra</i>
Ünnepeljünk együtt!	Ünnepi készülődés karácsonyra	1
Ünnepeljünk együtt!	Jézus mennybemenetele	1
	Összesen:	9

6. évfolyam:	Szabad órakeret:	8
---------------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Összefoglalás és számonkérés	2
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	A Magyar Bibliatársulat megalakulásának és munkájának bemutatása	<i>Nem önálló óra</i>
Tízparancsolat	Szabályaink	1
Az egyház története	A <i>Luther</i> című film megtekintése	2
Az egyház története	Dévai Bíró Mátyás, Szegedi Kis István	<i>Nem önálló óra</i>
Ünnepeljünk együtt!	Karácsonytól vízkeresztig, a karácsonyi ünnepkör	2
Ünnepeljünk együtt!	Pünkösdi készülődés	1
	Összesen:	8

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
---------------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	A <i>Végtelen hit</i> című film megtekintése	2
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Gályarabok, hitvalló őseink – kutatómunka	1
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Ajánlott: A Szentírás Szövetség munkájának bemutatása	<i>Nem önálló óra</i>
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Bódás János	<i>Nem önálló óra</i>
Isten hívása az Ószövetségben	Identitás: mit jelent Istenhez tartozni? (Bizonyoságtétel)	1
Isten hívása az Ószövetségben	Összefoglalás és számonkérés	1
Élet az apostoli korban	Az apostolok korának fő jellegzetességei	1
Ünnepeljünk együtt!	Jézus mennybemenetele	1
	Összesen:	7

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	9
---------------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Az anyagyülekezet ifjúsági élete	1
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Az <i>Isten kegyelméből</i> című megtekintése	2
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	A Liebenzelli Misszió bemutatása	<i>Nem önálló óra</i>
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Összefoglalás és számonkérés	1
Isten formáló kezében	Keresztyén honlapok	<i>Nem önálló óra</i>
Isten formáló kezében	A tanulók egyéni lelki fejlődésének felmérése, továbbsegítése a hit útján	1
Történetek Jézus Krisztusról	Egyházi hivatások	<i>Nem önálló óra</i>
Ünnepeljünk együtt!	Ünnepi készülődés karácsonyra	1
Ünnepeljünk együtt!	Az egyházi év ünnepei	2
Ünnepeljünk együtt!	Összefoglalás és számonkérés	1
	Összesen:	9

3. Tantárgyi bevezető

A hit- és erkölcstan tantárgy célrendszere és feladatai

A hit- és erkölcstan tantárgy *alapvető feladata* a hitéleti nevelés. A református hit- és erkölcstan komplex személyiségfejlesztésre törekszik, ahol a kognitív ismeretátadás mellett fontos szerepet kap az affektív és a pragmatikus nevelés is. A hitéleti nevelés szerves része a keresztyéni lét alapjaiba való bevezetés, mely fő területei a következők:

- a Biblia gyermekek számára érthető és értelmezhető történetei;
- a Biblia világába való bevezetés (keletkezése, felosztása, háttere, formái, stb.);
- a magyar református identitás fő jellegzetességei;
- a magyar református gyülekezetek világának és a református hitnek az alapelemei;
- a keresztyén egyháztörténet adott évfolyam történelméhez kapcsolódó fő eseményei, kiemelkedő személyei;
- a tanítványi lét és a kegyességi élet elemei (imádság, Szentírás használata, istentisztelet);
- élethelyzetekben, etikai kérdésekben való tájékozódás és keresztyén megoldások keresése;
- egyházi és nemzeti ünnepeink tartalma, üzenete és megélése.

Fő célja: Isten szeretetének, Jézus Krisztus tanítványi hívogatásának közvetítése a gyermekek számára (tanítvánnyá tétel), és a tanítványi lét megélésének a segítése (Jézus Krisztus missziói parancsa, Mt 28,18-20 alapján).

Ugyanakkor tisztában vagyunk azzal, hogy a hit a Szentháromság Isten ajándéka az ember számára. A hit- és erkölcstan órán hitet nem adhat sem az iskola, sem a hittanoktató, viszont támogathatja és segítheti annak kialakulását és fejlődését. Iskolánk célja, hogy a hit- és erkölcstanórák formálják a személyiséget, hitet ébresszenek és a hit megélésének pozitív és vonzó élményét adják a tanulók számára.

A fő cél kibontása többértű, a tanulói személyiség egészét figyelembe vevő célrendszer alapján történik, melynek a kognitív szint mellett része az affektív és a pragmatikus nevelés is.

KOGNITÍV CÉLOK	ÉRZELMI NEVELÉS	CSELEKEDTETÉS
Alapvető ismeretek átadása a Szentháromság Istenről, Isten és az ember szeretetkapcsolatáról	A bizalom és a szeretet tapasztalati élménye	Az Istennel való kapcsolat gyakorlati elemei (imádság, bibliaolvasás, hétköznapi élet)
Jézus Krisztus váltságmunkájának megismertetése	Az adás és az elfogadás érzelmi háttérének megtapasztalása	Az adás és az elfogadás keresztyén gyakorlata és következményei
A tanítványi lét és a kegyességi élet elemei (imádság, bibliaolvasás, istentisztelet)	Az elköteleződés és a felelősségvállalás élményvilága	Életkorhoz és élethelyzetekhez kapcsolódó döntések meghozatalának lehetőségei és korosztályhoz alkalmazkodó diakóniai tevékenység

KOGNITÍV CÉLOK	ÉRZELMI NEVELÉS	CSELEKEDTTETÉS
A Szentírás kortörténeti háttere	A Szentíráshoz való pozitív érzelmi kötődés kialakítása	A Szentírás mindennapi használatának módjai
Az egyház története, jelene és szokásrendszerei	A régi korok tiszteletének élményvilága; a személyes meggyőződés felvállalásának és bátorságának a megtapasztalása	Hagyománytisztelet Hitvallási helyzetek felismerése
Református alapfogalmak, alapelvek és a református egyházközségek alapvető sajátosságai	A közösségi lét érzelmi háttere	Az Isten népéhez való tartozás vállalása és gyakorlása
Az élhető és egészséges család modelljei	A családhoz tartozás érzelmi háttere és tudatosítása	A családi szerepek és helyzetek tudatos megélése
Keresztyén megküzdési stratégiák	A konfliktusok indulati világa	Konfliktuskezelési stratégiák
Nemzeti értékeink	Hazaszeretetre nevelés	Nemzeti értékeink, ünnepeink tisztelete, az aktív állampolgárság korosztályi szintű megélése

Alapelvek

Célkitűzésében, gondolatrendszerében a helyi tanterv kiindulópontjának tekinti:

- Isten Igéjét, a Szentírást, mint a keresztyén ember életének vezérfonalát;
- Az MRE hitvallási iratait (Heidelbergi Káté és a II. Helvét Hitvallás);
- Az MRE középtávú nevelési – oktatási tervét;
- Az MRE hitéleti szokásrendszereinek gyakorlatait.

A tantárgy sajátossága, hogy szellemiségét Isten Igéje, a Szentírás határozza meg. Éppen ezért a hit- és erkölcstanórák egyszerre vannak tantárgypedagógiai (valláspedagógiai) alapelvei és a tartalmát meghatározó biblikus alapelvei.

Valláspedagógiai alapelvek:

- A tanulói komplex személyiség fejlesztése, melynek része a kognitív, érzelmi formálás és a cselekvésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása által.
- A hit- és erkölcstanórák fontos feladata és lehetősége a tanulói személyiség formálása, hit ébresztése, valamint a hit megélésének vonzó és pozitív felmutatása.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus és vélhető életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Ennek megfelelően nem törekszik minden bibliai történet megtanítására. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
- Módszertanában javasolt a korosztályszerű és változatos pedagógiai módszerek és igényes taneszközök használata.
- Az aktív, cselekvő hit megélésére való buzdítás a diákok különböző élethelyzeteiben.

- Fontosnak tartjuk a keresztyén nevelés három alappillérét (keresztyén család, keresztyén gyülekezet, keresztyén iskola), de számolunk azzal a szociológiai sajátossággal, hogy a tanulók egy része nem hitben élő családban nő föl, illetve nincsenek rendszeres gyülekezeti kapcsolódásai. Ennek ellensúlyozására fontosnak tartjuk a gyülekezetről és a hitéleti szokásrendszerről alapvető ismeretek átadását, illetve azok beépülését.

Biblikus alapelvek:

- A Szentháromság Isten Jézus Krisztusban kegyelméből magához hívja a Tőle eltávolodott bűnös embert.
- A bűnös ember Isten Szentlelkének megszólítása és hit által hallhatja meg, értheti meg Isten szavát, élheti meg Isten neki adott kegyelmét.
- A Szentírás Isten Igéje és a keresztyén ember életének vezérfonala.
- Jézus Krisztus tanítványságra hívja napjaink emberét is. A tanítványi lét megélése az egész életútra érvényes és igaz.
- A tanítvány szeretetkapcsolatban él Istennel, Aki személyesen elhívta őt. Életvitelében Krisztust követi és kijelölt feladatát teljesíti a világban.
- A tanítványok közössége a keresztyén egyház, hitük együttes megélésének legfontosabb területe a gyülekezet.

Struktúra az 5-8. évfolyamokon

A tanórák egymáshoz való kapcsolódása projekt jellegű, ahol a vezérfonalat a bibliai történetek adják. Ezek kibontásaként jelennek meg olyan kapcsolódó témák (etikai kérdések, élethelyzetek stb.), melyek a gyermekek életvalóságát figyelembe véve hidat jelentenek a gyermekek világa és Isten Igéje között. Bár minden évnek van fő vezérfonala, az évek belső egységei koncentrikusan épülnek fel. Az évek fő címei a következők:

TANÉV	CÍM	SZIMBÓLUM
5.	Istennel a döntéseinkben	Útjelző tábla
6.	Isten világosságában	Nap
7.	Isten vonzásában	Nyitott ajtó
8.	Isten Igéjének a tükrében	Tükör

Minden tanév anyagának része *6 koncentrikus kör*, mely korosztályközpontúan segíti Isten Igéjének és a tanulók életvalóságának egymásra találását.

TÉMAKÖR	TARTALOM
Bibliai történetek	Ószövetségi és újszövetségi bibliai történetek

TÉMAKÖR	TARTALOM
Isten utat mutat a mindennapokban	Olyan témák, melyek az <i>önismeret</i> , illetve <i>etikai kérdések, élethelyzetek</i> körébe tartoznak. Ezek a témák mindig a tanévben tanult bibliai történetekhez kapcsolódnak. Így adnak kiindulópontot a közös gondolkodáshoz és segítik a gyermekek gondolkodásmódját abban, hogy megértsék: Isten Igéjének üzenete van a mindennapokra is.
Isten szól hozzánk	A hívő ember életének szerves része az írott Ige, a Szentírás olvasása. Ez a témakör a <i>Szentírás világába</i> kívánja bevezetni a tanulókat és a naponkénti igeolvasásra, Isten életünkre szóló üzenetének keresésére és megértésére buzdít. A kör másik részterülete az imádságos lelkület segítése és az imádságos szemléletmód formálása.
Isten közösséget formál	Jézus Krisztus tanítványai nem légüres térben élik a mindennapjaikat. Kisebb és nagyobb közösségekben élnek, ahol meg kell tanulniuk az egymással való élés alapszabályait is. Az ide tartozó témák a <i>közösségépítés, közösségben való élés</i> keresztyén modelljeit kívánják felmutatni.
Református keresztyénnek lenni	A témakör <i>református gyökereinket, gyülekezeteink világát és a magyar református keresztyén identitás</i> jellegzetességeit veszi sorra. Ennek érdekében évente találkozhatunk olyan, a tanult történetekhez kapcsolódó témákkal, melyek a református gyülekezetek világába vezetnek be a gyermekeket, megismertetik a tanulókat a reformátori alapelvekkel. Az ötödik évfolyamtól, az adott év világtörténelem és magyar történelem tananyagához illeszkedve egyháztörténelmi személyiségekkel is találkozhatnak a tanulók, akiktől megtanulhatják, hogy mit jelent egy-egy korban keresztyénnek lenni.
Ünnepeljünk együtt!	Közös ünneplésre hív a témakör, melynek része az egyházi év ünnepeinek, a kapcsolódó bibliai történeteknek a bemutatása, valamint az ünnep szent időként való megélésére nevelés is.

Mivel a koncentrikus körök nem önállóan, elkülönülve jelennek meg, hanem a bibliai történetek által nyújtott ív részeként tanítandóak, ezért a helyi tanterv készítése során a tematikai egységek is a bibliai történetek nagy egységeit foglalják magukban. Ezek részeként jelennek meg az adott bibliai történethez kapcsolható (más koncentrikus körbe tartozó) témák a tantárgyi tartalom évfolyamonkénti elemzése során. A témák felsorolásánál az érthetőség kedvéért nemcsak a téma címe, hanem az adott koncentrikus kör is megjelenik.

A tematikai egységek csoportosításai

Minden évfolyam esetében az „Ismerkedés a Bibliával és reformátussággal” című tematikai egységhez tartoznak az évkezdő, évváró órák, valamint azok a témák, melyek az egyházismeret alapjaiba, és a református egyházközségek világába, szokásrendszerébe vezetnek be a tanulókat. Ezek a témák nem mindig egymás után következnek, hanem a hit-

és erkölcstankönyvek módszertani ajánlásai, valamint a hittanoktató tanévekre vonatkozó tervezése alapján illeszkednek az adott évfolyam éves tematikájába.

Hasonló ehhez az „Ünnepeljünk együtt!” tematikai egység, melyet minden évben az ünnepekhez, ünnepkörökhöz kapcsolódóan illesztünk be a tanév tervezésébe.

A többi tematikai egység komplex egészet alkot, melyekben a témák összetartoznak. A református hit- és erkölcstan kerettanterv módszertani ajánlásai tartalmazhatnak ettől eltérő sorrendet vagy címeket a témákra.

A hit- és erkölcstan tantárgy sajátosságai miatt a kapcsolódási pontok között megjelennek nemcsak az iskolai tanórákhoz való kapcsolódási lehetőség, hanem a gyülekezeti élethez való kapcsolódás pontjai is.

Struktúra a 9-12. évfolyamokon

A tanterv felépítése során a moduláris tananyag rendezési elvét követi, annak szabályai szerint épül fel. Ennek megfelelően a tanterv dinamikus és önfejlesztő programcsomag, ahol minden modul alapstruktúrája ugyanaz, bár felhasználási szintje szerint három típusba sorolható:

- alapmodul,
- kiegészítő modul,
- helyi modul.

Az egyes modulok tematikus egységek, ahol a tananyagok a téma belső, logikai vonala alapján kapcsolódnak egymáshoz. Az egyes modulok éves szintű tervezése, összeválogatása az adott csoport sajátosságait, lehetőségeit és igényeit figyelembe véve a hit- és erkölcstanoktató feladata és lehetősége, a már meglévő modulok alapján. 3 típusú modullal dolgozik a hit- és erkölcstan.

Az alapmodul: a választott téma / érintett diszciplína pedagógiai szempontból felépített áttekintését is adja. Olyan alapegységeket tartalmaz, melyek segítségével garantálható, hogy a vizsgázó képes megfelelni a középszintű érettségi vizsga követelményeinek. A cél tehát ezeknél az, hogy minden egyházi közép fokú oktatási intézmény számára a hittan közép fokú érettségi minimumát megadják. Az alapmodulok elvégzése az adott képzési ciklus során kötelező. Ezeknek az előzetes tervezése és helyének rögzítése található a helyi tantervben.

A kiegészítő modul: önállóan létező tematikai egységeket tartalmaz. Ezeket a vallástanár a teljes képzés időszakára vonatkozóan a helyi tervezés során maga válogatja össze (az RPI által kidolgozott és a Magyarországi Református Egyház illetékes fórumai által jóváhagyott tanegységek közül) a helyi lehetőségeknek és igényeknek megfelelően, a tanuló csoportok sajátosságainak ismeretében. Ezeknél a moduloknál cél az, hogy egy-egy területen alaposabban elmélyülhessenek a diákok. A lehetőségekhez mérten, ezekhez tanórán kívüli programokat is kapcsolhat, ahol lehetőség nyílik együttműködésre a MRE egyházközségeivel, szervezeteivel és programjaival.

A kiegészítő modulok választásának szempontjai a következők:

- A kiegészítő modulok témái, valamint a tanulásához szükséges készségek illeszkednek az adott korosztály tipikus és helyben megismert korosztályi sajátosságaihoz.

- A kiegészítő modulok koherensek az adott évben tanult alapmodulokkal. Ezek kiegészítik és segítik a tanuló adott területen történő további elmélyülését.
- Olyan témákat tartalmaznak, melyek az adott évfolyam számára segítik a keresztyén értékrend elsajátítását.

NAT kompetenciákhoz, fejlesztési területekhez való kapcsolódás

A hit- és erkölcsstan tantárgy törekszik arra, hogy a Nemzeti Alaptantervben kijelölt kulcskompetenciákhoz kapcsolódjon. Ezen belül különösen kiemelt szerepet kapnak a következő fejlesztési területekhez való kapcsolódások:

1. *Erkölcsei nevelés.* A hit- és erkölcsstan része az erkölcsi nevelés is. Ez abban jelenik meg, hogy a fejlesztési célok között megjelenik a tanuló erkölcsi ítéletképességének fejlesztése, valamint az egyes bibliai történetekben található erkölcsi vonatkozásokra, kapcsolópontokra való rámutatás is. A hit- és erkölcsstan tantárgy erkölcsi nevelésének célja keresztyén értékrend felmutatása és a tanuló bátorítása azok megismerésére és saját életébe való adaptálására.
2. *Nemzeti öntudatra nevelés. Állampolgárságra, demokráciára nevelés.* A hit- és erkölcsstan fejlesztési céljai között jelen van az arra való rámutatás, hogy hitünket népünk keretei között is megélhetjük, felelősséget vállalhatunk nemzetünkért, melyet imádságban hordozhatunk. Szintén a fejlesztési célok része a szabályok és törvények tiszteletére nevelés, valamint nemzeti értékeink és ünnepeink tisztelete és az aktív állampolgárság korosztályi szintű megélése.
3. *Önismeret és társas kultúra fejlesztése. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség.* Minden bibliai történetnek van vonatkozása a társas kapcsolatok és az önismeret vonatkozásában. Ezek megvilágításaként a történetekhez kapcsolódóan olyan témák jelennek meg, melyek segítik a reális önismeretet és bátorítanak az önmagunkért és másokért való felelősségvállalásra, valamint a társas kapcsolatok nyílt, őszinte, empátikus és egymást segítő megélésére.
4. *Családi életre nevelés.* A bibliai történetek egy része családi élethelyzeteket tartalmaz. Ezek segítségével, valamint a tanulók életvalóságának felidézése révén cél az élhető és egészséges család modelljeinek megismertetése; a családhoz tartozás érzelmi háttérének tudatosítása és a tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy családi szerepeit és helyzeteket tudatosan élje meg.
5. *Testi és lelki egészségre nevelés.* A hit- és erkölcsstan tantárgy folyamatos fejlesztési célja annak a látásmódnak a fejlesztése, hogy az egészséges ember nemcsak testben, hanem lélekben is egészséges.
6. *Fenntarthatóság, környezettudatosság.* Isten az ember feladatává tette azt, hogy a teremtet világot őrizz és gondozza. A fejlesztés célja ennek a felismertetése a tanulókkal és hozzásegítésük ahhoz, hogy ezt a feladatukat korosztályi szinten betöltsék.
7. *Médiatudatosságra nevelés.* Egyes témák kapcsán a megelőző ismeretek része a média által közvetített szemléletmód és ismeretek. Ezek felidézésével lehetőség adódik a tanulók médiatudatosságának segítésére és az egészségesen kritikus hozzáállás kialakítására.

4. Tantárgyi tartalom, az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

5. évfolyam

Összefoglalások, ellenőrzések óraszám: 12 óra (11 + 1 óra a szabad órakeretből)

Kerettanterv által betervezett óraszám: 52 óra

Helyi sajátosságok óraszám: 9 óra (ebből 1 óra összefoglalás, számonkérés)

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Ezeket külön az egyes tematikai egységeknél nem tüntetjük fel.

A tanév minimum követelménye a tanév során tanult énekek közül öt Református Énekeskönyvi és öt ifjúsági ének ismerete, melyet a gyülekezet lelkipásztora és hittanoktatói munkaközössége határoz meg minden tanév elején.

1. Tematikai egység	A református hit- és erkölcsstan		Órakeret: 4 óra a szabad órakeretből
Előzetes tudás	— Korábbi élmények a református gyülekezetről és szokásrendszeréről. — Tapasztalati élmények, előzetes tudás a hitről, hitért való harcokról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai — A hit- és erkölcsstanra való ráhangolódás. — A református egyházhoz és a református gyülekezetekhez való pozitív érzelmi kötődés kialakítása. — Önismereti fejlesztés a csoporthoz illő önismereti játékok segítségével.			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabad órakeret	Ki vagyok én, kik vagyunk mi?	A tanuló — részt vesz a közös játékokban, tapasztalatait, élményeit megosztja a többiekkel kiscsoportos vagy páros munka során.	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Keresztelő Helyem a gyülekezetben – ifjúsági és egyéb rétegalkalmak
Szabad órakeret	Kicsoda Isten?		
Szabad órakeret	A Biblia Isten szava		

Szabad órakeret	Identitás: mit jelent Istenhez, Isten népéhez tartozni?	– felidézi a korábban tanult, ismert bibliai történeteket és azok alapján kreatívan (csoportban) megfogalmazza azt, hogy mit tud Istenről.	Magyar nyelv és irodalom: Bibliai történetek. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: A Biblia. Történetek az Ószövetségből. Erkölcstan: Közösségeim, közösséghez tartozás, társas kapcsolatok. Helyem a világban. Hit, világkép, világnézet. Vallási közösségek és vallási intézmények.
Kulcsfogalmak/ fogalmak		identitás, hit, Biblia, Isten, bibliai történetek	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)		A tanuló saját szavaival meg tudja fogalmazni azt, hogy – a Biblia Isten szava. – Isten népe a gyülekezet. – Isten hív minden embert.	

2. Tematikai egység	Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Órakeret: 14 óra + 2 óra a szabad órakeretből + 2 óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás	– A korábbi évfolyamon tanultak. – Korábbi élmények a református gyülekezetéről. – Tapasztalati élmények a döntésről, Himnuszról.	

A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai

- A tanév fő hittan témájára való ráhangolás és a tanév összegző lezárása.
- A református egyházhoz és a református gyülekezetekhez való pozitív érzelmi kötődés kialakítása.
- Fogalmi tisztázások: messiás, misszió, missziói utak
- Bevezetés az első keresztyén gyülekezetek világába
- Az „egyedül hit által” reformátori alapelv jelentésének tisztázása.
- A következő személyek bemutatása: Pál apostol, Lídia, Luther Márton
- Arra való rámutatás, hogy Isten embereken keresztül is cselekszik. Az Isten akarata szerinti cselekvő életre nevelés.
- A református istentisztelet sajátosságainak bemutatása, motiválás az istentiszteletek látogatására.
- A Himnusznak, mint nemzeti imádságunknak az értelmezése, népünkért való imádságra, hazafiságra nevelés.
- Isten döntéshelyzetekben való útmutatásának keresésére buzdítás.

Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten szól hozzánk	Isten Igéje utat mutat a döntéseinkben (bevezető óra)	A tanuló – ismeri a tematikai egységhez tartozó bibliai történeteket. – segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai ígehelyeket. – képes értelmezni és a saját szavaival megfogalmazni a következőket: * Messiás, * első gyülekezet, * missziói utak, * pogányok apostola, * Luther Márton, * Lídia, * döntéshelyzet. – röviden be tudja mutatni Pál apostol missziói útjait. – az adott kort ábrázoló térkép segítségével felismeri Pál missziói útjainak egyes állomásait. – ismeri a reformátori alapelv fogalmát és az „egyedül a hit által” alapelvet. – példákat tud mondani a következőkre:	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: A helyi gyülekezet missziói tevékenysége Különleges istentiszteletek a gyülekezetben Részvétel és szolgálat az istentiszteleten Irodalom: A tanuló beszédképességének fejlődése, tanult memoriterek szöveghű és kifejező tolmácsolása. A szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, értelmezése (a témakörhöz kapcsolódó illusztrációk értelmezése). Az írott és nyomtatott Biblia formái, üzenete.
Református keresztyénnek lenni	Ki a Messiás? Zsidóság és keresztyénség		
Református keresztyénnek lenni	Az egyház megalakulása, az első keresztyén gyülekezet		
Református keresztyénnek lenni	Ki az Úr? A keresztyének és a Római Birodalom		
Református keresztyénnek lenni	Pál apostol a pogányok apostola (keresztyénség és misszió)		
Református keresztyénnek lenni	Pál apostol missziói útjai		
Szabad órakeret (2 óra)	Jézus gyerekszemmel című film megtekintése		
Bibliai történetek – Újszövetség	Isten embereken keresztül cselekszik: Lídia (ApCsel 16,11-15)		
Református keresztyénnek lenni	Egyedül hit által (Luther Márton)		

Református keresztyénnek lenni	A református istentisztelet	* Hogyan cselekedhet Isten általunk? * Miért fontos részt venni az istentiszteleten? * Mit jelent Isten segítségét hívni egy döntéshelyzetben? – a Himnuszt, mint a magyar népünk nemzeti imádságát is érti, imádkozik hazájáért. A Himnusz közös elemzése során megkeresi azokat a pontokat, melyek az imádságjellegét mutatják. – döntéshelyzetekről szóló szituációs játékok segítségével keresi az Isten Igéje szerinti utakat a megoldásra. – korábbi tapasztalatok segítségével összegyűjti a fontos ismereteket a református istentiszteletről.	Történelem: Történetek az Ószövetségből. A világvallások alapvető tanításai. Népek és vallásaik. Honismeret: Nagyszüleink és dédszüleink keresztyén világa, erkölcsi normái. Harmonikusan működő családi minták. Ének – zene: Nemzeti énekeink ismerete (Erkel Ferenc – Kölcsey Ferenc: Himnusz)
Isten szól hozzánk	Imádkozzunk! Nemzeti imádságunk, a Himnusz		
Isten utat mutat a mindennapokban	Istennel a döntéseinkben (évváró óra)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		kapcsolat a zsidóság és a keresztyénség között, pogányok apostola, misszió, missziói út, istentisztelet, különleges istentiszteleti alkalmak, nemzet, nemzeti imádság	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)		A tanuló korosztályi szinten – ismeri Pál apostol és Luther Márton személyét. – meghatározza Messiás fogalmát. – ismeri az első keresztyén gyülekezet fő jellemvonásait. – ismeri a református istentisztelet fő részeit és megnevez néhány különleges istentiszteletet.	

3. Tematikai egység	Őstörténetek	Órakeret: 4 óra + 2 óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás	– Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről. – Tapasztalati élmények a nagyravágyásról, idegen nyelvekről.	
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai – A tematikai egységhez tartozó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttérük bemutatása. – A döntéshelyzetek érzelmi, indulati és akarati háttérének bemutatása és azok tudatos megélésére nevelés. – A bűn emberi életben való jelenlétének tudatosítása, rámutatás Isten bünt megbocsátó szeretetére és kegyelmére. – Erkölcsi ítélőképesség fejlesztése.		

– A nyelvtanulás iránti motiváció ébresztése.			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Ószövetség	Isten döntése: a világ teremtése (1Móz 1,1-2,4)	A tanuló – ismeri a tematikai egységhez tartozó bibliai történeteket. – segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai ígehelyeket. – a bábeli torony történetét esettanulmányként használva, a történetet csoport- vagy osztálymunkában elemzi. – képes értelmezni, saját szavaival megfogalmazni és példát mondani a következőkre: * bűneset, * szabadság, * szabadosság, * nagyravágyás.	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Gyülekezetünk testvérgyülekezetei Irodalom: A magyar hangok rendszere (a héber mássalhangzós írás bemutatása érdekességgént) Történelem: Az írásbeliség kezdetei. Idegen nyelv: Kommunikáció idegen nyelven
Bibliai történetek – Ószövetség	Isten döntésre hív: az első emberpár és a bűneset (1Móz 2,4-25; 1Móz 3)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Bábel tornya (1Móz 11,1-9)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Mindent szabad nekem? (1Kor 6,9-13) (Bábel tornya)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		döntés, teremtés, első emberpár, bűneset, szabadság, szabadosság, nagyravágyás	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)		A tanuló korosztályi szinten ismeri a következő történeteket: – bűneset, – Bábel tornya.	

4. Tematikai egység	Ószövetségi próféták	Órakeret: 16 óra + 4 óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás	– Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről. – Tapasztalati élmények	
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai – A témakörhöz kapcsolódó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttér megismertetése. – Tapasztalati élmények tudatosítása az álmokról, félelemről, választásról, elvárásokról, környezet nyomásáról, bátorságról, feladatvállalásról. – Fogalmi tisztázások: próféta, királyság kora, Babilon, fogság. – Arra való rámutatás, hogy Istennek hatalma van a betegségek és a nyomorúságok felett is. Buzdítás az ilyen helyzetek Isten elé vitelére.		

---	--	--

Bibliai történetek – Ószövetség	Ezékiel próféta és a fogság (Ez 1-3)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		próféta, szükség, éhínség, betegség, választás, elvárás, feladat, választás, fogság	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)		A tanuló korosztályi szinten – ismeri a következő bibliai történeteket: * Dániel az oroszlánok vermében, * három ifjú a tüzes kemencében. – Illés, Dániel és Jónás személyét. – meghatározza a kísértés fogalmát.	

5. Tematikai egység	Történetek Jézus Krisztusról		Órakeret: 13 óra + 3 óra + 1óra (a szabad órakeretből) összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás	– A témakörhöz tartozó történetekkel kapcsolatos megelőző ismeretek, élmények. – Tapasztalati élmények a következőkről: keresztelő, kísértés, függőség, hívás, diáknak lenni, árulás.		
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai			
– A témakörhöz tartozó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttérük megismertetése. – Tapasztalati élmények tudatosítása a következő téren: kísértés, függőség. Rámutatás arra, hogy ezek ellen Isten segítségével harcolhatunk. – Keresztyén értékválasztás segítése. – Erkölcsi ítélőképesség fejlesztése: jó és rossz cselekedet. – Bátorítás Jézus Krisztus tanítványi hívogatásának meghallására. – Bátorítás arra, hogy a Jézus Krisztus által tanított elveknek megfelelően éljünk.			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Újszövetség	Keresztelő János prófétai működése (Lk 3,1-18)	A tanuló – ismeri a témakörhöz tartozó történeteket, példázatokat és alapvető kortörténeti háttérüket. – segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket. – a kísértésről, kísértés háttéréről és kísértésbe vivő	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Keresztelő Gyülekezetünk Kék Kereszt csoportja Történelem: Élet a Római Birodalomban és más
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus Krisztus megkeresztelkedése (Mt 3,13-17)		

Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus Krisztus megkísértése (Lk 4,1-13). Böjt Jézus Krisztus szerint (Mt 6,16-18; Ézs 58)	tényezőkről szóló szituációs játék után keresi a háttérben lévő indítóokokat korosztályi szintjének megfelelően.	birodalmakban. A keresztyénség zsidó gyökerei, kialakulása és elterjedése. Az Újszövetség. Jézus története.
Isten utat mutat a mindennapokban	A lelki fegyverzet (Ef 6)	– kapcsolópontok, összefüggések keresése a testi és lelki fegyverzet között.	Honismeret: Hétköznapi és ünnepi viseletek Jézus korában (Jézus, Keresztelő János)
Isten utat mutat a mindennapokban	Mindennapi kísértéseink: függőségek. A helyi gyülekezet Kék Kereszt csoportjának bemutatása	– saját szavaival meg tudja határozni a következő fogalmakat, és példákat tud mondani rájuk: * példázat, * tanítvány, * kísértés, * függőség, * böjt, * értékes, * árulás, * Jézus Krisztus tanítása szerint élni.	Vizuális kultúra: Magyarázó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, szimbólumok értelmezése.
Bibliai történetek – Újszövetség	Máté elhívása (Mt 9,9-13)	– Ajánlott projekt: értékek elképzelt árverése során összegyűjti azokat az értékeket, melyeket fontosnak tart.	Életvitel: Ételek. Az étkezési szokások és azok történeti háttere. A böjt szerepe.
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: a magvető példázata (Mt 13,3-23)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: az igazgyöngy (Mt 13,45-46)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Értékválasztás, értékes – de mitől? (Az igazgyöngy példázata)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: aki kösziklára épít (Mt 7,24-27)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: a gonosz szőlőmunkások (Mt 21,33-45)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Júdás elárulja Jézust (Mt 26,14-16; 26,47-56)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		próféta, Keresztelő János, Jordán folyó, keresztség, Messiás, Krisztus, Jézus tanít, példázat, magvető, értékválasztás, gonoszság, árulás	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)		A tanuló korosztályi szinten – ismeri a magvető és az igazgyöngy példázatát. – ismeri Keresztelő János és Máté személyét. – meghatározza a Messiás, Krisztus, kísértés, érték fogalmakat.	

6. Tematikai egység	Ünnepeljünk együtt! (Mivel a tematikai egység minden témája ehhez a koncentrikus körhöz tartozik, így nem tüntetjük fel külön.)	Órakeret: 5 óra + 2 óra a szabad órakeretből
Előzetes tudás	– Ünnepekkel kapcsolatos élmények, tapasztalatok. – Az alsóbb évfolyamokon tanult bibliai történetek az ünnepekhez.	
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai – Karácsonyhoz, húsvéhoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. – Az ószövetségi Krisztusra vonatkozó próféciaák segítségével rámutatás arra, hogy Isten beteljesíti az ígéreteit. – Pál apostol megtérésének történetén keresztül a megtérés fogalmának és jelenségének ismertetése. – Isten megtérésre hívó szavának közvetítése. – Alázatosságra nevelés. – Rámutatás arra, hogy az Istenben való hit több mint a konkrét tények és kézzelfogható bizonyítékok keresése. – A pünkösd történeteken és Pál megtérésének történetén keresztül a Szentlélek személyének alapvető tisztázása. – Az egyházi év ünnepeireinek és a fő ünnepeknek az összefoglaló megismertetése.		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ünnepi készülődés a karácsonyra	A tanuló – ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket. – segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket. – részt vesz az órai ünnepi készülődésekben és kreatív munkálatokban. – tud példákat mondani és saját szavaival megfogalmazni a következőket: * ószövetségi próféciaák Jézusról, * lábmosás, * alázatosság, * kézzelfogható tények keresése, * megtérés,	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Ünnepek a gyülekezetben Ünnepi istentiszteletek Családi istentisztelet Adventi / Nagyheti alkalmak (hangverseny, filmvetítés, kézműves délutánok) Történelem: Pünkösd/egyház - A keresztény egyház (papok és szerzetesek). Középkori örökségeink: katedrálisok, könyvnyomtatás. A keresztény magyar állam
Szabad órakeret (1 óra)		
Ünnepi készülődés a karácsonyra		
Adventi várakozás az Ószövetségben (Zak 9,9)		
Az ószövetségi próféták Jézus eljövételéről (Ézs 7,14; 9,1-6; 11,1-10; Mik 5,1-3)		
Ünnepi készülődés a húsvétra		
Jézus megmossa a tanítványai lábát (Jn 13,1-11)		
Jézus és Tamás (Jn 20,24-29)		
Ünnepi készülődés a pünkösdre		
Szabad órakeret (1 óra)		

Jézus mennybemenetele (ApCsel 1,4-12; Mt 28,16-20)	* Szentlélek.	megalapítása (Szt. István).
Saul megtérése (ApCsel 9,1-30)		Honismeret: Ünnepi szokások fogalma, szerepe, általános jellemzői. (Ünnepkörök jeles napjai és jellemzői) Természetismeret: Tájékozódás a térképen. Égitestek, csillagok, bolygók (napkeleti bölcsek) Vizuális kultúra: A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok (Keresztyén szimbólumaink, ünnepekhez kapcsolódó jelképeink).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	advent, ószövetségi próféták, prófécia, lábmosás, alázat, racionális látásmód, megtérés	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	A tanuló ismeri – korosztályi szinten Pál apostol személyét. – az egyházi év fő ünnepeit (neve, mikor és mit ünneplünk).	

6. évfolyam

Összefoglalások, ellenőrzések óraszám: 12 óra (10 + 2 óra a szabad órakeretből)

Kerettanterv által betervezett óraszám: 54 óra

Helyi sajátosságok óraszám: 8 óra (ebből 2 óra összefoglalás és számonkérés)

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazzodjon azok szabályaihoz. Ezeket külön az egyes tematikai egységeknél nem tüntetjük fel.

A tanév minimum követelménye a tanév során tanult énekek közül öt református énekeskönyvi és öt ifjúsági ének ismerete, melyet a gyülekezet lelkipásztora és hittanoktatói munkaközössége határoz meg minden tanév elején.

1. Tematikai egység	Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Órakeret: 17 óra + 2 + 2 óra (szabad órakeretből)
Előzetes tudás	– Korábbi élmények a református gyülekezetről és az egyházi szokásrendszerekről. – Tapasztalati élmények a következőkről: félelem, szomorúság, öröm, imádság, éneklés, hálaadás, bátorság, nehéz élethelyzetek.	összefoglalás, számonkérés (Apostoli Hitvallás után)
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai – A tanév fő hittan témájára való ráhangolás és a tanév összegző lezárása. – A református egyházhoz és a református gyülekezetekhez való pozitív érzelmi kötődés kialakítása. – Rámutatás arra, hogy Isten Igéjének minden élethelyzetben van üzenete. Bátorítás arra, hogy a tanulók saját érzéseiket, élethelyzeteiket Isten elé vigyék és keressék a Szentírásból az élethelyzetekre szóló választ. – Az Istent magasztaló imádság jellegzetességeinek a bemutatása, magasztaló imádságra való bátorítás. – A hálaadó énekek fogalmának megismertetése. – A hit fogalmának tisztázása és bátorítás a hit megélésére a tanulók mindennapjaiban. – A Biblia könyveinek és felosztásának megismertetése a tanulókkal. – Az Apostoli Hitvallás megismertetése a tanulókkal. – Az Apostoli Hitvallás egyes részeinek közös áttekintésével és elemzésével a korábban tanultak alapján összefoglalás a Szentháromság Istennel kapcsolatos alapvető ismeretekről. – Bátorítás a hit egyéni megvallására a tanulók sajátos élethelyzeteiben. – A konfirmációnak, mint a hit egyéni megvallásának a bemutatása. – Az anyagyülekezethez való kapcsolódás megerősítése az anyagyülekezet történetének feltérképezése egyéni munka (vagy csoportmunka) révén. – A tanuló bátorítása arra, hogy bekapcsolódjon a gyülekezeti szolgálatba a lehetőségeinek megfelelően. – Rámutatás arra, hogy a cselekedetek mindig azt tükrözik, hogy mit hiszünk, mit vallunk egy-egy dologról. Bátorítás a keresztyén hit megmutatására a tettek által is.		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények
Isten utat mutat a mindennapokban	Életünk Isten előtt (Zsolt 139) (bevezető óra)	A tanuló – ismereteket szerez a témakörhöz tartozó bibliai történetekről.
Isten utat mutat a	Istennel a félelemben és a	
		Kapcsolódási pontok
		Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Konfirmáció. Gyülekezetünk története.

mindennapokban	szomorúságban (Zsolt 3; 23; 46)	– ismeri a Biblia felosztását és könyveit, képes megkeresni ezek alapján bibliai igeverseket és történeteket. – felidézve saját élethelyzeteit és ezekhez kapcsolódó érzéseit, megérti és keresi Isten ezekre adott válaszát a Szentírásban. – saját szavaival képes értelmezni, és példát mondani a következőkre: * magasztaló imádság, * Isten Igéjének üzenete van az életünkre, * a hithez bátorság szükséges, * a konfirmáció, mint a hit megvallása. – társaival vagy egyedül utánajár anyaggyülekezete történetének, melyet röviden bemutat a kapcsolódó órán. – feltérképezi azokat a lehetőségeket, ahol be tud kapcsolódni szolgálóként a gyülekezetbe.	Gyülekezetünk szervezeti felépítése. Szolgálati lehetőségek a gyülekezetben. Gyülekezetünk énekkara Irodalom: A témákhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek tisztázása. A régió, lakóhely kultúrája, reformátussága, emlékei, emlékhelyei. Természetismeret: Kölcsönhatások az életközösségben: táplálkozási láncok, táplálékhálózatok. Isten tökéletes világot alkotott. Veszélyeztetettsége miatt fontos a védelme. Vizuális kultúra: A közvetlen környezetben található tárgyak, épületek (pl. templom, annak bútorgyűjteménye, papi öltözet, textíliák stb.) elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül. (Gyülekezetem története.)
Isten utat mutat a mindennapokban	Istennel az örömeinkben (Zsolt 103)		
Isten szól hozzánk	Az Isten által adott könyvtár A Magyar Bibliatársulat megalakulásának és munkájának bemutatása		
Isten szól hozzánk	Imádkozzunk! Az Istent magasztaló, dicsérő imádság és éneklés (Pál és Szilász a filippi börtönben)		
Isten szól hozzánk	Hallél zsoltárok (Zsolt 113-118)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Kell-e bátorság a hithez? (Bevezetés a Hitvalláshoz, Zsid 11,1)		
Református keresztyénnek lenni	Isten a világ teremtetője – Apostoli Hitvallás 1.		
Református keresztyénnek lenni	Jézus Krisztus váltságműve – Apostoli Hitvallás 2.		
Református keresztyénnek lenni	Jézus Krisztus visszajön (Jel 21) – Apostoli Hitvallás 3.		
Református keresztyénnek lenni	Jézus Krisztus egyháza – Apostoli Hitvallás 4.		
Református keresztyénnek lenni	A Szentírás tanítása a Szentlélekről		
Református keresztyénnek lenni	Mit vallok? (Konfirmáció, saját hitvallás)		
Református keresztyénnek lenni	Gyülekezetem története		
Református	Alkalmak és szolgálati		

keresztyénnek lenni	területek a gyülekezetben.		
Isten utat mutat a mindennapokban	Az életem Isten fényében (évváró óra)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		anyaegyházközség, alkalmak, szolgálati területek, konfirmáció, Apostoli Hitvallás, egyház, Szentlélek, Teremtő Isten, Jézus Krisztus, váltságmunka, Istent dicsérő imádság, hallél zsoltár, Biblia felosztása, Biblia könyvei	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)		A tanuló memoriter szinten ismeri – a Biblia könyveit, – az Apostoli Hitvallást.	

2. Tematikai egység	A Tízparancsolat		Órakeret: 14 óra + 1 óra a szabad órakeretből + 4 óra összefoglalás, számonkérés
Előzetes tudás	– Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről és a Tízparancsolatról. – Tapasztalati élmények a szabályokról, vágyakozásról, másik nemmel való kapcsolatáról, kapzsiságról, szülők iránti tiszteletről.		
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai			
– A Tízparancsolat megismertetése a tanulókkal. – Szabályok tiszteletére, törvénytiszteletre nevelés. – Arra való rámutatás és bátorítás, hogy a Tízparancsolat Isten által adott útmutató az emberi létünk megéléséhez. – Az egyes parancsolatok tanulók életvalóságához való kapcsolópontjaira való rámutatás és a diákok hozzásegítése ahhoz, hogy saját maguk értelmezzék az egyes parancsolatokat saját élethelyzeteikre. – Erkölcsi ítéloképesség fejlesztése a parancsolatokról való közös gondolkodás révén. – Keresztyén értékrend felmutatása és bátorítás annak a megélésére. – Rámutatás arra az összefüggésre, ami Jézus Krisztus tanítása és a Tízparancsolat között van.			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabad órakeret (1 óra)	Szabályaink (bevezető óra)	A tanuló	Gyülekezeti élet, kapcsolódás:

Bibliai történetek – Ószövetség	Isten a Tízparancsolatot adja a népének (bevezető óra)	– megismeri a Tízparancsolatot, mint Isten útmutatását az ember életére. – képes saját szavaival értelmezni és példákat mondani minden parancsolatra. – felismeri, hogy az Isten által adott Törvény örökérvényű. – keresi a lehetőségeit annak, hogyan tudja saját életében megélni Isten törvényeit. – szabályjátékok segítségével elemez néhány szabályt. Beszélgetés során felismeri annak a jelentőségét, hogy az emberi életnek szüksége van szabályokra. – segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket a Bibliában. – szituációs játékok segítségével csoportosan vagy közösen elemez egyes parancsolatokhoz kapcsolódó etikai kérdéseket, élethelyzeteket. – kritikusan érvel etikai kérdésekben, pl. kapcsolat a másik nemmel, lopás stb.	Férfi / Női délutánok Házaspárok alkalma Természetismeret: A serdülőkor változásai: konfliktusok, nemi működések, függőségek (alkohol, drog, cigaretta), fiatalkori bűnözés. Viselkedési normák, szabályok jelentősége az ember életében. A családi és társas kapcsolatok jelentősége.
Bibliai történetek – Ószövetség	1. parancsolat – Az egyiptomi szabadulás története (2Móz 14,15-31)		
Bibliai történetek – Ószövetség	2. parancsolat – Az aranyborjú (2Móz 32),		
Bibliai történetek – Ószövetség	3. parancsolat – Dávid és Góliát (1Sám 17)		
Bibliai történetek – Ószövetség	4. parancsolat – Salamon templomot épít az Úrnak (1Kir 6; 8,22-61)		
Bibliai történetek – Ószövetség	5. parancsolat – Dávid és Absolon (2Sám 15,1-16)		
Bibliai történetek – Ószövetség	6. parancsolat – Káin és Ábel (1Móz 4,1-16)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Kapcsolat a másik nemmel (7. parancsolat előtti bevezető óra)		
Bibliai történetek – Ószövetség	7. parancsolat – Dávid és Betsabé (2Sám 11,1-12,23)		
Bibliai történetek – Ószövetség	8. parancsolat – Géházi kapzsisága és bűnhődése (2Kir 5,19-27)		
Bibliai történetek – Ószövetség	9. parancsolat – A Nagytanács elhatározza Jézus halálát (Jn 11,45-57; Mk 14,56-64)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Bár csak nekem is lenne! (Vágyaink)		
Bibliai történetek – Ószövetség	10. parancsolat – Nábót szőlője (1Kir 21)		
Bibliai történetek –	Jézus és a Tízparancsolat (Mt		

Újszövetség	12,9-14. Lk 10,25-28)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tízparancsolat, szabályok, aranyborjú, bálványimádás, Góliát, Salamon, Dávid, Absolon, Káin és Ábel, Géházi, kapzsiság, bűnhődés, Nábót szőlője,		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	A tanuló – korosztályi szinten ismeri az aranyborjú történetét. – memoriter szinten ismeri a Tízparancsolatot és a Mt 5,17-et. – korosztályi szinten ismeri Mózes, Dávid, Nábót személyét. – képes néhány mondatban értelmezni a Tízparancsolatot.		

3. Tematikai egység	Történetek Jézus Krisztusról		Órakeret: 10 óra + 2 óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás	– A témakörhöz tartozó történetekkel kapcsolatos megelőző ismeretek, élmények. – Tapasztalati élmények a következőkről: szeretet, kirekesztés, befogadás, hála, megbocsátás, adósság, betegség, meggyógyulás.		
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai			
– A témakörhöz tartozó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttérük megismertetése. – A példázat fogalmi értelmezésének bővítése. – A krisztusi lelkület fogalmának és jellegzetességeinek megismertetése. Krisztusi lelkületre nevelés. – A példázatokon keresztül Isten következő tulajdonságainak bemutatása: megértés, elfogadás, megbocsátás. – Rámutatás Isten elfogadó és megbocsátó szeretetére. A tanulók hívogatása és bátorítása Isten szeretetének elfogadására. – Rámutatás Jézus Krisztus betegségek fölötti hatalmára. – Egészséges életmódra nevelés rámutatással arra, hogy az egészség nemcsak a testi tünetek hiányát jelenti, hanem azt is, hogy lelkileg rendben vagyunk.			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten utat mutat a mindennapokban	Mit jelent önmagunk és mások szeretete? (1Kor 13)	A tanuló – ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket és alapvető kortörténeti háttérüket. – segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket a Bibliában.	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Hálaadó alkalmak a gyülekezetben. Hálaadományok, adakozás. Irodalom:
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus a megdicsőülés hegyén (Mt 17,1-8)		
Bibliai történetek –	Az adós szolga példázata		

Újszövetség	(Mt 18,21-35)	– szituációs játékokon keresztül a befogadás, elfogadás, megbocsátás, tékozlás kiábrázolása és a játékok után elemző beszélgetés. – a példázatok közös, kreatív értelmezésén keresztül megismeri Isten megértő, elfogadó és megbocsátó szeretetét. Erre saját szavaival mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó példákat tud mondani. – felismeri a következőket: * Isten mindannyiunkra vár. * a teljes egészség azt jelenti, hogy lélekben is egészségesek vagyunk. – saját életéből példákat tud mondani arra, hogy mi mindenért lehet hálás.	Családi, baráti kapcsolatok sokfélesége az irodalmi művekben. A mitológiai és bibliai történetektől a kortárs irodalomig, magyar és világirodalmi szemelvényekkel.
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézust nem fogadják be egy samáriai faluban (Lk 9,51-56)		
Isten utat mutat a mindennapokban	A krisztusi lelkület (Jézust nem fogadják be egy samáriai faluban)		
Bibliai történetek – Újszövetség	A tékozló fiú példázata (Lk 15,11-32)		
Bibliai történetek – Újszövetség	A tíz leprás meggyógyítása (Lk 17,11-19)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Érzéseink: hála (A tíz leprás meggyógyítása)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		szeretet, adós szolga, példázat, Samária, elfogadás, befogadás, tékozló fiú, megbocsátás, lepra, leprás, gyógyítás, hála.	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)		A tanuló korosztályi szinten ismeri – a tékozló fiú példázatát, – a tíz leprás meggyógyításának történetét.	

4. Tematikai egység	Az egyház története	Órakeret: 7 óra + 2 óra a szabad órakeretből + 2 óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás	– Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó témákról. – Kapcsolódó korábbi történelmi ismeretek.	

A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai – A témakörhöz kapcsolódó egyháztörténeti személyek és események megismertetése. – Rámutatás arra, hogy az egyház története párhuzamos a világi történelemmel. – A tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy meglássák az összefüggéseket az egyháztörténet és a történelem között. – Rámutatás arra, hogy minden történelmi időben lehetőség van megélni az Istennel való kapcsolatot. Bátorítás arra, hogy a tanuló ugyanezt tegye a saját korában. – Fogalmi tisztázások: egyházatyák, szerzetesrend, reformátorok. – Rámutatás arra, hogy a megyében, egyházmegyében milyen magyar reformátorok voltak. – Magyar református identitásra nevelés.			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Református keresztyénnek lenni	Augustinus és az egyházatyák	A tanuló – alapvető ismereteket szerez az egyház kezdeteiről és a magyar keresztyén egyház születéséről. – saját szavaival képes értelmezni a következő fogalmakat és példát mondani azokra: * szerzetesrend, * egyházatya, * reformátor, * magyar reformátor. – felismeri azt, hogy városában (megyéjében, egyházmegyéjében) milyen emlékek vannak a magyar reformáció korából. – ismeri a következő kifejezéseket és tud ezekre példát mondani: * bibliás fejedelem, * protestáns fejedelem. – keresi az összefüggéseket és a kapcsolatokat a történelem és az egyház története között meglévő ismeretei alapján. – képes értelmezni a magyar református fogalmát, szituációs játékok segítségével példákat tud mondani rá.	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Emlékezés a gyülekezet nevesebb lelkipásztoraira, szolgáira Történelem: A reformáció és a katolikus megújulás Európában, Magyarországon. Az Erdélyi Fejedelemség aranykora Bethlen Gábor idején. Habsburg-ellenes harcok és vallási mozgalmak a XVII. században. Ének-zene: Gregorián énekek, reformációi énekek, históriás énekek stb.
Református keresztyénnek lenni	István király: a magyar keresztyén egyház kezdetei		
Református keresztyénnek lenni	Assisi Ferenc és a szerzetesrendek		
Református keresztyénnek lenni	Az egyház megreformálásának az igénye (Luther, Kálvin)		
Szabad órakeret (2 óra)	A Luther című film megtekintése		
Református keresztyénnek lenni	Magyar reformátorok a környezetünkben (pl. Dévai Bíró Mátyás, Szegedi Kis István)		
Református keresztyénnek lenni	A bibliás fejedelem		
Református keresztyénnek lenni	Protestáns fejedelmek		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Augustinus, egyházatya, István király, magyar keresztyén egyház, szerzetesrend, Assisi Ferenc, reformáció, Luther Márton, Kálvin János, magyar reformáció, magyar református
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	A tanuló ismeri – korosztályi szinten a következő személyeket: * István király, * Kálvin János, * a városában, megyéjében élt magyar reformátort (Dévai Bíró Mátyás, Szegedi Kis István). – a reformáció fogalmát és jelentőségét. – korosztályi szinten a fenntartó gyülekezet történetét.

5. Tematikai egység	Ünnepeljünk együtt! (Mivel a tematikai egység minden témája ehhez a koncentrikus körhöz tartozik, így külön nem tüntetjük fel.)	Órakeret: 6 óra + 3 óra a szabad órakeretből
Előzetes tudás	– Ünnepekkel kapcsolatos élmények, tapasztalatok. – Az úrvacsorához, mint gyülekezeti szokáshoz kapcsolódó élmények.	
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai – Karácsonyhoz, húsvéthoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. – A karácsonyi ünnepkör fogalmának és tartalmának megismertetése. – A reformáció ünnepének megismertetése, történeti háttér felidézése. – A „szüntelen reformáció” reformátori alapelv és jelentésének megismertetése. Ez által a szüntelen megújulásra való nevelés. – Az ünnepi hangulat megalapozása. Istennel való ünneplésre nevelés. – A páskavacsora, utolsó vacsora és az úrvacsora tartalmának és jelentőségének megismertetése, a köztük való kapcsolatra való rámutatás. – Vágyakozás felébresztése az úrvacsorán való részvétel iránt.		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Reformáció ünnepe: az egyház megújulása, Luther és Kálvin	A tanuló – ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket	<i>Gyülekezeti élet, kapcsolódás:</i> Úrvacsora

Karácsonytól vízkeresztig, a karácsonyi ünnepekör (Jn 1,1-18)	és alapvető kortörténeti háttérüket. – részt vesz az órai ünnepi készülődésekben és kreatív munkálatokban. Ajánlott projekt: a karácsonyi ünnepekör kreatív összefoglalása. – ismeri a reformáció emlékűnnepét. – ismeri és saját szavaival értelmezni tudja a „szüntelen reformáció” alapelvet, tud példát mondani rá. – ismeri a páska vacsora, utolsó vacsora, úrvacsora fogalmát és a közöttük lévő összefüggést. – felismeri, hogy életünk utolsó pillanatáig sem késő Istenhez fordulni. – saját szavaival össze tudja foglalni az első gyülekezet jellegzetességeit.	Ünnepi istentiszteletek. Családi istentisztelet. Adventi / Nagyheti alkalmak (hangverseny, filmvetítés, kézműves délutánok) Életvitel: A tárgykészítés, modellezés, mint hobbi lehetőségeinek megismerése (ünnepeket megelőző barkácsolás).
Szabad órakeret (2 óra)		
Karácsonytól vízkeresztig, a karácsonyi ünnepekör (Jn 1,1-18)		
A páska vacsora és az utolsó vacsora, úrvacsora (Mk 14,3-25)		
Jézus megszólítja a gonosztevőt a kereszten (Lk 23,32-43)		
Jézus Krisztus feltámadása (Mt 28,1; Jn 20,26)		
Az első gyülekezet (ApCsel 11,19-26; 2,42-47)	karácsonyi ünnepekör, páska vacsora, utolsó vacsora, úrvacsora, első gyülekezet, reformáció emlékűnnep, semper reformanda (szüntelen reformáció)	
Szabad órakeret (1 óra) Pünkösdi készülődés		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	A tanuló ismeri – a reformáció és az úrvacsora fogalmát és jelentőségét. – a karácsonyi ünnepekör fogalmát és a hozzá tartozó ünnepeket. – korosztályi szinten Kálvin János és Luther Márton személyét.	

7. évfolyam

Összefoglalások, ellenőrzések óraszám: 10 óra (9 + 1 óra a szabad órakeretből)

Kerettanterv által betervezett óraszám: 55 óra

Helyi sajátosságok óraszám: 7 óra (ebből 1 óra összefoglalás és számonkérés)

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Ezeket külön az egyes tematikai egységeknél nem tüntetjük fel.

A tanév minimum követelménye a tanév során tanult énekek közül öt református énekeskönyvi és öt ifjúsági ének ismerete, melyet a gyülekezet lelkipásztora és hittanoktatói munkaközössége határoz meg minden tanév elején.

1. Tematikai egység	Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Órakeret: 25 óra + 3 óra a szabad órakeretből
Előzetes tudás	– Korábbi élmények a református gyülekezetről és annak szokásrendszeréről. – Tapasztalati élmények, előzetes tudás a hitről, hitért való harcokról. – Korábbi történelmi ismeretek az egyháztörténeti részek kapcsán.	+ 4 óra összefoglalás számonkérés (egyháztörténeti részeknél)
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai – A tanév fő hittan témájára való ráhangolás és a tanév összegző lezárása. – A református egyházhoz és a református gyülekezetekhez való pozitív érzelmi kötődés kialakítása. – Önismereti fejlesztés a csoporthoz illő önismereti játékok segítségével. – Rámutatás arra, hogy Isten konkrétan minket szólít meg Igéje (a teljes Szentírás által). A tanulók hívogatása és buzdítása arra, hogy naponként olvassák a Bibliát és keressék Isten életükre szóló üzenetét. Ennek a gyakoroltatása kreatív közös igemagyarázat révén. – A hitvallás és hitvalló életmód néhány példájának bemutatása a gályarabok és hitvalló ősünk élettörténete kapcsán. – Rámutatás arra, hogy a közösségben mindenkinek megvan a helye. A tanulók hozzásegítése egymás elfogadásához, pozitív, nyílt és elfogadó attitűd kialakításához. – Keresztyén felekezetek jellegzetességeinek megismertetése, és rámutatás arra, hogy a keresztyén felekezetek tagjai testvéreink a hitben. Az ökumené fogalmának és lehetőségeinek megismertetése. – Imádságos lelkületre nevelés részeként az imádságos lelkület különböző példáinak a bemutatása (Szentírásból és történelemből). A „szüntelenül imádkozzatok”, valamint az „imádkozzál és dolgozzál” alapelvek és tartalmuk megismertetése. – A tanulók bátorítása az egyéni csendességre és fohászkodásra. – A diakónia fogalmának megismertetése, a MRE szeretetszolgálati területeinek bemutatása, a helyi egyházközségek szeretetszolgálatának		

feltérképezése.		– A MRE legismertebb ifjúsági alkalmainak (Csillagpont, regionális alkalmak) bemutatása, hívogatás az ifjúsági csoportok látogatására. Vágyakozás felkeltése a gyülekezet ifjúsági csoportjába való tartozásra. – Rámutatás arra, hogy Istennel való kapcsolatunk folyamatosan változik, ami a szüntelen megújulás része.	
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten utat mutat a mindennapokban	Ki vagyok én? (Bevezető óra)	A tanuló – felismeri annak a lehetőségét, hogy Isten nemcsak magához hívja az egyéneket, hanem bátorít és küld mások felé. Saját szavaival meg tudja fogalmazni, hogyan hívja őt Isten magához. Kutatja, hogy őt hová és kikhez küldi Isten. – részt vesz az önismereti játékokban. – a teljes Szentírást, mint Isten Igéjét érti. – tipikus megnyilvánulások alapján (köszöntés, szóhasználat) felismeri a keresztyén testvérfelekezeteket. – ismeri az ökumené fogalmát és törekszik a testvéri attitűdre a testvérfelekezetekkel. – ismeri gyülekezeti, egyházmegyei, egyházkerületi vagy az országos egyház által szervezett ifjúsági csoportokat és alkalmakat. – ismeri a fohász és az egyéni csendesség lehetőségeit, törekszik ezek megélésére. – ismeri az „Imádkozzál és dolgozzál!” alapelvet és törekszik ennek megfelelően élni. – az egyháztörténeti példák révén megismeri annak a lehetőségét, hogy férfiként és nőként is lehet Istent szolgálni. Keresi annak a lehetőségeit, ő hogyan szolgálhatja Istent saját körülményei között. – képes értelmezni és saját szavaival példákat mondani a hitvalló életre az	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Helyem a gyülekezetben – ifjúsági és egyéb rétegalkalmak Imaóra a gyülekezetben Ökumenikus imahét Gyülekezetünk szeretetszolgálat Magyar nyelv: Vélemény, vita, érv, hozzászólás képességének fejlesztése. Szövegértés (Bibliaolvasás, értelmezés) A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése a Biblia világából. Vizuális kultúra: Személyes véleményt kifejező elemző jellegű vizuális megjelenítés adott témában (pl. felnőtté válás, tolerancia, szorongás, stb.) Történelem: Népek egymásra hatása, együttélése. A nemzetiségek, felekezetek helyzete. (Kisebbség, többség.) A kommunista diktatúra a
Szabad órakeret (2 óra)	A Végtelen hit című film megtekintése		
Isten szól hozzánk	Hogyan szól hozzám Isten a Szentírásban? (2Tim 3,16) Ajánlott: A Szentírás Szövetség munkájának bemutatása		
Isten utat mutat a mindennapokban	A hit válasz Isten vonzására		
Isten közösséget formál	Kapcsolataink (család, barátok, csoportok)		
Református keresztyénnek lenni	Hűség a hitben: Gályarabok, hitvalló ősünk		
Szabad órakeret (1 óra)	Gályarabok, hitvalló ősünk – kutatómunka		
Református keresztyénnek lenni	A protestánsok küzdelmei (vallásszabadság, vallási egyenjogúság)		
Isten közösséget formál	Testvéreink a hitben: keresztyén felekezetek		
Református keresztyénnek lenni	Az ökumené jelentése és jelentősége		
Református keresztyénnek lenni	Egy ökumenikus hittanóra		

Isten szól hozzánk	Imádkozzunk! A fohász és az egyéni csendesség (Jézus elcsendesedései: Mk 6,46. Imádság a Gecsemáné kertben)	egyháztörténelemből.	Szovjetunióban. A GULAG rendszere. Kultúra, művelődés a Horthy-korszakban. Gyermeknevelés, oktatása.
Isten szól hozzánk	Imádságos lelkület a Szentírásban (Nehémiás, Dániel, Pál apostol)		
Isten szól hozzánk	Szüntelen imádkozzatok! Szikszai György: Tanítások és imádságok		
Református keresztyénnek lenni	Imádkozzál és dolgozzál! A munka Isten által adott feladatunk		
Református keresztyénnek lenni	A református egyház diakóniája (Jak 2,14-26)		
Református keresztyénnek lenni	Protestáns nők Isten szolgálatában: Lorántffy Zsuzsanna, Árva Bethlen Kata		
Református keresztyénnek lenni	Magyar protestánsok a magyar irodalomban (pl. Bódás János)		
Református keresztyénnek lenni	Szüntelen reformáció: hogyan változunk a hitben?		
Református keresztyénnek lenni	Hitvalló elődeink (saját iskolából hitvalló elődök)		
Isten közösséget formál	Isten vonzásában: ifjúsági csoportok és találkozók		
Isten utat mutat a mindennapokban	Hogyan hív engem Isten? (évező óra)		Életvitel: Karrier és hivatás fogalma, ezek hatása családi szerepek, értékrend és munkamegosztás alakulása. A családok eltérő helyzete, életszínvonala a XIX. század végén.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	ökumené, diakónia, ifjúsági csoportok, magyar protestánsok, szüntelen reformáció, „Imádkozzál és dolgozzál!” Szikszai György, fohász, egyéni csendesség, keresztyén felekezetek, gályarabok, vallásküzdelmek
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	A tanuló – ismeri egy szabadon választott magyar református személyét. – a 17-19. század legalább két magyar protestáns alakjának, nevét és munkásságát. – saját szavaival meg tudja fogalmazni a gályarabok történetét. – memoriter szinten ismeri a 2Tim 3,16-ot. – korosztályi szinten ismeri a fohász, az ökumené és a diakónia fogalmát.

2. Tematikai egység	Isten hívása az Ószövetségben		Órakeret: 3 óra + 1 óra a szabad órakeretből + 1 óra + 1 óra (szabad órakeret) összefoglalás, számonkérés
Előzetes tudás	– Korábbi ismeretek, élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről és személyekről. – Tapasztalati élmények a hívásról, identitásról.		
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai – Az identitás fogalmának felhasználásával az Istenhez való tartozás fogalmának tisztázása. – A témakörhöz tartozó történetek és személyek, valamint alapvető kortörténeti háttér megismertetése. – Annak közvetítése, hogy Isten a tanulót is hívogatja. – Rámutatás arra, hogy a hit tudatos döntést jelent. – Bátorítás arra, hogy a tanuló tudatosan vállalja az Isten népéhez és a református egyházközséghez való tartozást, keresve annak a lehetőségét a mindennapokban. – Rámutatás arra, hogy Isten hívása azt is jelenti, hogy feladatot bíz ránk. A tanuló nevelése arra, hogy minden életkorban keresse az Istentől kapott életfeladatait. – A témakörhöz tartozó könyvek bibliai helyének megismertetése.			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabad órakeret (1 óra)	Identitás: mit jelent Istenhez tartozni? (Bizonyágtétel)	A tanuló – ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket, alapvető kortörténeti háttérrel és Ruth, Ézsaiás, valamint Jeremiás személyét. – ismeri a próféta fogalmát, tud bibliai példákat	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Felnőtt katechézis gyülekezetünkben Vizuális kultúra: Személyes gondolatok, érzelmek
Isten utat mutat a mindennapokban	Aki Isten népét választja (Ruth)		

Bibliai történetek – Ószövetség	Ézsaiás próféta elhívása (Ézs 6)	– mondani erre. – Felismeri a kapcsolatot a között, hogy Isten hív és ezzel együtt feladatot bíz az elhívottra. Törekszik ezeknek a feladatoknak a felismerésére. – felismeri, hogy a hit tudatos döntést jelent. – identitása fejlődik, felismeri, hogy az identitásának része az is, ha egy néphez, közösséghez tartozik. – képes megkeresni a Bibliában Ruth könyvét, Ézsaiás és Jeremiás próféta könyveit.	vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Életvitel: A települési és a tágabb környezet gazdasági, foglalkoztatási, továbbtanulási lehetőségei. (Más városban lévő gyülekezetek)
Bibliai történetek – Ószövetség	Jeremiás próféta elhívása (Jer 1,1-10; 1,17-19)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		identitás, Ruth könyve, Ézsaiás, Jeremiás, próféta, elhívás	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)		A tanuló tudja saját szavaival megfogalmazni az elhívás fogalmát, és tudjon a tanultak alapján példát mondani rá.	

3. Tematikai egység	Történetek Jézus Krisztusról	Órakeret: 13 óra + 3 óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás	– A témakörhöz tartozó történetekkel kapcsolatos megelőző ismeretek, élmények. – Tapasztalati élmények a következőkről: boldogság, kitartás, várakozás, elégedettség, gazdagság, szegénység, remény, reménytelenség, ítélkezés, elfogadás, kirekesztés.	
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai		

– A témakörhöz tartozó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttérük megismertetése. – Önismeret fejlesztése játékok, beszélgetések alapján az elégedettségről, saját magunkról, a boldogságról, reményről és reménytelenségről. – A történetekhez tartozó korábbi tapasztalati élmények tudatosítása és a tanulók segítése abban, hogy mindezeket saját pozitív fejlődésük érdekében használják. – A boldogmondások segítségével keresztyén értékrend közvetítése és a tanulók bátorítása, annak életükbe való adaptálására. – Gazdasági nevelés, a javakkal való tudatos élésre nevelés. – Rámutatás arra, hogy igazi reménye annak van, aki Istenben bíz, és Rá hagyatkozik. A tanulók bátorítása arra, hogy minden helyzetben merjenek Istenben reménykedni.

– Erkölcsi ítélőképesség fejlesztése és ítélkezés, előítéletek helyett krisztusi elfogadásra nevelés. – A krisztusi elfogadás fogalmának és sajátosságainak megismertetése.			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus a boldog életről tanít (Mt 5,3-10)	A tanuló – ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket és alapvető kortörténeti háttérüket. – önismerete fejlődik, saját szavaival meg tudja fogalmazni a következőket, és példákat tud mondani rájuk: * boldognak lenni, * ki vagyok én, * ami elégedetté tesz, * reménykedés és reménytelenség, * ítélkező és előítéletes magatartás, * krisztusi elfogadás. – szituációs játékok, beszélgetések által fölismeri, hogy milyen javai vannak, igyekszik ezekkel korosztályi szintjének megfelelően tudatosan élni. – helyzettanulmányok, képelemzések révén keresi annak a lehetőségeit, hogyan tud segíteni azoknak, akiknek nála kevesebbük van.	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Gyülekezetünk szeretetszolgálat (pl. éléskamra program) Történelem: Az első és második világháború. Béke, háború, hadviselés. (Boldogok, akik békét teremtenek... Mt 5,9a) Gazdasági világválság az Egyesült Államokban és Európában (Mi tesz elégedetté? Hogyan bánjunk javainkkal? – A bolond gazdag példázata). Nemzetiszocializmus Németországban, Hitler a diktátor. A náci terjeszkedés kezdetei Európában. (Krisztusban tehát nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad... - Gal. 3,28 /Előítéletek és a krisztusi elfogadás/)
Isten utat mutat a mindennapokban	Boldog lehetek (Boldogmondások)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus a helyes sorrendről tanít (Lk 10,38-42)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus önmagáról tanít (Jn 6,35. 51; 8,12; 10,7-15; 11,25; 14,6; 15,1-2)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: A tíz szűz példázata (Mt 25,1-13)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: A bolond gazdag (Lk 12,16-21)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Mi tesz elégedetté? (A bolond gazdag, Lk 12,16-21)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Hogyan bánjunk a javainkkal?		
Isten utat mutat a mindennapokban	Nincs reménytelen helyzet (Jézus a tengeren jár, Mt 14,22-33)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus gyógyít: a kapernaumi százados szolgája (Lk 7,1-10)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Beszélgetés Jézussal: Nikodémus (Jn 2,23-3,21)		
Isten közösséget formál	Ítékezés és a krisztusi elfogadás (A házasságtörő		

	nő, Jn 8,1-11)		
Isten közösséget formál	Előítéletek és a krisztusi elfogadás (Gal 3,28-29. Kornéliusz és Péter)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	boldogság, kitartás, várakozás, elégedettség, gazdagság, szegénység, remény, reménytelenség, ítélezés, krisztusi elfogadás, kirekesztés, példázat, boldogmondások, bolond gazdag példázata, javaink, házasságtörés, a tíz szűz példázata, Jézus „én vagyok” mondásai		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	A tanuló ismeri – korosztályi szinten * a bolond gazdag példázatát, * a boldogmondásokat, * a tíz szűz példázatát, * Kornéliusz és Péter történetét. – memoriter szinten Jézus „én vagyok” mondásai közül egy szabadon választott mondást.		

4. Tematikai egység	Élet az apostoli korban	Órakeret: 5 óra + 1 óra a szabad órakeretből + 2 óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás	– Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről. – Történelmi ismeretek Róma, a missziói utak, az első keresztyének és a vértanúság kapcsán.	
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai – A témakörhöz kapcsolódó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttér megismertetése. – Az első gyülekezetek és az apostoli kor fő jellegzetességeinek megismertetése. – Pál apostol missziói útjainak megismertetése. – A misszió fogalmi tisztázása és a vágyakozás felébresztése Isten Igéjének hirdetése iránt. – A vértanúság fogalmának tisztázása és István vértanú példájának megismertetése. – Rámutatás István vértanú történetén keresztül a hitvalló lelkületre.		

Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabad órakeret (1 óra)	Az apostolok korának fő jellegzetességei	A tanuló – képes saját szavaival értelmezni és röviden összefoglalni az apostoli kor jellegzetességeit, a vértanúság és a missziói utak fogalmát. – ismer néhány állomást Pál missziói útjairól és térképen képes megkeresni azokat.	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Gyülekezetünk missziói tevékenysége Történelem: A gyarmatbirodalmak kialakulása. Misszió a gyarmatokon.
Bibliai történetek – Újszövetség	Hűség a hitben: István vértanú (ApCsel 6,1-15)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Pál apostol missziói útjai (ApCsel 14,8-18; 16,1-10; 19,1. 23-40)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Pál útja Rómába (ApCsel 27-28)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		apostoli kor, vértanúság, István, missziói utak, Róma, hajóút	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)		A tanuló ismeri – korosztályi szinten Pál apostol és István vértanú személyét. – Pál apostol missziói útjainak legalább három állomását.	

5. Tematikai egység	Ünnepeljünk együtt! (Mivel a tematikai egység minden témája ehhez a koncentrikus körhöz tartozik, így külön nem tüntetjük fel.)	Órakeret: 9 óra + 1 óra a szabad órakeretből
Előzetes tudás	– Ünnepekkel kapcsolatos élmények, tapasztalatok. – Tapasztalati élmények, ismeretek a következőkkel kapcsolatban: környezetvédelem, gyász.	
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai – Karácsonyhoz, húsvéhoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. – Ünnepi hangulat megalapozása, bátorítás az egyházi ünneplésbe való bekapcsolódásra. – A „teremtés hete” fogalmának, tartalmának és jelentőségének megismertetése. A tanulók segítése, hogy keressék a kapcsolódási pontokat a „teremtés hetébe” való bekapcsolódáshoz. – A gyással kapcsolatos tapasztalati élmények tudatosítása és lelkipálcájának segítségével azok feloldásában. – Gyászoló vasárnapjának megismertetése. – Rámutatás arra, hogy Jézus Krisztus feltámadásával végső győzelmet szerzett a halál fölött. – A keresztnak, mint győzelmi jelképnek a tudatosítása.		

– A Szentlélek és pünkösd ünnepe közötti kapcsolat felmutatása. – Húsvéti és pünkösdünnepkör megismertetése.		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A teremtés hete Megemlékezés gyászosok vasárnapján: református reménységünk (Jn 11,25) Mária éneke (Lk 1,46-56) Jézus megkenetése Betániában (Jn 12,1-8) Jézus és Mária (Jn 20,11-18) Jézus hét szava a kereszten (Mt 27,46; Lk 23,34-43. 46; Jn 19,26-27) Ezékiel látomása a csontok feltámadásáról (Ez 37) Szabad órakeret (1 óra) Jézus mennybemenetele (Mk 16,14-20) A Szentlélek munkálkodik: Kornéliusz (ApCsel 10)	A tanuló – ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket és kortörténeti háttérüket. – megismeri a teremtés csodálatos voltát és keresi annak a lehetőségeit, hogyan lehet óvni és védeni a természetet. Ajánlott projekt: ismertető plakát készítése a teremtés hetére. – részt vesz az órai ünnepi készülődésekben és kreatív munkálatokban. – részt vesz és szolgálatot végez egy istentiszteleten. – képes saját szavaival korosztályi szinten értelmezni a következőket: * teremtés hete, * gyászosok vasárnapja, * feltámadás, * a Szentlélek munkája.	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Teremtés hete Temetés Gyászosok vasárnapja Ünnepek a gyülekezetben Ünnepi istentiszteletek Családi istentisztelet Adventi / Nagyheti alkalmak (hangverseny, filmvetítés, kézműves délutánok) Történelem: Népirtás a második világháborúban. Megemlékezés a Holokauszt áldozatairól. A személyes szabadság korlátozása a kommunista diktatúra idején, a mindennapi élet az ötvenes években. Hétköznapiak és ünnepek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Teremtés hete, gyászosok vasárnapja, Jézus családja, Jézus hét szava a kereszten, Ezékiel, látomás, Kornéliusz, Szentlélek, húsvéti ünnepkör, pünkösdünnepkör.	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	A tanuló ismeri a húsvéti és pünkösdünnepkör fogalmát és tartalmát.	

8. évfolyam

Összefoglalások, ellenőrzések óraszám: 12 óra (10 + 2 óra a szabad órakeretből)

Kerettanterv által betervezett óraszám: 52 óra

Helyi sajátosságok óraszám: 10 óra (ebből 2 óra összefoglalás és számonkérés)

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Ezeket külön az egyes tematikai egységeknél nem tüntetjük fel.

A tanév minimum követelménye a tanév során tanult énekek közül öt református énekeskönyvi és öt ifjúsági ének ismerete, melyet a gyülekezet lelkipásztora és hittanoktatói munkaközössége határoz meg minden tanév elején.

1. Tematikai egység		Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Órakeret: 18 óra + 3 óra a szabad órakeretből + 3 óra + 1 óra (szabad órakeretből) összegzés, számonkérés (az egyháztörténeti részek után)
Előzetes tudás		Korábbi élmények a református gyülekezetek világáról, a Szentírásról és a Magyarországi Református Egyházzól.	
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai			
– A tanév fő hittan témájára való ráhangolás és a tanév összegző lezárása. – A református egyházhoz és a református gyülekezetekhez való pozitív érzelmi kötődés kialakítása. – Naponkénti Isten előtti elcsöndesedésre, a Biblia olvasására nevelés. – A MRE felépítésének és fő szolgálati területeinek bemutatása. – A határainkon túli magyarság területeinek és alapvető sajátosságainak megismertetése. – A református egység (határainkon innen és túl) megélésére nevelés. – Az önkéntesség lehetőségeinek bemutatása és az önkéntes feladatok vállalására nevelés. – Református férfiak és nők példáin keresztül annak a bemutatása, hogyan lehet saját képességeinket Isten ügyéért használni.			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten szól hozzánk	Isten naponta szól hozzám	A tanuló – ismeri a következő fogalmakat, melyeket saját szavaival és példákkal képes értelmezni: * misszió, * önkéntesség,	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Gyülekezetünk testvérgyülekezetei Gyülekezetünk szervezeti felépítése Szolgálati lehetőségek gyülekezetünkben
Isten utat mutat a mindennapokban	Ki vagyok én? Egy nemzethez tartozom		
Református keresztyénnek lenni	Isten népéhez tartozom. A református egyház felépítése		

Református keresztyénnek lenni	Gyülekezetem élete és működése ma	* határainkon túli magyar reformátusság, * példakép. – ismeri a MRE alapvető felépítését, tudja, hogy melyik egyházmegyébe tartozik. – a MRE szolgálati területeinek megismerése során feltérképezi, hogy ő mely területekbe tud bekapcsolódni egyéni képességei, lehetőségei alapján. – önálló kutatómunka (vagy csoportmunka) keretén belül feltérképezi az anyagyülekezetének életét és szolgálati területeit, melyet bemutat. – Ajánlott feladat: legalább egy hétig igeolvasó napló vezetése egyénileg azokról a gondolatokról, melyek a napi igeolvasás során megfogalmazódtak a diákokban. A naplóban összegyűjtött gondolatok megosztása az osztálytársakkal nem kötelező.	Magyar nyelv és irodalom: Szövegértés, szövegelemzés Földrajz: A Kárpát-medence magyarok által lakott területeinek meghatározása. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: A trianoni békediktátum, országvesztés. A határon túli magyarság sorsa a két világháború között. Kisebbség, nemzetiség. Informatika: Adatok gyűjtése interneten a kapcsolódó személyekről.
Szabad órakeret (1 óra)	Az anyagyülekezet ifjúsági élete		
Református keresztyénnek lenni	Reformátusok határainkon túl		
Isten közösséget formál	Áldássá lenni: Önkéntesség a Magyar Református Egyházban		
Református keresztyénnek lenni	Férfiak Isten szolgálatában: Kiss Ferenc, Ravasz László, Martin Luther King		
Szabad órakeret (2 óra)	Az Isten kegyelméből című film megtekintése		
Református keresztyénnek lenni	Nők Isten szolgálatában: Zsindelyné Tüdös Klára; példaképek a környezetünkben		
Református keresztyénnek lenni	A MRE missziós tevékenysége		
Református keresztyénnek lenni	Misszionáriusok régen és ma; Molnár Mária A Liebenzelli Misszió bemutatása		
Isten utat mutat a mindennapokban	Tovább Istennel (Évzáró óra)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		MRE, egyházközség, egyházmegye, egyházkerület, önkéntesség, példakép, misszió, misszionárius	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)		A tanuló – korosztályi szinten ismeri * Ravasz László vagy Kiss Ferenc személyét és munkásságát.	

	* a misszió fogalmát. – fel tud sorolni legalább két országot, ahol magyar református gyülekezetek élnek.
--	---

2. Tematikai egység	Isten formáló kezében	Órakeret: 10 óra + 1 óra a szabad órakeretből + 2 óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás	– Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről. – Tapasztalati élmények, ismeretek a következőkről: férfinak vagy nőnek lenni, lelkiismeret, szeretet, TV és hatásai, a számítógép és hatásai, Internet.	

A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai

- A témakörhöz tartozó bibliai történetek, személyek és alapvető kortörténeti háttérük ismerete.
- Önismereti fejlesztés a következő területeken: férfiként és nőként a szolgálatban, a szeretet megélése az emberi kapcsolatokban.
- Etikus és tudatos számítógép- és internethasználatra nevelés.
- Tudatos médiahasználatra és médiakezelésre nevelés.
- A lelkiismeret fogalmának életközpontú példák által történő tisztázása.

Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten utat mutat a mindennapokban	Ki vagyok én? Férfi vagyok – nő vagyok (Bevezető óra)	A tanuló – ismeri a témakörhöz kapcsolódó bibliai történeteket és alapvető kortörténeti háttérüket. – ismeri a lelkiismeret fogalmát, melyet képes a saját szavaival értelmezni. – bibliai alapokon példákat tud mondani arra, hogyan lehet férfi és női mivoltát megélni az Isten ügyéért való munkálkodásban. – példákon keresztül meg tudja fogalmazni, hogy mit jelent a tudatos televízió-, média- és internethasználat. – példákat tud mondani arra, hogyan jelenítheti meg keresztyén értékrendjét a virtuális világban is. – példákat tud mondani arra, hogyan nyilvánulhat	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Gyülekezetünk lapja (<i>Békesség</i>), honlapja és filmklubja Magyar nyelv és irodalom: A média társadalmi szerepe, használata A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: A média hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása. A média, mint hatalmi ág. A
Bibliai történetek – Ószövetség	Férfiként Isten ügyéért: (Gedeon, Bír 6-7)		
Bibliai történetek - Újszövetség	Nőként Isten ügyéért: Mária és Márta (Lk 10, 38-42)		
Isten utat mutat a mindennapokban	A szeretet arcai (1Kor 13)		
Isten szól hozzánk	A lelkiismeret, mint tükör		
Bibliai történetek – Ószövetség	Isten formáló kezében: Jeremiás a fazekasnál (Jer 18,1-11)		

Isten utat mutat a mindennapokban	Szemben a képernyővel (beszélgetés a média hatásairól) A számítógép és az internet világa Keresztyén honlapok	meg a szeretet az emberi kapcsolatokban (pl. család, párkapcsolat, iskola) – önállóan meg tudja keresni a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket.	nyilvánosság szerepe a közéletben. Informatika: A virtuális világ. Vizuális kultúra: Érzelmet kifejező magyarázó képek, rajzok (piktogram, smiley az interneten).
Szabad órakeret (1 óra)	A tanulók egyéni lelki fejlődésének felmérése, továbbsegítése a hit útján		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		férfi, nő, nemi identitás, szolgálat, szeretet arca, szeretettípusok, szeretetnyelvek, fazekas, média hatásai, számítógép, virtuális világ, internet, televízió, nyomtatott sajtó	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)		A tanuló – képes értelmezni a média, a számítógép és az internet pozitív és negatív hatásait, és példákat tud ezekre mondani. – memoriter szinten ismeri az 1Kor 13-at.	

3. Tematikai egység	Történetek Jézus Krisztusról	Órakeret: 20 óra + 4 óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás	– A témakörhöz tartozó történetekkel kapcsolatos megelőző ismeretek, élmények. – Tapasztalati élmények és ismeretek a következőkről: áldás, jövőkép, félelem, pályaválasztás, szenvedés, egyedüllét, elhagyatottság érzés, kitaszítottság.	
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai – A témakörhöz tartozó bibliai történetek, példázatok és alapvető kortörténeti háttérük megismertetése. – Narratív interpretáció fejlesztése a példázatok közös értelmezése során. – Önismeret fejlesztése a következő területeken: egyéni képességek, jövőkép, pályaválasztás, egyéni értékrend. – A tudatos tanulói pályaválasztás segítése. – Testi és lelki tisztaságra nevelés. – A bűnvallás és a bűnvalló imádság fogalmának tisztázása, az egyházi életben használt bűnvalló imádságok bemutatása. – Annak a tudatosítása, hogy a hit tudatos és folyamatos döntést igényel. – Erkölcsi ítélőképesség fejlesztése az élet értékének témakörében.		

Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: só és világosság (Mt 5,13-16)	A tanuló - ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket, példázatokat és alapvető kortörténeti háttérüket. - önállóan meg tudja keresni a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket. - saját szavaival képes értelmezni az órai közös munka során a példázatokat. - részt vesz az önismereti egyéni és csoportmunkában, mely során összegyűjti a pályaválasztással kapcsolatos kérdéseit, vágyait, félelmeit, egyéni képességeit és lehetőségeit. - kiselőadás során bemutat egy általa szimpatikusnak talált pályaképet. - képes értelmezni a bűnvalló imádság fogalmát és ismeri az úrvacsorai bűnvalló imádságot. - képes példák révén, saját álláspontja mellett érvelve, a saját szavaival megfogalmazni a következőket: * mit jelent az élet értéke egy nehéz élethelyzetben, * tiszta élet.	Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Helyem a gyülekezetben Szolgálati lehetőségek a gyülekezetben Úrvacsora Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: Társadalmi szabályok. Magyar nyelv és irodalom: A tanult irodalmi alkotásokból ismert szereplők jellemábrázolása, pályaképek felvázolása. Biológia: Szépség, erő, egészség. A fogyatékkal élő emberek. A fogamzástól az elmúlásig.
Isten közösséget formál	Áldásnak lenni mások számára (Só és világosság)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: A talentumok példázata (Mt 25,14-30)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Mennyit érek? (A talentumok példázata)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Merre tovább? Jövőképek, pályaválasztás		
Isten utat mutat a mindennapokban	Pályaválasztás: református iskolák ma Egyházi hivatások		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus hív: a gazdag ifjú (Lk 18,18-27)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: Búza és konkoly példázata (Mt 13,24-30. 36-43)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: A szőlőmunkások példázata (Mt 20,1-16)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus gyógyít: A megszállott fiú meggyógyítása (Mk 9,14-29)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tisztaságot akar: A templom megtisztítása (Jn 2,13-24)		
Isten szól hozzánk	Imádkozzunk! A bűnvalló imádság		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus megszólít: a samáriai asszony (Jn 4,1-42)		

Isten utat mutat a mindennapokban	Egyedül a szenvedésben? (Gyógyítás a Bethesda tavánál, Jn 5,1-15)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Az élet értékes (öngyilkosság, eutanázia ...)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		példázat, só és világosság, gazdag ifjú, gazdagság, búza és konkoly, talentum, szőlőmunkások, megszállott, pszichés betegségek, tisztaság, bűnvalló imádság, úrvacsorai bűnvalló imádság, samáriai, szenvedés, elhagyatottság, élet értéke, öngyilkosság, eutanázia, abortusz, pályaválasztás, jövőkép	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)		A tanuló ismeri – korosztályi szinten * a talentumok példázatát, * a búza és a konkoly példázatát, * a gazdag ifjú történetét. – memoriter szinten * a Mt 5,13-16-ot, * az úrvacsorai bűnvalló imádságot.	

4. Tematikai egység	Ünnepeljünk együtt! (Mivel a tematikai egység minden témája ehhez a koncentrikus körhöz tartozik, így külön nem tüntetjük fel.)	Órakeret: 5 óra + 3 óra a szabad órakeretből + 1 óra + 1 óra (szabad órakeretből) összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás	– Ünnepekkel kapcsolatos élmények, tapasztalatok. – Előzetes ismeretek az ünnepkörökről, adventről, feltámadásról.	
A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai – Karácsonyhoz, húsvéhoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. – Az egyházi év ünnepköreinek és ünnepeinek, valamint azok tartalmának a megismertetése. – A második advent fogalmának tisztázása, az első és második advent közötti összefüggésre való rámutatás. – A feltámadással kapcsolatos keresztyén látásmód összegzése. – A Szentlélekkel kapcsolatos keresztyén látásmód összegzése és a Szentlélek mindennapi életben való munkájára való rámutatás.		

Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az első és a második advent (Jel 22,6-21) Szabad órakeret (1 óra) Ünnepi készülődés karácsonyra Jézus Heródes előtt (Lk 23,6-12) Tanítás a feltámadásról (1Kor 15) Az egyházi év ünnepei Szabad órakeret (2 óra) Az egyházi év ünnepei	A tanuló - ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket és alapvető kortörténeti hátterüket. - részt vesz az órai ünnepi készülődésekben és kreatív munkálatokban. Ajánlott projekt: a karácsony, húsvét, pünkösd fő üzenetének ábrázolása montázs vagy plakát készítésével. - képes értelmezni az első és a második advent fogalmát. - ismeri az egyházi év ünnepeit és ünnepköreit. - képes értelmezni a feltámadás fogalmát és annak tartalmát csoportmunka során, kreatív módon közvetíti. - önállóan meg tudja keresni a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket.	<i>Gyülekezeti élet, kapcsolódás:</i> Ünnepek a gyülekezetben Ünnepi istentiszteletek Családi istentisztelet Ünnepi készülődés a gyülekezetben, adventi / nagyheti alkalmak (hangverseny, filmvetítés, kézműves délutánok) <i>Hon- és népismeret:</i> Magyar népszokások. <i>Vizuális kultúra:</i> Érzelmek kifejezése képzőművészeti alkotásokon (pl. Munkácsy Krisztus trilógiája).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	első advent, második advent	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	A tanuló ismeri - memoriter szinten a Gal 5,22-23-at. - az egyházi év ünnepköreit, ünnepeit és azok tartalmát.	

9. évfolyam

Alapmodulok összes óraszám: 18 óra

Adott tanévre tervezhető kiegészítő modulok óraszám: 52

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

A tanév minimum követelménye a tanév során tanult énekek közül öt református énekeskönyvi és öt ifjúsági ének ismerete, melyet a lelkipásztor / vallástanárok határoznak meg minden tanév elején.

Tematikai egység: Alapmodul. Bibliaismeret - Ószövetség Cím: Isten szövetséget köt népével	Órakeret: 18 óra + 2 óra + 1 óra (a szabad órakeretből) összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás — Információk és háttérismeretek az Ószövetség világáról és a kapcsolódó témákról. — Tapasztalati élmények a következőkről: küldetés, feladat, bűn, szövetség, megbánás, helyreállítás, szabadulás.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

- A Szentháromság Isten egyénét és népet megszólító akaratának, egyén életvalóságát meglátó szeretetének kommunikálása.
- Az Ószövetségi Szentírásra, mint Isten Igéjére – illetve a keresztyén élet vezérfonalára való rámutatás; az Ószövetségben való jártasságra nevelés az egyes témákon keresztül.
- A Szentháromság Isten ószövetségi tervére való rámutatás; a tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy fölfedezzék Isten az embernek kinyilatkoztatott akaratát az egész Bibliában, így az Ószövetségben is; Isten tervének, illetve Isten a történetekben megnyilvánuló akaratának a tanulók életvalóságából kiindulva a jelenre vonatkozó applikáció, saját élettörténethez való kapcsolás segítése.
- A modulhoz tartozó bibliai történetek ismereteinek, alapvető összefüggéseknek, alapvető bevezetéstani háttérnek a bemutatása és a tanuló hozzásegítése azok elsajátításához, melyekkel a református hittan középszintű érettségi követelményrendszerét teljesíteni tudja.
- Az ószövetségi Szentírás, illetve alapvető bevezetéstani ismeretek logikus, érthető, tanuló centrikus bemutatása, melyet a diákok saját tudásukba be tudnak építeni.
- Az Ószövetség könyveinek, történeteinek olyan bemutatása, mely segítségével a tanulók időben és térben, illetve a Szentírás egészében is el tudják helyezni a tanultakat.
- Az adott egységekhez tartozó történeteken keresztül annak a felmutatása, hogy Istennek terve és üzenete van az emberi élet és a történelem szituációiban is, és Isten gondviselő szeretete végigkíséri az emberiség életét.
- A Biblia alapvető fogalmainak, szókincsének használata és a tanulók hozzásegítése az ószövetségi alapvető szóhasználatral való ismerőssé váláshoz.
- Az Ó- és Újszövetség egységére való hangsúlyozott rámutatás.
- Megismerni az Isten–ember kapcsolat alakulásának alapköveit.
- A szövetség/ szerződés fogalmának értelmezése a bibliai kontextusban.
- Felismerni az elhívás–engedelmesség–a hit küzdelmes útja–Isten kitartó hűsége összefüggéseket.
- Rámutatni, hogy Isten szövetsége nem egyéni alkalmasság függvénye, hanem Isten szuverén döntése, ami szerint Ő maga cselekszik.
- Újszövetségi összefüggések felismerése – Krisztusban beteljesített szövetség.

Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Ismeretek</i> – A Szentírás ihletettségének értelmezése – Isten és az ember közötti szövetség jelentése az	Bevezetés az Ószövetségbe	A Szentírás eddigi ismeretének összefoglalása.	A A modul által preferált érettségi témakörök – Bibliaismeret: Az ósatyák
	A világ teremtése és a bűnbeesés (1Móz 1-3) + 1 óra a szabad órakeretből	A vonatkozó bibliai történet közös értelmezése a vallástanár vezetésével. Vita, témája: a jó és a rossz a világban.	

Ószövetségben – A kánon fogalma – A lineáris teremtéstörténet és az eredendő bűn értelmezése – A protoevangélium fogalma – Kortörténeti ismeretek: városi életmód szemben a nomáddal – Az elhívás fogalma – Az engedelmesség értelmezése – A nevek szerepe és jelentősége az Ószövetségben – Az ószövetségi családkép és az elsőszülöttség fogalma – Egyiptom és az ószövetségi történet kapcsolata – Isten hűsége a szenvedésben és kitesztettségben – Az áldozat(hozatal) szerepe – Mózes személye, a Sinai hegy jelentősége – Az engedelmesség kora: a honfoglalás – A bírák korának jellegzetességei – A királyság korának jellegzetességei (egységes királyság, kettészakadt királyság) – Dávid és Salamon királysága és kora – A próféta fogalma – Illés próféta – A fogság korának, valamint a	Noé és a vízözön (1Móz 6,9-9,17)	A történet drámapedagógiai feldolgozása kiscsoportban. Az egyik csoport a bibliai történetet szöveghűen adja elő, a másik csoportban a mai kor emberei jelenjenek meg. Házi feladat: Készítsünk egy mai (facebookos) felhívást a közelgő katasztrófával kapcsolatban.	– Bibliaismeret: Az őstörténetek – Bibliaismeret: Ábrahám szövetsége Istennel – Bibliaismeret: József – Bibliaismeret: Egyiptomi szabadulás és a pusztai vándorlás – Bibliaismeret: A honfoglalás – Bibliaismeret: A bírák kora – Bibliaismeret: A királyság kora – Bibliaismeret: A fogságtól a hazatérésig – Bibliaismeret: A próféták – Hitvallásismeret: A kijelentés és a hit – Hitvallásismeret: Kicsoda az ember? – Hitvallásismeret: Isten szövetsége az emberrel Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Templom- és gyülekezetépítés. A lelkesítő tevékenység. Tisztségválasztás. Presbitérium, elöljárók, istentiszteleti szokások és gyakorlatok, fogadalmak. Állam és egyház viszonya. A keresztség és az esküvő. Az anyagyülekezet diakóniája –
	Isten szövetséget köt az ősatyákkal: Ábrahám (1Móz 15)	Pármunka: rendszerezzük Ábrahám életét.	
	József és a nép Egyiptomba kerülése (1Móz 37,39-47)	Projekt munka: kiscsoportban értékeljük József életrészeit, és jelenítsük meg egy-egy állóképben a végeredményt.	
	Izrael népe szenved Egyiptomban (2Móz 1-2), Kivonulás Egyiptomból (2Móz 12-13)	Ellentétpárok: öröm és lemondás, előnyök és hátrányok, szabadság és rabszolgaság, nép és ország, ünnep és gyász, halál és élet.	
	Isten szövetséget köt Izrael népével: páska és Tízparancsolat (2Móz 19-20, 5Móz 4-5)	Szerepjáték/ egyéni munka: az Istennel való találkozás élménybeszámolója a diákok empátiás készségfejlesztésével.	
	Izrael honfoglalása és az első vezetők, pl. Gedeon (Bir 6-8)	Vita: Rend és fegyelem, vagy mindenki azt csináljon, amit akar? Beszélgetés: a vezetők feladatai, kötelességei és lehetőségei.	
	Izrael királyságát kíván: Sámuel és Saul (1Sám 8-31)	Forráselemzés: a vonatkozó bibliai történet értelmezése.	
	Egységes királyság kora: Dávid és Salamon uralkodása	Tanulói beszámoló: Dávid és Salamon királyságának bemutatása.	
	Az ország kettészakadása (1Kir 12)	Drámapedagógia: csoportban játsszuk el a történetet. Majd beszéljük meg, hogyan éltük meg a kettészakadást.	
	Isten követői: a próféták, Illés	Tanulói tevékenység: Párokban	

hazatérés időszakának jellegzetességei – Prófécia a Messiás eljövételéről <i>Pragmatikus fejlesztés</i> – Az ember és a világ teremtett voltáról való tájékozottság. – „Szív szerinti készség és hajlandóság” arra, hogy Isten akarata szerint éljünk. (Heidelbergi Káté 1.) – Az Isten Igéje alapján történő folyamatos, élethosszig tartó tanulás igénye. – Bibliaolvasáshoz tájékozódási képesség a Szentírás ószövetségi részében. – Az Ószövetség összetartozó eseményei közötti összefüggések önálló felismerése. – A Szentírás tanításának aktualizálása az adott történet /téma alapján. – Az adott történetekben található Isten szerinti értékek felismerése és elköteleződés az ezek mellett való döntésben. <i>Belső motiváció</i> – Egy olyan szemléletmód elsajátításának segítése, mellyel a tanuló fölfedezi és megéli Isten elhívásának az örömeit,	történetén keresztül	rendszeresszük Illés életét.	lelkigondozás, imádság, közösség. Történelem: Kortörténeti ismeretek. Gulág Magyar irodalom: T. Mann: József és testvérei. Versek, regények a prófétákkal kapcsolatban (pl. Babits: Jónás imája) Irodalom; biológia: Evolúció kérdése és teremtményszok Biológia; társadalomismeret: Természeti katasztrófák Társadalomismeret: Társadalmi elvárások, közrend, jog, szokásjog, közérköcs, egyéni értékrend. Rend és normalitás, az egyéni szabadság és a közösségi érdek határkérdései. Adó, munka, gazdaság, társadalmi és egyéni érdekűtközések. Határkérdések, szakadások, társadalmi és politikai különbségek. Migráció, menekültek, üldözöttek. Rajz és vizuális kultúra: Képzömművészeti alkotások
	Az asszír és babiloni fogság	Diákok beszámolója egyéni kutatás alapján olyan rokon vagy ismerős életéről, aki fogságban volt. Vita: A fogság ítélet vagy lehetőség?	
	Hazatérés a fogságból (Ezsdr. 1, Neh 2-3)	Összefoglaló jegyzet készítése.	
	A próféták, mint a szövetség védelmezői Az új szövetség ígérete	Kooperatív csoportmunkával készített kiselőadások és azok bemutatása.	

szembesül a nehézségekkel, de felismeri, hogy az Istennel kötött szövetségben Istenre mindenképp számíthat. – Támogatni és erősíteni a tanulót abban, hogy életének eseményeiben keresse Isten szövetségét, az Ige szava a mindennapok során is útmutatóvá legyen a számára. – Hozzásegíteni a tanulót ahhoz, hogy a Szentírás alapján felmutatott értékeket saját életükbe beépítsék, és megéljék. – Az Isten szövetsége melletti elhatározás támogatása a tekintetben, hogy ez ne csak átmeneti fellángolás legyen, hanem életre szóló elköteleződés. – A Szentírással kapcsolatos pozitív attitűd kialakulásának segítése.			
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kánon, Ószövetség, Újszövetség, a Biblia könyvei, bűneset, engedelmesség, bűn, szövetség, szivárvány, szimbólum, elhívás, ősatyák, Ábrahám, hit atyja, József, Egyiptom, egyiptomi fogság, Mózes, páska, szabadulás, Tízparancsolat, bírák kora, bíra fogalma, kisbíra, nagybíra, próféta, Ezsdrás, Nehémiás, messiási prófécia		

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	– A kánon fogalma, az Ószövetség felosztása, könyveinek felsorolása. – A bűneset történetének ismerete. Fogalmak: engedelmesség, bűn. – A történet ismerete; a szövetség fogalma; a szívárvány, mint szimbólum ismerete. – Az elhívás és az ősatyák fogalmának az ismerete; Ábrahámnak, mint a hit atyjának bemutatása. – Józsefnek és a zsidó nép Egyiptomba kerülésének a története. – Mózes személyének és az Egyiptomból való megszabadulás történetének az ismerete. A páska fogalma. – A Tízparancsolat memoriter szintű ismerete, a Tízparancsolat adásának története. – A bírák korának fő jellemzői, Józsué és egy tanult bíra ismerete. – Fogalom: királyság. Sámuel és Saul személyének ismerete. – Dávid és Salamon személyének és királyságának fő jellegzetességei. – Roboám és Jeroboám nevének, valamint a két országrész nevének ismerete. – A prófétaság fogalmának, Illés személyének az ismerete. – Az asszír és babiloni fogság eseményének ismerete. – Ezsdrás és Nehémiás nevének ismerete. – „Kis” és „nagypróféta” fogalmának ismerete (példával); – Legalább két messiási prófécia ismerete.
--	---

10. évfolyam

Alapmodulok összes óraszám: 42 óra

Adott tanévre tervezhető kiegészítő modulok óraszám: 30 óra

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazzodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

A tanév minimum követelménye a tanév során tanult énekek közül öt református énekeskönyvi és öt ifjúsági ének ismerete, melyet az iskola hittanoktatói munkaközössége határoz meg minden tanév elején.

Tematikai egység: Alapmodul. Bibliaismeret - Újszövetség Cím: Jézus Krisztus, a testté lett Ige	Órakeret: 20 óra + 2 óra összefoglalás és
---	---

Előzetes tudás – Információk és háttérismeretek az Újszövetség koráról, az újszövetségi Szentírás történeteiről. – Tapasztalati élmények a következőkről: szeretet, megszólítás, megértés, elfogadás, érték, identitás, hívó élet, kapcsolat Krisztussal.		számonkérés	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai – Jézus Krisztus megváltói munkájának – mint a keresztyén hit alapjának – tanulók számára érhető, életszerű és vonzó bemutatása. – Az újszövetségi Szentírásra, mint Isten Igéjére – illetve a keresztyén élet vezérfonalára való rámutatás; az Újszövetségben való jártasságra nevelés az egyes témákon keresztül. – A Szentháromság Isten egyéneket megszólító akaratára, a megváltásban megnyilvánuló szeretetére és üdvtervére való rámutatás. – Az egyes egységekben tanított könyvek, történetek időbeli, térbeli, szentírásbeli helyének és jelentőségének szem előtt tartása és hangsúlyozása. – A modulhoz tartozó bibliai történetek ismereteinek, alapvető összefüggéseknek, az Ószövetség és az Újszövetség kapcsolópontjainak, alapvető bevezetéstani és kortörténeti ismereteknek a bemutatása és a tanuló hozzásegítése azok elsajátításához, melyekkel a református hittan középszintű érettségi követelményrendszerét teljesíteni tudja. – Az Újszövetség könyveinek és főbb történeteinek bemutatása Jézus Krisztus munkája és az első keresztyén közösségekre való hatása alapján. – A hallottaknak, tanultaknak a tanulók életvalóságához, élettörténetükhöz való kapcsolása; keresztyén önismeret fejlesztése Jézus Krisztus tanításának fényében. – A keresztyén gyülekezetek bibliai alapjainak és sajátosságainak bemutatása. – A tanítványság újszövetségi értelmezésének megismertetése, illetve a tanítványság újszövetségi korban és napjainkban való megélésének közös végiggondolása, keresztyén identitás fejlesztése.			
Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismeretek – Újszövetség könyveinek keletkezése, csoportosítása; bevezetéstani ismeretek. – Alapvető ismeretek Jézus tevékenységéről, tanításáról, megváltó munkájáról, feltámadásáról, valamint követőiről, a tanítványokról és Pál apostolról. – Megismerése „mindannak, amit nekünk az evangélium ígér.”	Bevezetés az Újszövetségbe és az evangéliumok világába	Ógörög nyelvű Újszövetség bemutatása és bibliai idézetek kikeresése	A modul által preferált érettségi témakörök – Jézus Krisztus földi életének eseményei: * születése * megkeresztelkedése * megkísértése – Jézus tanítása: * tanítványok elhívása
	Jézus Krisztus születése/származása a szinoptikusok történetei alapján.	Csoportmunka: szinoptikus evangéliumokból párhuzamos idézetek feldolgozása vagy keresztyén karácsonyi képeslapok megtekintése	
	Jézus tanításának kezdetei: megkeresztelkedés, megkísértés	Keresztelőedény bemutatása és a keresztelés közös elemzése vagy közvélemény kutatás a keresztelésről	
	Jézus és a tanítványok	riport a tanítványokkal	
	Jézus tanít: hegyi beszéd	Önálló gyűjtőmunka:	

(Heidelbergi Káté 22.) - Fontos újszövetségi fogalmak tisztázása, ismerete. - Tananyagból kijelölt bibliai részek szöveghű ismerete. - Az Újszövetség történelmi hitelességének tudatosítása. - Kortörténeti ismeretek arról, milyen volt Izráel Jézus korában. <i>Pragmatikus fejlesztés</i> „Szív szerinti készség és hajlandóság” arra, hogy Krisztusnak éljünk. (Heidelbergi Káté 1.) - Jézus tanítása alapján a saját énkép kialakítása. - Jártasság a felelősségteljes keresztyén életvitelben. - Az Isten Igéje alapján történő folyamatos, élethosszig tartó tanulás igénye. - Bibliaolvasáshoz tájékozódási képesség a Szentírás Újszövetségi részében. - Az Ószövetség és Újszövetség közötti összefüggések önálló felismerése. - Készség Jézus tanításának gyakorlati alkalmazására. <i>Belső motiváció</i>		Úri Ima idegen nyelveken, etikai témák feldolgozása	* hegyi beszéd * példázatok * „én vagyok” mondások - Találkozástörténetek az evangéliumokban - Jézus megváltó kereszthalála - Jézus feltámadása - Jézus Krisztus mennybemenetele és a missziói parancs - Az apostoli kor: * Pünkösöd * Pál apostol élete, missziói útjai <i>Gyülekezeti élet, kapcsolódás:</i> Az anyagyülekezet élete Szeretetszolgálat, szeretetintézmények napjainkban A református istentisztelet liturgiája Kapcsolódó ünnepek, ünnepkörök <i>Magyar nyelv- és irodalom:</i> Régi magyar nyelvemlékek. Forráselemzés. <i>Idegen nyelv:</i> Újszövetségi igerések más nyelveken. <i>Rajz és vizuális kultúra:</i> Képzőművészeti alkotások
	Jézus tanít: példázatok	A példázatok dramatikus feldolgozása.	
	Jézus tanít: „én vagyok” mondások	Projekt munkával szemléletes montázs elkészítése	
	Jézus csodát tesz: gyógyítási csodák	Tévtanítások a témáról a destruktív szektáknál; alternatív gyógymódok	
	Jézus csodát tesz: uralma a természet és a halál felett	Mit tanítanak a világvallások?	
	Jézus Krisztus <i>János evangéliumában</i>		
	Virágvasárnaptól húsvétig: a nagyhét eseményei	A Jézus élete (Lukács evangéliuma alapján) című film megtekintése és elemzése (2 óra)	
	Mennybemenetel és missziói parancs		
	Jézus követői: a pünkösöd története és az első gyülekezet élete az <i>Apostolok Cselekedetei</i> alapján	Helyi vagy a közelben lévő diakóniai intézmény meglátogatása	
	Jézus követői: Pál apostol élete, missziói útjai	Térkép segítségével Pál útjainak követése.	
	Tanítványnak lenni ma: összefoglalás, témazárás	Gyülekezeti kiszállás lehetőség: szolgálat és beszélgetés gyülekezeti tagokkal	

– Segíteni és bátorítani a tanulót arra, hogy Jézus Krisztus hozzá szóló tanítványi hívogatását meghallja és elkötelezze magát, mint Krisztus tanítványa. – „Nemcsak az a bizonyos megismerés, melynél fogva igaznak tartom mindazt, amit Isten az Ő Igéjében nekünk kijelentett, hanem egyszersmind <i>az a szívbeli bizodalom is, melyet a Szentlélek az evangélium által gerjeszt bennem</i>, hogy Isten nemcsak másoknak, hanem nekem is bűnbocsánatot, örök igazságot és életet ajándékoz kegyelméből, egyedül Krisztus érdeméért.” (Heidelbergi Káté 21.) – Hozzásegíteni a tanulót ahhoz, hogy a Szentírás alapján felmutatott értékeket saját életükbe beépítsék, és megéljék. – A Szentírással kapcsolatos pozitív attitűd kialakulásának segítése.			<i>Egészségvédelem:</i> Testi és lelki egészség <i>Történelem:</i> Pál apostol kora <i>Földrajz:</i> A missziói utak városai Pál korában és most.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kánon, evangélium, szinoptikus, apostol, József, Mária, Heródes, Keresztelő János, Jézus Krisztus, Nikodémus tanítványok, elhívás, példázat, boldogmondás, gyógyítási történetek, csodatörténetek, samáriai asszony, áldozócsütörtök, virágvasárnap, nagyhét, Pál megtérése, missziói utak		

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	– Fogalmak: kánon, evangélium, szinoptikusok, apostol. – Jézus születése körüli események ismerete. Személyek ismerete: Heródes, József, Mária. – A történetek ismerete: Keresztelő János megkereszteli Jézust, Jézus megkísértése. – 12 tanítvány nevének ismerete, egy elhívás történet. – Boldogmondások és az Úri Ima memoriter szintű ismerete. – A magvető, a búza és konkoly, az elrejtett kincs és a tékozló fiú példázatának ismerete. – Az „én vagyok” mondások fogalmának ismerete, legalább 3 mondás memoriter szintű ismerete. – 38 éve beteg ember, vak Bartimeus történetének ismerete. – 5000 ember megvendégelése, Lázár feltámasztása c. történetek ismerete. – Nikodémus, samáriai asszony történetének ismerete. – A passió és a feltámadás eseménysorozatának ismerete. – Az áldozócsütörtöki események ismerete. Keresztelés szereztetési Igéjének szöveghű ismerete. – Pünkösd történetének ismerete, pünkösd fogalmának ismerete. – Pál megtéréstörténetének, a misszió fogalmának ismerete. A missziói utakról legalább 3 város felsorolása.
---	--

Tematikai egység: Alapmodul. Egyház- és vallásismeret. Cím: A református egyházismeret alapjai	Órakeret: 17 óra + 3 óra + 1 óra (szabad órakeretből) összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás — Tapasztalati élmények, információk és háttérismeretek a gyülekezeti életéről, az MRE szokásrendjéről és az egyházi szóhasználatról. — Tapasztalati élmények az ünnepekről és az ünnepekhez kapcsolódó szentírási történetek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai — A tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy ismereteket szerezzenek az MRE felépítéséről, a református egyház alapfogalmairól, szóhasználatáról. — Bevezetés a református gyülekezetek világába, szokásrendszerébe. — A tanuló helyes egyházképének orientálása. — Az MRE iránti személyes elköteleződés segítése. — A református egyház főbb tanításainak bemutatása. — A közösségbe való tartozás érzelmi háttérének feltérképezése révén a gyülekezeti kötődés segítése.	

Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismeretek – Ismeretek az MRE felépítéséről, társadalmi szolgálatáról. – Az MRE aktuális püspökeinek, valamint a tanuló egyházmegyéjének esperes személyének ismerete. – A tanuló egyházközségének rövid története és jelenlegi életének jellegzetességei. – A reformátori alapelvek (Sola Gratia, Solus Christus, Sola Fide, Sola Scriptura). – A gyülekezeti élet alapfogalmai. – A református gyülekezeti tagság alapvető kritériumai és jellemvonásai. – Alapvető ismeretek a református istentiszteletről, liturgiájáról. – Az ünnepi istentiszteletek, valamint a keresztselő, esküvő és úrvacsora. – Az egyházi év: ünnepek, ünnepkörök.	Közösségbe tartozás (önismereti bevezető)	Önismereti, tréning jellegű bevezető óra a közösségi élményekről, a közösségbe tartozás lehetőségeiről, érzelmi háttéréről.	A modul által preferált érettségi témakörök – A reformátori gondolkodás jellegzetességei – A református istentisztelet és kegyesség – Az egyházi év – A református egyház felépítése – A református istentisztelet <i>Gyülekezeti élet, kapcsolódás:</i> <i>Az anyagyülekezet története, jelene, élete.</i> <i>Az anyagyülekezet szervezeti felépítése; feladatkörök, tisztségviselők, szolgálók.</i> <i>Istentiszteleti alkalmak, ifjúsági istentiszteletek.</i> <i>Ökumenikus imahét</i> <i>Testvérgyülekezeteink</i> <i>Vallásismeret, felekezetismeret:</i>
	Az MRE felépítése és társadalmi szolgálata	Csoportmunka: cikkek, rövid filmrészletek, stb. alapján rövid összegzés, beszámoló készítése az MRE társadalmi szolgálatáról.	
	A református tanítás négy alapelve	Beszélgetés, vita a négy alapelv jelentéséről.	
	A református egyházközség, ahonnan származom / ahová tartozom - A gyülekezetem múltja (története) - Szolgálattevők a gyülekezetben: lelkész, presbiter, gondnok, stb.	Pármunka (csoportmunka): azonos gyülekezetbe tartozás esetén az egyházközség történetének megosztott feldolgozása és órán való bemutatása. Ha a tanulók több egyházközségbe tartoznak, a saját egyházközségük történetének szemléletes bemutatása. Interjú készítése a jelen lévő szolgálattevőkkel, aktív részvétel az órai beszélgetésben.	
	- Az egyházközség társadalmi szolgálata és lehetőségei + 1 óra a szabad órakeretből	Az egyházközségben történő társadalmi szolgálati területek feltérképezése és a kiaknázatlan lehetőségek összegyűjtése.	
	Gyülekezeti tag vagyok (lehetek)	Csoportmunka: gyülekezeti lehetőségek feltérképezése, havi gyülekezeti.	

– Alapvető ismeretek határainkon túli magyar reformátusokról. – Alapvető ismeretek az ökumené fogalmáról, megvalósulási lehetőségeiről. – Alapvető ismeretek az evangélikus, római katolikus és görög katolikus felekezetekről. <i>Pragmatikus fejlesztés:</i> – A korábbi egyházélmények tudatosítása, rendezése, erősítése vagy helyretétele. – Bekapcsolódási lehetőség a modul során legalább három alkalommal a gyülekezeti élet közösségébe (pl. istentisztelet, találkozás az egyházközség szolgálattevőivel, stb.). – Alapvető tájékozódás az MRE struktúrájában, fogalmi rendszerében. – Aktív gyülekezeti tagság lehetőségeinek tudatos keresése. <i>Belső motiváció</i> – A tanuló közösség-tudatának erősítése, a református egyház iránti pozitív attitűdjének megerősítése. – Aktív gyülekezeti tagság iránti vágyakozás segítése.	<u>A református istentisztelet</u> - A vasárnapi istentisztelet és liturgiája - Ünnepi alkalmak a gyülekezetben - Különleges alkalmak (esküvő, keresztelezés, temetés)	A vasárnapi istentisztelet liturgiájának magyarázó bemutatása. Csoportmunka: ünnepi alkalmak jellegzetességeinek összegyűjtése. Megelőző feladat: Az egyházi év ünnepei alapján a gyülekezet ünnepi szokásainak összegyűjtése. Tanulói élmények felidézése az esküvővel, temetéssel, keresztelezéssel kapcsolatban.	Más felekezetek, más vallások alaptanításai <i>Vallástörténet:</i> Az ünnep szakralitása <i>Földrajz:</i> Magyarország megyéi, strukturális felépítése
	Szolgálati lehetőségek a református istentiszteleten	Projekt: Egy gyülekezeti ifjúsági istentisztelet közös megtervezése.	
	Ifjúsági csoportok és találkozók az MRE-ben + 1 óra a szabad órakeretből	Tanulói felidézés ifjúsági csoportokkal, találkozókkal kapcsolatban. Kapcsolódó kisfilmek (pl. Csillagpont), ppt-k közös megtekintése.	
	Magyar reformátusok határainkon túl	Magyar reformátusság térképének elkészítése azon országok, területek bejelölésével, ahol magyar református gyülekezetek vannak.	
	Más keresztyén felekezetek és az ökumené	Kiselőadás lehetőségek más felekezetekről.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	egyházkerület, egyházmegye, egyházközség, esperes, püspök, MRE, reformátori alapelvek, gyülekezet, gyülekezeti szolgálatok, lelkipásztor, presbiter, gondnok, kántor, református egyháztagság, református istentisztelet, sákramentum, úrvacsorás istentisztelet, egyházi év ünnepek, karácsonyi ünnepkör, húsvéti ünnepkör, pünkösdi ünnepkör, határainkon túli magyar reformátusok
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	– Aktív részvétel az órákon – Egyházkerület, egyházmegye, egyházközség fogalmi ismerete; adott egyházmegye esperesének, egyházkerület püspökének ismerete; az MRE társadalmi szolgálatából legalább két terület megnevezése. – A négy alapelv ismerete. – Háttérkutatásban való részvétel a gyülekezet történetéről. – Lelkipásztor, presbiter, gondnok, kántor fogalmának ismerete. – Aktív részvétel a témáról szóló ötletbörzében és a háttérkutatásban. – A református egyháztagság fogalmának és fő jellemvonásainak ismerete. – A református istentisztelet fő jellegzetességeinek ismerete. – Az egyházi év ünnepeinek és ünnepeinek ismerete. – Az esküvői és keresztelezési fogadalom szövegének ismerete. – Aktív részvétel az órához kapcsolódó projektben. – Legalább egy ifjúsági találkozó megnevezése. – Legalább 5 ország megnevezése, ahol magyar reformátusok vannak. – Keresztyén felekezetek fő jellemvonásai.

11. évfolyam

Alapmodulok összes óraszám: 48 óra

Adott tanévre tervezhető kiegészítő modulok óraszám: 24 óra

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

A tanév minimum követelménye a tanév során tanult énekek közül öt református énekeskönyvi és öt ifjúsági ének ismerete, melyet az iskola hittanoktatói munkaközössége határoz meg minden tanév elején.

Tematikai egység: Egyetemes egyháztörténet. Alapmodul. Cím: Tegyetek tanítvánnyá minden népet!		Órakeret: 19 óra + 2 + 1 óra (szabad órakeretből) óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás – Információk és háttérismeretek az adott egyháztörténeti esemény történelmi háttéréről. – Tapasztalati élmények a következőkről: önmegtartóztatás, hatalomvágy.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai – Isten Igéje hatásának, Isten ígéretei megvalósulásának meglátása és megértése egyes történelmi korszakokban, különböző társadalmakban. – A Szentlélek Isten munkájának és a Krisztus-testként élő egyház helyzetének példákon keresztül történő bemutatása a különböző történelmi korszakokban, a keresztyénség egész világon való elterjedése néhány főbb állomásának, szakaszának bemutatása. – Az isteni kijelentésre való emberi ráismerés és az annak való engedelmeskedés bemutatása különböző népek, korok, személyiségek életében (jó és rossz példák alapján). Az eltérő történelmi korszakok kiemelt fordulópontjain előforduló személyes élethelyzetekben vállalt hitvallásos döntések bemutatása, megpróbáltatás és áldás értelmezése, Isten gondviselésének és a hit erejének megmutatása egyes esetekben. – Isten tervének, illetve Isten a történetekben megnyilvánuló akaratának alapján a tanulók életvalóságából kiindulva a jelenre vonatkozó applikáció, saját élettörténethez való kapcsolat segítése. – A történelmi események érdekes, logikus, érthető, személyes jellegű, tanulókhöz igazított bemutatása, melyet a diákok saját tudásukba be tudnak építeni. Cél, hogy a tanulók az ismert történelmi időben és térben is el tudják helyezni a tanultakat. – A modulhoz tartozó egyháztörténeti ismeretek, alapvető összefüggések és ezek kortörténeti háttérének a bemutatása, és a tanuló hozzásegítése azok elsajátításához, melyekkel a református hittan középszintű érettségi követelményrendszerét teljesíteni tudja. A történelem érettségi követelmények református nézőpontú átismétlése, árnyalt elsajátításának támogatása. – Az adott egységekhez tartozó történeteken keresztül annak a felmutatása, hogy Istennek terve és üzenete van az emberi élet és a történelem szituációiban is, és Isten gondviselő szeretete végigkíséri az emberiség életét. – A történelem és az egyháztörténet alapvető fogalmainak, szakszókincsének használata és elmélyítése, történelmi források többszemponútú elemzése, következtetések megfogalmazása.		
Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Ismeretek – Az egyház, mint a Szentlélek munkája, a Krisztus teste, Isten választottainak közössége. – Isten gondviselése közösségek és az egyéni sorsok példáin át. – Az emberi esendőség és az isteni kegyelem néhány példája. – Isten Igéjének mindenkor aktuálisan ható ereje, az egyház jelenléte kora társadalmában. – Isten megszólító Igéjének az adott korban való meghallása. – A keresztyén misszió világszerte. A legfontosabb felekezetek. – A keresztyén tanrendszer néhány kiemelt elemének történeti vonatkozásai. – Az egyházszervezet néhány meghatározó változása. – A keresztyénség megújításának szükségessége. – A kegyesség, a hitvalló élet néhány egyéni és közösségi példája. – Az egyháztörténeti közös műveltség megalapozása. Pragmatikus fejlesztés – Szövegértési és önálló tanulási kompetenciák fejlesztése. – Ismeretszerzés történelmi atlaszok, térképek, ábrák, adatsorok,	Az ősegyház útja az államvallásig	A Szentírás, mint egyháztörténeti forrás. Digitális bemutató vagy tablóképzés: keresztyén mártírok. Mártírakták forráselemzése, képi ábrázolások értelmezése. A keresztyénség terjedése – térképek segítségével.	A modul által preferált érettségi témakörök – Az egyház történelmének kezdetei, a keresztyénség a Római Birodalomban. – A reformáció német és svájci ága. – A katolicizmus és a protestantizmus a XX. században. – Kiemelkedő egyháztörténeti személyiségek, példák Krisztus elkötelezett követésére. Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Református emlékek városunkban (pl. Kálvinról) Magyar nyelv és irodalom: A felvilágosodás és a romantika, a francia Enciklopédia, Voltaire. Vitakultúra fejlesztése. Történelem: Világtörténelem napjainkig. Filozófia: A felvilágosodás filozófusai (pl. Diderot, Voltaire, Rousseau), a
	Az egyetemes zsinatok és a pápaság	Térképelemzés alapján: a keresztyénség terjedése 1000-ig. <i>Zsinati viták és hitvallások – forráselemzés vagy szituációs játék. Egyházszervezeti séma készítése illetve elemzése. Beszámolók: az apokrif könyvek, egyes fontos bibliafordítások; Augustinus.</i>	
	Az egyházszakadás	<i>Beszámolók a remeteségről illetve a Reguláról.</i>	
	A középkori egyház: misztikum és hatalom	Térkép- és forráselemzés: a keresztes hadak. Képelemzés: a romanika és a gótika kegyessége. Beszámolók: Az universitas. Ünnepek a középkorban. Assisi Ferenc.	
	Szerzetesek, eretnekek, előreformátorok	<i>Beszámolók: a szerzetesi életforma; művészet és egyház. Dramatikus megjelenítés: egyes eretnekmozgalmak; az inkvizíció.</i>	
	A reformáció kora, Luther, Kálvin + 1 óra a szabad órakeretből	A reformáció terjedése térképek alapján. <i>Forráselemzés: A 95 pont. Kálvin munkássága. Reformatori életutak. Dramatikus megjelenítés: hitviták. Filmelemzés: Luther.</i>	
	Protestáns etika és kegyességi irányzatok a XVII–XVIII. sz.-ban	<i>Dramatikus megjelenítés: kegyességi irányzatok. Viták az angol polgári</i>	

grafikonok segítségével. – Önállóan szerzett ismeretek rendszerezése tanári útmutatással. – Kiselőadások, tanulói beszámolók bemutatása, esetenként digitális megoldások támogatásával. – Vitakultúra, érvelés fejlesztése. Egyes szituációk megjelenítése. – Néhány egyháztörténeti jelentőségű kérdésben többféle értelmezés ismerete, a református álláspont melletti érvelés képessége. <i>Belső motiváció</i> – A [magyar református] keresztyén identitás erősítése, tudva, hogy az ifjabb generáció szintén a saját korában és történelmi helyzetében éli hitvalló életét. – A gyülekezethez, az egyházközséghez és az anyaszentegyházhoz való elköteleződés kognitív, érzelmi és felelősségvállalásban megjelenő elemeinek mélyítése. – A keresztyén küldetésben, élethivatásban, szolgálatban vállalt küzdelmek és áldozatok jelentőségének megélhetővé tétele. – A református keresztyén ünnepek mélyebb átélésének támogatása. – A közösséghez való tartozás erősítése közös hagyományaink és		<i>forradalom idejéből.</i>	német filozófia (pl. Kant, Hegel). <i>Etika; filozófia:</i> A kereszténység története. Az európai civilizáció és kultúra zsidó-keresztény gyökerei. <i>Etika:</i> Hit és vallás, a világvallások emberképe és erkölcsi tanításai, az intolerancia, mint erkölcsi dilemma. A szabadság rendje: jogok és kötelességek. A társadalmi igazságosság kérdése. Morális dilemmák. <i>Földrajz:</i> Kontinensek földrajza. A Földközi-tenger térsége. Urbanizációs folyamatok és hatásaik. <i>Földrajz, fizika:</i> A világkép és a természettudományok átalakulása. <i>Ének-zene:</i> Keresztyén himnuszok. A korál. A barokk zene. A mise. A gregorián. Ifjúsági zene. <i>Vizuális kultúra:</i>
	Misszió az ipari forradalom korának társadalmában	Felekezetek családfája. Dramatikus megjelenítés: az ipari forradalom hatása a családokra, a társadalmi mobilitásra. Beszámolók vagy esszéírás egyes keresztyén civil szerveződésekről (pl. Bibliatársulat, YMCA, Üdvhadsereg).	
	Világmisszió + 1 óra a szabad órakeretből	Térképek alapján a keresztyénség világmissziója a XV–XIX. században. Dramatikus megjelenítés vagy esszéírás: a misszió etikai dilemmái (pl. amerikai és afrikai őslakosok helyzete, gyarmatosítás, rabszolgaság kérdései).	
	A keresztyén egyház a XX. sz. megpróbáltatásai között	Beszámolók illetve dramatikus megjelenítés pl. Albert Schweitzer, Dietrich Bonhoeffer, Teréz anya, Billy Graham életműve. Dramatikus megjelenítés: keresztyén helytállás XX. sz.-i morális kérdésekben. <i>A Bonhoeffer című film megtekintése és elemzése. (2 óra)</i>	
	Egyház és globális kihívások	Térkép- és forráselemzés: a világ vallási körképe napjainkban. Esszéírás: modern vallásos jelenségek. Dramatikus megjelenítés: a globalizáció valamely morális kérdése.	

múltunk tudatosításával. – Az emberi esendőség, a bűn szerepének és Isten kegyelmének megértése az egyháztörténet egyes eseményei kapcsán.			Bizánci művészet. A reneszánsz. A barokk. <i>Ének-zene, vizuális kultúra:</i> A keresztyén műveltség, mint közös kulturális alap.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jézus Krisztus, Pál apostol, Constantinus. Római Birodalom. Egyház, gyülekezet, keresztyén, vértanú. Augustinus, I. Leó, I. Gergely. Püspök, zsinat, dogma, hitvallás, bibliafordítás, kanonizáció. Róma, Konstantinápoly. Pátriárka, pápa, ortodox, katolikus, teológia. Avignon. VII. Gergely, III. Ince. Keresztes hadjárat, gótika, invesztitúra, universitas. Assisi Ferenc, Wyclif, Husz János. Eretnek, kathar, szerzetesség, bencések, domonkosok, ferencesek. Luther, Kálvin, Zwingli. Wittenberg, Genf. Reformáció, reformatori alapelvek, evangélikus, református, anglikán, protestáns, katolikus megújulás, felekezet. A reformáció terjedése az egyes európai országokban. Bullinger. Zinzendorf. Protestáns ortodoxia, puritanizmus, pietizmus. Wesley, XIII. Leó. Baptista, metodista, presbiteriánus, Bibliatársulat. Livingstone, Söderbolm. Ökumenizmus. Albert Schweitzer, Dietrich Bonhoeffer, XXIII. János, II. János Pál. Világvallás, magánvallások, pluralizmus, keresztyén identitás, szolidaritás, karitatív tevékenység, spiritualitás.		

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	– Adatok ismerete: Kr. u. 30. körül. Kr. u. 313. Jézus Krisztus, Pál apostol, Constantinus. Római Birodalom. – Fogalmi ismeret: Egyház, gyülekezet, keresztyén, vértanú. – A constantinusi fordulat néhány jellemzője. – Adatok: 325, 787. Augustinus, I. Leó, I. Gergely. Püspök, zsinat, dogma, hitvallás, bibliafordítás, kanonizáció. – Az egyház tanítása kialakulásának néhány fontos kérdése. – Adatok: 1054, 1965. Róma, Konstantinápoly. Pátriárka, pápa, ortodox, katolikus, teológia. – Két-három fontos különbség megnevezése Kelet és Nyugat között. – Adatok: 1095–1291. 1215. Avignon. VII. Gergely, III. Ince. Keresztes hadjárat, gótika, invesztitúra, universitas. – Az egyház befolyása a középkori emberek életére. – Adatok: 1209, 1415. Assisi Ferenc, Wyclif, Husz János. Eretnek, kathar, szerzetesség, bencések, domonkosok, ferencesek. – 1517., 1536, 1555. Luther, Kálvin, Zwingli. Wittenberg, Genf. Reformáció, reformatori alapelvek, evangélikus, református, anglikán, protestáns, katolikus megújulás, felekezet. – A reformáció terjedése az egyes európai országokban. Az egyház megújulásának néhány jellemzője. – 1566, 1648. Bullinger. Zinzendorf. Protestáns ortodoxia, puritanizmus, pietizmus. – A protestáns munkaetika értelmezése. – 1804, 1855, 1891. Wesley, XIII. Leó. Baptista, metodista, presbiteriánus, Bibliatársulat. – Az ipari forradalom hatása a társadalomra és az egyház reagálása. – Livingstone, Söderbolm. Ökumenizmus. – A keresztyén felekezetek megjelenésének egyes jellemző példái az Európán kívüli kontinenseken. – 1948, 1962. Albert Schweitzer, Dietrich Bonhoeffer, XXIII. János, II. János Pál. – A szekularizációs folyamatok jellegzetességei. – Világvallás, magánvallások, pluralizmus, keresztyén identitás, szolidaritás, karitatív tevékenység, spiritualitás. – A keresztyének társadalmi felelősségvállalása napjaink egyes globális kérdéseiben.
--	--

Tematikai egység: Magyar egyháztörténet Alapmodul. Cím: Isten hozzánk való szeretete		Órakeret: 20 óra + 2 óra összefoglalás és számonkérés	
Előzetes tudás – Információk és háttérismeretek az adott egyháztörténeti esemény történelmi háttéréről. – Személyes tapasztalatok a magyar reformációról, az adott terület magyar reformációjának emlékeiről.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai – Isten Igéje hatásának, Isten ígéretei megvalósulásának meglátása és megértése a magyarság történetének egyes korszakaiban. – A Szentlélek Isten munkájának és a Krisztus-testként élő egyház helyzetének példákon keresztül történő bemutatása a magyar történelem egyes kiemelt korszakaiban. – Az isteni kijelentésre való emberi ráismerés és az annak való engedelmeskedés bemutatása különböző korok, személyiségek életében (jó és rossz példák alapján). Az eltérő történelmi korszakok kiemelt fordulópontjain előforduló személyes élethelyzetekben vállalt hitvallásos döntések bemutatása, megpróbáltatás és áldás értelmezése, Isten gondviselésének és a hit erejének megmutatása egyes esetekben. – Isten tervének, illetve Isten a történetekben megnyilvánuló akaratának alapján a tanulók életvalóságából kiindulva a jelenre vonatkozó applikáció, saját élettörténethez való kapcsolás segítése. – A történelmi események érdekes, logikus, érthető, személyes jellegű, tanulókhöz igazított bemutatása, melyet a diákok saját tudásukba be tudnak építeni. Cél, hogy a tanulók az ismert történelmi időben és térben is el tudják helyezni a tanultakat. – A modulhoz tartozó egyháztörténeti ismeretek, alapvető összefüggések és ezek kortörténeti háttérének a bemutatása, és a tanuló hozzásegítése azok elsajátításához, melyekkel a református hittan középszintű érettségi követelményrendszerét teljesíteni tudja. A történelem érettségi követelmények református nézőpontú átisméltése, árnyalt elsajátításának támogatása. – Az adott egységekhez tartozó történeteken keresztül annak a felmutatása, hogy Istennek terve és üzenete van az emberi élet és a történelem szituációiban is, a történelmi magyar református történelemszemlélet főbb elemeinek bemutatása (pl. a Himnuszon keresztül). – A történelem és az egyháztörténet alapvető fogalmainak, szakszókincsének használata és elmélyítése, történelmi források többszemponutú elemzése, következtetések megfogalmazása.			
Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismeretek – Az egyház, mint a Szentlélek munkája, a Krisztus teste, Isten választottainak közössége. – Isten gondviselése a nemzeti	A honfoglaló magyarok vallása: források és hipotézisek	Térkép alapján a sztyeppei magyarság szomszédságai. Egyes források vallástörténeti értelmezése. Keresztyének Pannóniában.	A modul által preferált érettségi témakörök – A reformáció tanainak elterjedése
	A keresztyénség felvétele Magyarországon	Forrásértelmezés: István király törvényei és az Intelmek egyes részei.	

közösség történetében és az egyéni sorsok példáin át. – A magyar református történelemszemlélet. – Isten Igéjének mindenkor aktuálisan ható ereje, a reformátusság jelenléte a magyar történelemben. – Isten megszólító Igéjének az adott korban való meghallása. – A református egyházszervezet néhány sajátos kérdése. – A „semper reformanda” elv érvényesülése és lehetőségei a magyar reformátusság sorsában. – A kegyesség, a hitvalló élet néhány egyéni és közösségi példája. – Az egyháztörténeti közös műveltség megalapozása. <i>Pragmatikus fejlesztés</i> – Szövegértési és önálló tanulási kompetenciák fejlesztése. – Ismeretszerzés történelmi atlaszok, térképek, ábrák, adatsorok, grafikonok segítségével. – Önállóan szerzett ismeretek rendszerezése tanári útmutatással. – Kiselőadások, tanulói beszámolók bemutatása, esetenként digitális	+ 1 óra a szabad órakeretből		Magyarországon. – Az ellenreformáció kora és a vallási türelem kérdései. – A magyar állam és a református egyház viszonya a II. világháború után. – Hitvalló őseink Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Az anyagyülekezet története Református emlékek városunkban (pl. Kálvinról) Emlékezés a gyülekezet nevesebb lelkipásztoraira, szolgáira Magyar nyelv és irodalom: A magyar nyelv rokonsága, története, nyelvcsaládok. A középkori magyar kultúra és művelődés emlékei. Régi magyar nyelvemlékek: a Tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd és könyörgés, Ómagyar Mária-siralom. A magyar nyelv és irodalom megújulása a XVI. században. Zoltárparafrázisok. A korszak magyar költőinek és íróinak protestáns kapcsolatai. Történelem: A magyar nép eredete: elméletek és vitatott kérdések. A magyarság történelme a vándorlás korától a
	Pillanatképek a középkori magyar keresztyénség történetéből + 1 óra a szabad órakeretből	Beszámolók: román és gótikus templomok Magyarországon; középkori vallásos irodalom.	
	A reformáció százada + 1 óra a szabad órakeretből	Beszámolók vagy dramatikus megjelenítés: Dévai Bíró Mátyás, Sztárai Mihály, Szegedi Kis István, Kálmáncsehi Sánta Márton, Huszár Gál életműve kapcsán. Beszámolók vagy forráselemzés: A reformáció és a művelődés összekapcsolódása: Méliusz Juhász Péter, Dávid Ferenc, Károli Gáspár, Szenczi Molnár Albert életművében.	
	Ellenreformáció és vallási türelem + 1 óra a szabad órakeretből	Beszámolók vagy dramatikus megjelenítés: Bocskai István, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Lorántffy Zsuzsanna egyháztörténeti jelentősége. Református diákélet. A vándordiakok helyzete. A gályarab prédikátorok. Forráselemzés: a Türelmi Rendelet.	
	Az egyházszervezet sajátosságai (kiegészítés)	Vita a presbitériumok jelentőségéről.	
	Egyház a polgárosuló Magyarországon + 1 óra a szabad órakeretből	Beszámolók: a református kollégiumok híres diákjai a XIX. században. Diákönképzőkörök szerepe a reformkorban, református diákélet a dualizmus korában.	
	A reformáció korának és a Himnusz a a történelemszemlélete (kiegészítés)	Forráselemzés: XVI. századi alkotások és a Himnusz összevetése.	

megoldások támogatásával. – Vitakultúra, érvelés fejlesztése. Egyes szituációk megjelenítése. – Néhány egyháztörténeti jelentőségű kérdésben többféle értelmezés ismerete, a református álláspont melletti érvelés képessége. <i>Belső motiváció</i> – A magyar református keresztyén identitás erősítése, tudva, hogy az ifjabb generáció szintén a saját korában és történelmi helyzetében éli hitvalló életét. – A gyülekezethez, az egyházközséghez és az anyaszentegyházhoz való elköteleződés kognitív, érzelmi és felelősségvállalásban megjelenő elemeinek mélyítése. – A keresztyén küldetésben, élethivatásban, szolgálatban vállalt küzdelmek és áldozatok jelentőségének megélhetővé tétele. – A református keresztyén gyülekezeti alkalmak mélyebb átélésének támogatása. – A közösséghez való tartozás erősítése közös hagyományaink és múltunk tudatosításával. – Az emberi esendőség, a bűn	A XX. század magyar református egyháza: szétszakadás, üldöztetés, helytállás + 1 óra a szabad órakeretből	Beszámolók a kortörténeti háttérrel. Forráselemzés: az ébredés lehetőségeiről, a lelkigondozás egyes lehetőségei.	rendszerváltozásig. Társadalomismeret: A társadalmi mobilitás problémái. Kortárscsoporthoz és ifjúsági szubkultúrák. A helyi társadalom, a civil társadalom és az önkéntesség. Társadalmi felelősségvállalás és szolidaritás. Néprajz: Népmesék, népszokások értelmezése. Természettudományok: A kollégiumok neves tanárai. Földrajz: A Kárpát-medence földrajza. Ének-zene, egyházi ének: Népdalkincsünk ősi rétegei. Ókeresztyén himnuszok. A gregorián. Protestáns graduálék. Hungarikák, metrikus énekek, genfi zsoltárok. Népelek és korál. Maróthy György. A Kántus. Ébredési énekek. Beatzene és a keresztyén ifjúsági énekek. Vizuális kultúra: Romanika, gótika Magyarországon. Falfestmények református templomokban.
	Egyházunk ma (társadalmi és kulturális jelentőség, szerepvállalás) + 1 óra a szabad órakeretből	A református egyház társadalmi jelenlétének bemutatása példákon keresztül (pl. ifjúsági munka, intézmények, média).	
	Összefoglalás, témazárás	Az összefoglaláshoz javasolt projektmódszer segítségével összegezni a tanultakat.	

szerepének és Isten kegyelmének megértése az egyháztörténet egyes eseményei kapcsán.			Reneszánsz és barokk református templomok. Klasszicista református templomok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	895 Táltos, mitológia, egyistenhit, hipotézis, forrás, tudományos bizonyíték. 996, 1000. Esztergom. Gellért püspök, I. István. Krisztianizáció. I. István király egyházszervezése. 1367 I. László. Bakócz Tamás. Pálosok, pogány, szent, érsek, husziták. Példák a középkori magyar keresztyén kultúra szerepére. 1530, 1590 Vizsoly, Mezőtúr, Debrecen, Pápa, Sárospatak. Sztárai Mihály, Méliusz Juhász Péter, Károli Gáspár, Szenczi Molnár Albert. Prédikátor, hitvita, zsoltárfordítás, kollégium, unitárius. A reformáció szerepe a három részre szakadt ország összetartásában. 1568, 1606, 1676, 1781 Pozsony, Nagyenyed. Kocsi Csergő Bálint, de Ruyter, Comenius, II. József. Presbiter, peregrináció, Kántus, ellenreformáció, gyászévtized, Türelmi rendelet. Példák az ellenreformáció módszereire. A Türelmi rendelet néhány hatása. 1855, 1881 Kolozsvár, Pest-Buda. Arany János, Szabó Aladár. Önképzőkör, kálvinizmus, pátensharc, autonómia, reverzális, kultúrharc, belmisszió. Példák a reformátusság elkötelezettségére a nemzeti kultúra, függetlenség és társadalmi megújulás mellett. 1920, 1948 Ravasz László. Gyökössy Endre. Népfőiskola, embermentés, államosítás, evangelizáció, Egyezmény, ébredés, diakónia, lelkipozíció. A keresztyén lelkiismeret a diktatúrák idején – néhány példa alapján. 1990 Identitás. Szeretetszolgálat. Önkéntesség. Református értékek felsorolása.		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	A kulcsfogalmak közül témánként 6-15, a felsorolt adatokra való ráismerés, azonosítás szintjén való ismeretük.		

12. évfolyam

Alapmodulok összes óraszám: 43 óra

Adott tanévre tervezhető kiegészítő modulok óraszám: 21 óra

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

A tanév minimum követelménye a tanév során tanult énekek közül öt református énekeskönyvi és öt ifjúsági ének ismerete, melyet az iskola hittanoktatói munkaközössége határoz meg minden tanév elején.

Tematikai egység: Dogmatika. Alapmodul. Cím: A református hittan alapkérdései		Órakeret: 18 óra + 3 + 1 óra (szabad órakeretből) óra összefoglalás és számonkérés	
Előzetes tudás – Információk és háttérismeretek a református egyház dogmatikai gondolkodásmódjáról, a Heidelbergi Káté, II. Helvét Hitvallás, Apostoli Hitvallás látásmódjáról. – Tapasztalati élmények a következőkről: hitvallás, bűn, kegyelem.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai – Felnőtt, érett, cselekvőképes hit kialakulásának és megélésének a segítése. – Az adott dogmatikai tételek kapcsán hitvallásainkra, a Heidelbergi Káté és a II. Helvét Hitvallás vonatkozó kérdés-feleleteire való rámutatás, a hitvallásokban való jártasság elősegítése. – Református dogmatika alaptételeinek tanulócetrikus, biblikus közvetítése, és azok gyakorlati megvalósulásainak, mindennapi életre való konzekvenciáinak áttekintése a diákok narratív interpretációjának elősegítésével. – A modulhoz tartozó dogmatikai kérdések református nézőpontú megközelítésének tanulóközpontú, módszertanilag sokszínű közvetítése, mely ismeretanyag elsajátításával a tanuló elégséges ismeretet szerez a református hittan középszintű érettségi teljesítéséhez. – Önismeret, énkép fejlesztése Isten és az ember kapcsolatát magában foglaló dogmatikai témák kapcsán. – Logikai kompetencia fejlesztése a református dogmatika alapigazságaiban rejlő összefüggésekre áttekintése révén. – Annak a tudatosítása, hogy a hit ismeretekből épül fel, illetve a hit megélését segíthetik a rendszerezett ismeretek.			
Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Ismeretek</i> – Az Apostoli Hitvallás szöveghű ismerete. – A hitvallásos alapfogalmak ismerete.	Bevezetés a református hittan rendszerébe, alapfogalmak + 1 óra a szabad órakeretből	Ezek rendszerezése, esetleges „hittan-szó-tár”füzetbe való lejegyzése.	A modul által preferált érettségi témakörök – A Teremtő Isten,
	Isten kijelentése	motivációként szituációs játék a jól ismert formákban: mutogatás, rajz,	

– Alapvető ismeretek általános vallásos fogalmakról (kultusz, tabu, szent). – Alapvető bibliai fogalmak tisztázása, ismerete (pl. gondviselés, egyház, törvény, evangélium, stb.). – Egyháztörténeti ismeretek arról, milyen korszakokban hogyan változott a fogalmak használata és hogyan értelmezhetők napjainkban. – Az egyház mint térben és időben egy közösség, egyházi élet napjainkban. – Kiemelten fontos a két sákramentum tudatos megélésének tanításbeli megalapozása. – <i>Kompetenciák: cselekvés, alkalmazási készség</i> – Tájékozottság az Apostoli Hitvallás biblikus alapjait illetően. – Tájékozottság a biblikusan megalapozott tanokat illetően. – A keresztyén világlátás összefoglalható megmutatása, összehasonlítva más felfogásokkal. – Absztrakt gondolkodásmód, logikai készség és az összefüggések meglátására való képesség fejlesztése az adott témákon keresztül. – A modul felsőbb évfolyamokban (11-12.) történő használata esetén		halandzsza-nyelv.	Mindenható Atya, Isten gondviselése
	Az Ige hármas alakja, Sola Scriptura + 1 óra a szabad órakeretből	kiscsoportos munka: egy esemény különböző források szerinti kitárgyalása, ez lehet nyugodtan mindennapos iskolai történet is. Pl. 3 elbeszélő egy címzetthez.	– (Az ember teremtése, a teremtésvédelem, Jézus gyógyításai, A Zsoltárok könyve, stb.)
	A hit – Sola Fide	Az ún. „film-nézős” módszer: tanulók eljátsszák a történetet, újra és újra „visszalassítva” míg fel nem fedezhető a megingás pillanata (ez sokféle lehet). Ezt vagy egy hasonló bevezetést követhet (de mindenképpen csak követheti!) a hitről szóló beszélgetés.	– A Megváltó Isten – Sola Gratia, Solus Christus
	A Szentháromság Isten	Előzetes feladat: természeti jelenségek felkutatása, irányítottan a klasszikusnak számító Nap, szél, stb. jellemzőinek összegyűjtése.	– (A nagyhét eseményei, a reformáció története)
	A Teremtő Isten, Mindenható Atya, Isten gondviselése + 1 óra a szabad órakeretből	Kiscsoportos munka, tanári vezetéssel. Különböző teremtéstörténetek, eredetmítoszok feldolgozása képekkel, szövegekkel, ezek összehasonlítása, elemzése tanári vezetéssel.	– A sákramentumok: a keresztség
	A bűn kérdése	Ajánlott projekt: Ideális esetben informatikai jellegű órát lehet tervezni, pl. keresőprogrammal aktuális híreket találni, felvillantani, elemezni.	– A sákramentumok: az úrvacsora
	A Megváltó Isten – Sola Gratia, Solus Christus	Beszélgetés, vita, képelemzés a témával kapcsolatban.	– Az anyaszentegyház
	A sákramentumok: keresztség és úrvacsora + 1 óra a szabad órakeretből	Szokások bemutatása megbeszéléssel, személyes történetek a kereszteleőről (előzetesen kérhetünk képeket, családi történeteket /amennyiben vannak/ kereszteleőről.)	

Gyülekezeti élet, kapcsolódás:

A kereszteleő
Úrvacsorai alkalmak

Irodalom, nyelvészet:

Lexikonok. Kozmogóniák

Nyelvészet, retorika:

Érvelés

Képzőművészet:

Modern képzőművészeti technikák, kollázsok.

Természettudomány:

Leírások, magyarázatok, a

kiemelten fontos a két sákramentum tudatos megélésének gyakorlati megalapozása <i>Belső motiváció</i> – Eligazodni a sokféle hit között, megtalálni és felmutatni a keresztyénen belül a „saját” meggyőződést. Az egyéni felelősségtől a közösségi felelősség felvállalását, megélését szeretnénk segíteni. – Az óráknak támogatniuk kell az egyéni felismeréseket, megfogalmazásokat, akkor is, ha elsőre nem a Heidelbergi Káté mindenre kiterjedő alaposságával szólnak meg. A modul elvégzésekor számolni kell azzal, hogy „kemény eledellel” nem kezdhető el a hitvallásos élet. – A tanulóknak szükséges érezniük, hogy a tanok nem elvont szituációkon keresztül érkeztek az emberi világba, hanem ezek azok, melyeket Isten kijelentett. – Tudatossá kell tenni, hogy e témakörökben előjövő kérdésekre adható válaszok nem gyors válaszok. – Tudatossá kell tenni, hogy e témakörökben előjövő kérdésekre adható válaszok a mindennapi	A Szentlélek Isten személye és munkája + 1 óra a szabad órakeretből	Önálló munka, majd közös elemzés: Mikor és mire volt szüksége az egyháznak (és/vagy a keresztyén embernek) Isten ilyen formájú jelenlétére?	tudomány határai. Képzőművészet: Teremtéstörténetek. Szimbólumok. Informatika: Számítógép, internethasználat. Társadalomtudomány: Különböző csoportok szokásai.
	Törvény és evangélium	Beszélgetés egy kiválasztott etikai parancsról: miért van szükség rá?	
	Az anyaszentegyház	Egyéni munka, önjellemzés készítése (röviden, akár apróhirdetési formában, stb.), majd újabb jellemzés készítése a múlt felidézésével együtt. Az utolsó körben a jövőbeni tervek hozzáadása történik.	
	Az eljövendő világ és örök élet	Vita-óra. Előzetes felkészülést igényel, egyéni feladat a különböző világvége jóslatok összegyűjtése, prezentálása. Ez számtalan formában történhet, egy fontos, hogy mindenképpen képi is legyen.	

hitgyakorlást segítik. – A modul felsőbb évfolyamokban (11-12.) történő használata esetén kiemelten fontos a két sákramentum megélésének belső megalapozása.			
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Apostoli Hitvallás, reformátori alapelvek, Szentháromság, bűn, törvény és evangélium, anyaszentegyház, törvény hármassága, általános és különös kijelentés, II. Helvét Hitvallás, Heidelbergi Káté		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	– A fogalmak formai ismerete. – Fogalom: általános és különös kijelentés. – A Sola Scriptura reformátori alapelv jelentésének ismerete. – A Sola Fide reformátori alapelv jelentésének ismerete. – A Szentháromság fogalmának ismerete. – A Teremtő és Gondviselő Isten fogalmának ismerete. – A Sola Gratia és a Solus Christus reformátori alapelvek jelentésének ismerete. – A Szentlélek Isten szerepe a Szentháromságban. – A sákramentumok egy szituációban való működésének ismerete, a szereztetési igék memoriterszerű ismerete. – A törvény és evangélium fogalmának ismerete, a törvény hármasságának ismerete. Az általános és a különös kijelentés fogalmának ismerete. – A bűn fogalmának ismerete. – Az anyaszentegyházról szóló hitvallási részek szöveghű ismerete. A közösség fogalmának megértése. – Isten ígéretei közül egy-kettő ismerete. – A feladatok végrehajtása, dolgozat elkészítése, teszt megírása és az órákon való együttműködő részvétel. – Az Apostoli Hitvallás memoriterszerű ismerete.		

Tematikai egység: Etika. Alapmodul Cím: A keresztyén élet alapkérdései	Órakeret: 20 óra + 2 + 1 óra (szabad órakeretből)
---	--

Előzetes tudás – Tapasztalati élmények, információk és háttérismeretek a gyülekezeti életről, az MRE szokásrendjéről és az egyházi szóhasználatról. – Tapasztalati élmények az ünnepekről és az ünnepekhez kapcsolódó szentírási történetek ismerete.		óra összefoglalás és számonkérés	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai – A tanulókkal való közös gondolkodás a keresztyén élet alapkérdéseiben Isten Igéje, a Szentírás alapján. – A Tízparancsolatnak, mint Isten életre vezető, segítő tanácsainak a bemutatása, és azoknak a mai életre való konzekvenciáinak az áttekintése, több szempontú vizsgálata. A Tízparancsolat tanításának, etikai konzekvenciáinak a tanulók élettörténetéhez való kapcsolódásának elősegítése. – Keresztyén értékrendszer kommunikálása, belsővé válásának elősegítése, felkészítés a felnőtt lét szerepeinek krisztusi módon való megélésére. – A modulhoz tartozó etikai kérdések református nézőpontú megközelítésének tanulóközpontú, módszertanilag sokszínű közvetítése, mely ismeretanyag elsajátításával a tanuló elégséges ismeretet szerez a református hittan középszintű érettségi teljesítéséhez. – Az adott egység vonatkozó kapcsolódásai által a tanulók életvalóságából kiindulva annak a megláttatása, hogy Istennek az emberi élet alapkérdéseire is van üzenete; keresztyén önazonosság fejlesztése. – Az egyes témák tanulóközpontú végiggondolása révén nagykorú, érett, cselekvőképes hit megélésére nevelés. – Az adott egységek vonatkozó kapcsolati lehetőségei alapján szociális és állampolgári kompetenciák fejlesztése. – Önálló vélemény kialakításának segítése közvetített háttérismeretek, etikai alapkérdésekhez tartozó problémák, témakörök felvetése és átgondolása révén. – Keresztyén etikai szókincs és ezzel az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. – Annak tudatosítása, hogy hitünk megélése döntési helyzeteket igényel.			
Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismeretek – A Tíz Ige (Tízparancsolat) memoriter szöveghű ismerete. – Az etikai alapfogalmak definíciójának ismerete. – Alapvető ismeretek más etikai álláspontok sarokköveiről. – Alapvető bibliai fogalmak tisztázása, ismerete (pl. felebarát,	Bevezetés az keresztyén etikába, etikai alapfogalmak	A megismert fogalmak megfelelő szövegkörnyezetben való felismerése, alkalmazása.	A modul által preferált érettségi témakörök – A 10 parancsolat általános etikája. – A keresztyén etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén. A Tízparancsolat etikai üzenete:
	Az ószövetségi és jézusi etika, a szeretet kettős parancsolata alapján	Csoportmunka: Az ószövetségi és a Jézusi etika hasonlóságainak és különbségeinek felfedése: a Tízparancsolat vonatkozó részeinek összehasonlítása a Hegyi beszédben lévő Törvény magyarázatával.	
	Ki vagyok én?	Saját családfa elkészítése. Egy-egy	

törvény, kegyelem). – Kortörténeti, szociológiai ismeretek arról, milyen volt a 10 parancsolatadásának kora, és miben különbözik ez napjainktól. – Bevezető ismeretek arról, mi teszi közösséggé a gyülekezetet. – A társadalom, közösségeink kirekesztő és befogadó folyamatainak ismerete (Ki az én felebarátom?) <i>Pragmatikus fejlesztés</i> – Tájékozottság a 10 parancsolat bibliai tanítását illetően. – Tájékozottság a Biblia emberképére nézve. – A különböző szituáció orientált órákon kreatív megoldási ötletek felsorakoztatása egy-egy probléma megoldására. – A probléma felmérésének, a lényeglátásnak az alkalmazása a konkrét szituációtól függetlenül is más helyzetben. – A „Ki vagyok én?” témánál 3-4 generációs családfa készítése, a főbb felismerések, következtetések megfogalmazása. – Szabadon választott parancsolat kapcsán riport készítése olyannal, aki konkrét élethelyzetében éli / élte	A teremtettség, ember helye és feladata a teremtettségben Az „én” Isten tükrében	tanuló családfájának bemutatása, esetleg rövid elemzése az osztályban. Kollázs készítése képek, újságkivágások, anyagok segítségével a „Ki vagyok én?” kérdésre adott individualista – illetve bibliai értelmezésre.	* Más istenek, az Egy és kiábrázolhatatlan Isten tisztelete, * Isten nevével élni és visszaélni, * Az idő rendje, ünnepek és hétköznapiak, a munka és pihenés, * A teremtett világ nyugalma, ökológiai etika, kultúra, civilizáció, média, technika. – Keresztyén ember a gyülekezetben és a társadalomban. Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Helyem a gyülekezetben Magyar nyelv: Nyelvi-filológiai elemzés, összehasonlítás, érvelés. Irodalom: Jó és rossz dilemmája az irodalomban. Arany balladái általában, pl. Ágnes asszony. A vita módszerei, eszközei. Irodalom, történelem: Az individualizmus kialakulása, térhódítása.
	Ki az én felebarátom?	Az irgalmas samaritánus példázatának eljátszása mai kontextusba helyezve, mai szereplőkkel. A játék után a szereplők érzéseinek megfogalmazása (pozitívak és negatívak egyaránt).	
	A közösség: a keresztyén ember a gyülekezetben és a társadalomban + 1 óra a szabad órakeretből	Arra az alapvető kérdésre keressük a választ, hogy mit adhat a gyülekezet a keresztyén embernek, és mit adhat ő a közösségnek? Két állításról kellene vitacsoportot felállítani és vitatkozni: 1. Jó keresztyén lehetek közösség nélkül is, nincs szükségem feltétlenül valahová tartozni. 2. Elköteleződés és közösséghez való tartozás nélkül nem élhetek teljes hívő életet.	
	A Törvény: A Tízparancsolat és etikai konzekvenciái Isten és más Istenek (1-2. parancsolat) Isten és az ember (1-3. parancsolat) A pihenés napja: munkaetika (4. parancsolat) Szülők és felsőbbiség (5. parancsolat)	Az egyes parancsolatokat érintő szituációkról való beszélgetés, szituációs játékok. A Tízparancsolat ismerete memoriterként. Az egyes parancsolatok jobb megértését segítő szituációk eljátszása párban, nagyobb csoportban. Az etikai problémák felismerése és megfogalmazása. Keresztyén etikai szempontból releváns válaszok, megoldások keresése az egyes	

meg a parancsolat etikai nehézségét; esetleg egy határkérdést. – Absztrakt gondolkodásmód, logikai készség és az összefüggések meglátására való képesség fejlesztése az adott témákon keresztül. – Cselekvési modellek, stratégiák megfogalmazása az egyes parancsolatok kapcsán. <i>Belső motiváció</i> – Elsősorban olyan attitűd kialakulását szeretnénk segíteni, ami egyáltalán számításba veszi a tettek következményeit, és számol azzal, hogy felelős mindenki a saját tetteiért. – Az egyéni felelősségtől a közösségi felelősség felvállalását, megélését szeretnénk segíteni. – Elősegíteni azt, hogy keresztyén fiatalemberek ne a folyamatos utólagos „tűzoltás” vagy kríziskezelés jellemezze etikai téren az életüket, hanem tudatos, előre gondolkodó, mérlegelő és jobb döntéseket hozó életet élhessenek. – Ugyanakkor érezzék a kegyelem erejét, és világos legyen, hogy nem tudjuk 100%-osan megtartani a törvényt – nem is ezért tartjuk	Gyilkosság és határesetei (6. parancsolat) Kapcsolati és szexualitika (7. parancsolat) Tiszteletben tartani a másét: (8-10. parancsolat) + 4 óra a szabad órakeretből	helyzetekben. Filmrészlet esetén filmelemzés írása (akár egy szereplő jellemfejlődéséről, akár a történet képzeletbeli folytatásáról, stb.).	Történelem: Jézus kora társadalmi viszonyainak ismerete. A zsidó és samaritánus ellentét. A zsidó felebarát értelmezés. Igazolható-e történelem tanulásából: a cél szentesíti az eszközt? Filozófia: Kant, valamint különböző etikákban a lelkiismeret, mint mozgató erő megjelenése.
	A belső törvény: a lelkiismeret	Kiselőadás tartása arról, hogyan látták a filozófiában a lelkiismeret szerepét; különösen Kant. Rövid vers / elbeszélés írása arról, hogyan figyelmeztetett bennünket a lelkiismeretünk; illetve hogyan oldódott fel lelkiismeret furdalásunk.	
	Összefoglalás – számonkérés	Záróteszt megírása a tárgyi ismeretanyagból. Egy konkrét parancsolathoz köthető konkrét krízisre vonatkozó „akcióterv” megfogalmazása kimeneti lehetőségekkel.	

fontosnak. – Hozzásegíteni a tanulókat ahhoz, hogy a Szentírás alapján felmutatott értékeket saját életükbe beépítsék és megéljék mindennapi élethelyzeteikben.			
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tízparancsolat, etika, erkölcs, lelkiismeret, értékrend, norma, hedonizmus, utilitarizmus, deontológia, relativizmus, etika – keresztyén etika kapcsolata és különbözőségei, Jézus Krisztus és a törvény kapcsolata, az egyes parancsolatok kapcsán: bálvány, Isten, szombatnap, pihenés, szülőtisztelet, többség iránti tisztelet, paráznság, gyilkosság, élet értéke, abortusz, elégedetlenség, vágyakozás, lopás, más tulajdona.		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	– Fogalom: erkölcs, etika, lelkiismeret, értékrend, norma, hedonizmus, utilitarizmus, deontológia, relativizmus, keresztyén etika – Jézus törvény értelmezésének jellegzetességei, ismerete. – Aktív részvétel a családfa elkészítése során, alapszintű összefüggések megértése ezzel kapcsolatban (pl. öröklődő konfliktusok, egyéb jellegzetességek a generációkban). – Jézus válaszána ismerete az irgalmas samaritánus történetéből (az egész történet ismeretével). – A két állításról szóló vitában történő egyértelmű állásfoglalás kialakítása indoklással együtt. – Az egyes parancsolatok etikai summájának megfogalmazása. A szituációk történelmi részének megértése. – A bibliai tanítás ismerete és a lelkiismeret szerepének rövid, tömör megfogalmazása. Krisztus váltságának szerepéről való tudás.		

NÉGYÉVFOLYAMOS KÉPZÉS

A tantárgy órakerete: (36 oktatási hét)

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Évi órakeret</i>	<i>Kerettantervi órakeret (alapmodulok)</i>	<i>Helyi tervezésű órakeret (kiegészítő modulokkal)</i>
9.	2	72	41	31
10.	2	72	47	25
11.	2	72	48	24
12.	2	64	43	21

1. táblázat

Alapmodulok helye 9-12. évfolyamon

Alapmodulok rendezési elve: az 1998 óta használt középiskolai tematika alapján
(Az óraszámok egész évre tervezett órákat jelentenek.)

9. évfolyam			10. évfolyam			11. évfolyam			12. évfolyam		
Alapmodul	kerettantervi minimum óraszám	Helyi tervezésű plusz órák	Alapmodul	kerettantervi minimum óraszám	Helyi tervezésű plusz órák	Alapmodul	kerettantervi minimum óraszám	Helyi tervezésű plusz órák	Alapmodul	kerettantervi minimum óraszám	Helyi tervezésű plusz órák
Kohéziós	15	2	Bibliaismeret-Újszövetség	20	2	Egyetemes egyháztört.	16	5	Hittani alapkérdések (Dogmatika)	15	6
Bibliaismeret-Ószövetség	18	2	Egyház- és vallásismeret	17	3	Magyar egyháztört.	13	7	Etikai alapkérdések	16	5
Alapmodulok összes		37	Alapmodulok összes		42	Alapmodulok összes		41	Alapmodulok összes		43

óraszám (Helyi tervezésű plusz órákkal együtt)		óraszám (Helyi tervezésű plusz órákkal együtt)		óraszám (Helyi tervezésű plusz órákkal együtt)		óraszám (Helyi tervezésű plusz órákkal együtt)	
Kiegészítő modulokra tervezhető óraszám	35	Kiegészítő modulokra tervezhető óraszám	30	Kiegészítő modulokra tervezhető óraszám	31	Kiegészítő modulokra tervezhető óraszám	21

9. évfolyam

Alapmodulok összes óraszám: 37 óra

Adott tanévre tervezhető kiegészítő modulok óraszám: 35 óra

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

A tanév minimum követelménye a tanév során tanult énekek közül öt református énekeskönyvi és öt ifjúsági ének ismerete, melyet az iskola hittanoktatói munkaközössége határoz meg minden tanév elején.

Tematikai egység: Kohéziós modul, alapmodul Cím: „Mindnyájan egyek legyenek” – Bevezetés a keresztyén gyülekezetek világába		Órakeret: 15 óra + 2 + 1 óra (szabad órakeretből) óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás – Tapasztalati élmények, információk és háttérismeretek a gyülekezeti életéről, az MRE szokásrendjéről és az egyházi szóhasználatról. – Tapasztalati élmények a Szentírás használatáról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai – A legfontosabb kegyességi és liturgiai szövegek megismerésével megalapozni a református hit- és erkölcs tanulásának egységes alapjait. – Jelenség szinten ismertetni a keresztyén vallásgyakorlás kiemelt mozzanatait. – A hit és az Istennel való találkozás mindennapi lehetőségének tudatosítása. – A bibliai és egyházi szövegeken keresztül a tanulók helyes emberképének orientálása. – A közösség felelősségteljes kialakítására és megélésére való nevelés. – Lelki egészségre nevelés. – Az adott témához/bibliai szövegekhez kapcsolódva, a memoriterek által is segíteni a tanulók anyanyelvi kommunikációjának fejlődését.		

– Tájékozódás a Bibliában és az énekeskönyvben. – Az istentiszteleteken, áhítatokon, hitéleti alkalmakon való részvétel értelmi és érzelmi erősítésével, az „otthon vagyok a gyülekezetben” érzésének, a hit és a hitvalló élet iránti elkötelezettségnek alapozása.			
Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismeretek – Az Úri imádság, az apostoli Hitvallás és a Tíz Ige (Tízparancsolat) memoriter szöveghű ismerete. – A szereztetési igék tartalmi ismerete. – Tájékozottság e szövegek liturgiai szerepéről. – Bevezető ismeretek arról, mi teszi közösséggé a gyülekezetet. – Tájékozódás a Szentírásban, az énekeskönyvben – a rövidítések feloldása, a tartalomjegyzékek, a fejezetszámozások, illetve az énekeskönyvi számozások szerint. – Ismeretek más énekgyűjteményekről (pl. helyi énekválogatás, ifjúsági énekeskönyv). – Az imádság, az etika, a hitvallás, a sákramentumok és az istentisztelet témákról szóló református felfogás megalapozása, előkészítése. – Alapvető ismeretek a Magyarországi Református	Bevezetés	Néhány tanuló beszámolója a gyülekezetéről.	A modul által preferált érettségi témakörök A kohéziós modul egyetlen érettségi témakört sem fejt ki teljes mértékben. Az alábbi témakörök kifejtését különösen erősen megalapozza: – Egyetemes hitvallások, – Református istentisztelet és kegyesség. Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Helyem a gyülekezetben A keresztelő Úrvacsorai alkalmak Istentiszteleti alkalmak Az anyagyülekezet ifjúsági munkája Magyar nyelv: Nyelvi-filológiai elemzés, szókincsbővítés. Irodalmi, sajtó szövegrészletek az imádkozásról. Irodalom: A Biblia
	Életünk összefoglalása: Az imádság. A Miatyánk	Csoportmunka: pl. szükségletek felmérése (szükségletlista) Megbeszélés: A Miatyánk kéréseinek elemzése: miért fontos? Az imádkozás, mint élethelyzet. A Miatyánk memoriter felmondása egyéni, páros, csoportos helyzetekben.	
	Cselekedeteink összefoglalása: A Tíz Ige + 1 óra a szabad órakeretből	A Tízparancsolat és a Tíz Ige kifejezések rövid értelmezése. A szükségletlista és a Tízparancsolat összevetése. Montázskészítés a Tízparancsolat megsértéseiről. A Tízparancsolat megkeresése a Szentírásban. Az egyszerűsített szöveg memoriter felmondása egyéni, páros, csoportos helyzetekben. Vázlat a Tízparancsolat struktúrájáról.	
	Hitünk összefoglalása: az Apostoli Hitvallás + 1 óra a szabad órakeretből	Képzőművészeti alkotások elemzése vagy ppt készítése Jézus életéről a Hitvallás illusztrálására. Rövid bemutatás Máriáról és Pilátusról. Adatgyűjtés, példatár és poszter készítés az egyház szolgálatáról.	
	A sákramentumok: keresztség és úrvacsora	Megbeszélés: a víz mint szimbólum. A keresztelezés és az úrvacsora liturgiájának és gyakorlatának összevetése a szereztetési igékkel.	

Egyházzól és szolgálatáról. – Háttérismeretek átadása * az imádság szerkezetéről, kéréseink tartalmáról, az imádságról, mint párbeszédéről; * a hitvallási helyzetről, hitünk alapigazságairól; * a Tízparancsolat betartásáról, mint Istennel való közösségünk érezhető jegyeiről; * a törvény Krisztusban és Krisztus által adott összefoglalása; * a keresztyén közösségbe való betago-lódás és közösségvállalás látható szertartási elemei; * Isten kijelentése: a kijelentett, a hirdetett és a látható Ige fogalmának megalapozása; * a mindennapi bibliaolvasás, mint különleges református örökségünk; * Teológiai szakkifejezések használatának előkészítése: gondviselés, megváltás, hit, kegyelem, Szentírás, törvény, evangélium, bűnbocsánat, anyaszentegyház, gyülekezet, keresztség, úrvacsora, zsoltár, dicséret;		Megbeszélés / vita: Ki részesülhet a sákramentumokban? Opció: A szerzettetési igék memorizálása.	Irodalom, sajtó: Példák a tízparancsolat megsértéséről. Irodalom, történelem: Mózes. Társadalomismeret: Oktatási intézmények, szociális intézmények, szeretetszolgálat. Képzőművészet: Jézus életéről szóló műalkotások. Keresztelésről, esetleg özönvízzel szö-lő képzőművészeti alkotások. Csók István: Úrvacsora. A víz, mint szimbólum.
	Bibliával a kezemben	A Miatyánk megkeresése a Bibliában. Bibliai könyvek sorrendje, a Biblia szerkezete, a Biblia, mint könyv részei és függelékei. Bibliai helyek keresése és kódolása. Keresés számítógépes bibliai szövegekben. Bibliaolvasó napló készítése. Opció: a Biblia könyveinek sorrendjéről szö-lő memoriter.	
	Énekeskönyvvel a kezemben	Az énekeskönyv szerkezete, függelékei. Más énekgyűjtemények bemutatása. Egyes énekek keresése szám, kezdősor alapján.	
	Istentiszteleten	Egyházzszociológiai tapasztalatszerzés, tartalmi emlékeztető készítése az igehirdetésről, cikk, élménybeszámoló az istentiszteletről. Megbeszélés: hogyan válik közösséggé a gyülekezet?	
	Áhítaton (kiegészítés)	Az áhítat, az imádkozás, a fohász összevetése. Az áhítat és az istentisztelet többszem-pontú összehasonlítása.	
	A szeretet himnusza vagy a boldogmondások (kiegészítés)	Beszélgetés a szeretetről / boldogságról: kinek mit jelent. A szeretet/ boldogság jellemzőinek kigyűjtése. Opció: A szeretet himnuszának vagy egy részének / a boldogmondásoknak memoriter ismerete.	

* A felekezetek közötti kapcsolattartás lehetőségeiről és nehézségeiről. <i>Pragmatikus fejlesztés</i> – Tájékozódás a Szentírásban és az énekeskönyvben. – Részvétel legalább négy istentiszteleten, (köztük lehetőleg egy sakramentális alkalmon), liturgiai és teológiai megfigyelések rögzítése. – Legalább egy héten át mindennapi bibliaolvasás, és rövid feljegyzések készítése erről (olvasott szakaszok, körülmények, gondolatok, élmények). – A Miatyánk, a Hitvallás illetve a Tíz Ige szerkezetét és tartalmát feltáró vázlat vagy poszter készítése. – A Miatyánk, a Hitvallás illetve a Tíz Ige tartalmának jelenléte a mindennapjaink világában: kihívások, bizonyágtételek. A témák megvitatása során lehetőség adódik szituációk, események, élethelyzetek hit oldaláról való megközelítésére és az ehhez kapcsolódó szerepek, élethelyzetek elképzelt, szituatív megelevenítésére és közös	Összefoglalás – számonkérés	Néhány hitéleti forma bemutatása (pl. A marsi riporter interjúja: miért jártok templomba?). A memoriterek változatos formában történő számonkérése. Bibliai helyek visszakeresése. Alapfogalmak értelmező jellegű használata. Krisztus élete a Hitvallás fényében.	
--	------------------------------------	---	--

átgondolására. – Közös terminológia fejlesztése a memoriterek értelmezése által. – Absztrakt gondolkodásmód, logikai készség és az összefüggések meglátására való képesség fejlesztése az adott témákon keresztül. – Isten gondviselésének fölfedezése a Miatyánk kéréseinek, a Tíz Ige és a sákramentumok közösségmegtartó erejének elemzése segítségével. – A korábbi egyházélmények, egyházi kapcsolatok tudatosítása, helyretétele, rendezése, erősítése. <i>Belső motiváció</i> – Egy olyan szemléletmód elsajátításának segítése, melyben a tanuló erősödik az Istennel való élő kapcsolat erősítésének szükségességében, egyre jobban megéli ennek áldásait. – A egyéni kegyesség és a hitéleti részvétel legyen természetes része a református iskola diákjai életének. – Erősíteni a gyülekezet-tudatot, a keresztyén közösség egymást megerősítő hasznosságát. – Hozzásegíteni a tanulókat ahhoz, hogy a Szentírás alapján			
--	--	--	--

felmutatott értékeket saját életükbe beépítsék és megélik a mindennapokban.			
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Miatyánk, Tízparancsolat, Apostoli hitvallás, keresztség, úrvacsora, szereztetési igék, Biblia, könyv, fejezet, vers, zsoltár, dicséret, rövidítések a Bibliában, istentisztelet, áhítat, bibliaolvasó-napló, memoriter		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	– Az Úri imádság szöveghű ismerete (Új fordítás szerint). – A Tízparancsolat egyszerűsített szövegének szöveghű ismerete (református felosztás). – A Hiszekegy új (ökumenikus) szövegének szöveghű ismerete. – Fogalmak: keresztség, úrvacsora. A szereztetési igék tartalmi ismerete, Bibliai segítségével egyszerű értelmezése. – Fogalom: Biblia, könyv, fejezet, vers, zsoltár, dicséret. A rövidítések feloldása útmutató segítségével. Keresés az elektronikus Bibliaszövegekben. – Részvétel és megfigyelések rögzítése legalább négy istentiszteleten. Egyhetes bibliaolvasó-napló elkészítése. – Néhány vers szöveghű ismerete.		

Tematikai egység: Alapmodul. Bibliaismeret - Ószövetség Cím: Isten szövetséget köt népével	Órakeret: 18 óra + 2 óra + 1 óra (a szabad órakeretből) összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás — Információk és háttérismeretek az Ószövetség világáról és a kapcsolódó témákról. — Tapasztalati élmények a következőkről: küldetés, feladat, bűn, szövetség, megbánás, helyreállítás, szabadulás.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

- A Szentháromság Isten egyéneket és népet megszólító akaratának, egyén életvalóságát meglátó szeretetének kommunikálása.
- Az Ószövetségi Szentírásra, mint Isten Igéjére – illetve a keresztyén élet vezérfonalára való rámutatás; az Ószövetségben való jártasságra nevelés az egyes témákon keresztül.
- A Szentháromság Isten ószövetségi tervére való rámutatás; a tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy fölfedezzék Isten az embernek kinyilatkoztatott akaratát az egész Bibliában, így az Ószövetségben is; Isten tervének, illetve Isten a történetekben megnyilvánuló akaratának a tanulók életvalóságából kiindulva a jelenre vonatkozó applikáció, saját élettörténethez való kapcsolás segítése.
- A modulhoz tartozó bibliai történetek ismereteinek, alapvető összefüggéseknek, alapvető bevezetéstani háttérnek a bemutatása és a tanuló hozzásegítése azok elsajátításához, melyekkel a református hittan középszintű érettségi követelményrendszerét teljesíteni tudja.
- Az ószövetségi Szentírás, illetve alapvető bevezetéstani ismeretek logikus, érthető, tanuló centrikus bemutatása, melyet a diákok saját tudásukba be tudnak építeni.
- Az Ószövetség könyveinek, történeteinek olyan bemutatása, mely segítségével a tanulók időben és térben, illetve a Szentírás egészében is el tudják helyezni a tanultakat.
- Az adott egységekhez tartozó történeteken keresztül annak a felmutatása, hogy Istennek terve és üzenete van az emberi élet és a történelem szituációiban is, és Isten gondviselő szeretete végigkíséri az emberiség életét.
- A Biblia alapvető fogalmainak, szókincsének használata és a tanulók hozzásegítése az ószövetségi alapvető szóhasználattal való ismerőssé váláshoz.
- Az Ó- és Újszövetség egységére való hangsúlyozott rámutatás.
- Megismerni az Isten–ember kapcsolat alakulásának alapköveit.
- A szövetség/ szerződés fogalmának értelmezése a bibliai kontextusban.
- Felismerni az elhívás–engedelmesség–a hit küzdelmes útja–Isten kitartó hűsége összefüggéseket.
- Rámutatni, hogy Isten szövetsége nem egyéni alkalmasság függvénye, hanem Isten szuverén döntése, ami szerint Ő maga cselekszik.
- Újszövetségi összefüggések felismerése – Krisztusban beteljesített szövetség.

Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Ismeretek</i> – A Szentírás ihletettségének értelmezése – Isten és az ember közötti szövetség jelentése az	Bevezetés az Ószövetségbe	A Szentírás eddigi ismeretének összefoglalása.	A modul által preferált érettségi témakörök – Bibliaismeret: Az ósatyák
	A világ teremtése és a bűnbeesés (1Móz 1-3) + 1 óra a szabad órakeretből	A vonatkozó bibliai történet közös értelmezése a vallástanár vezetésével. Vita, témája: a jó és a rossz a világban.	

Ószövetségben – A kánon fogalma – A lineáris teremtéstörténet és az eredendő bűn értelmezése – A protoevangélium fogalma – Kortörténeti ismeretek: városi életmód szemben a nomáddal – Az elhívás fogalma – Az engedelmisség értelmezése – A nevek szerepe és jelentősége az Ószövetségben – Az ószövetségi családkép és az elsőszülöttség fogalma – Egyiptom és az ószövetségi történet kapcsolata – Isten hűsége a szenvedésben és kitesztettségben – Az áldozat(hozatal) szerepe – Mózes személye, a Sinai hegy jelentősége – Az engedelmisség kora: a honfoglalás – A bírák korának jellegzetességei – A királyság korának jellegzetességei (egységes királyság, kettészakadt királyság) – Dávid és Salamon királysága és kora – A próféta fogalma – Illés próféta – A fogság korának, valamint a	Noé és a vízözön (1Móz 6,9-9,17)	A történet drámapedagógiai feldolgozása kiscsoportban. Az egyik csoport a bibliai történetet szöveghűen adja elő, a másik csoportban a mai kor emberei jelenjenek meg. Házi feladat: Készítsünk egy mai (facebookos) felhívást a közelgő katasztrófával kapcsolatban.	– Bibliaismeret: Az őstörténetek – Bibliaismeret: Ábrahám szövetsége Istennel – Bibliaismeret: József – Bibliaismeret: Egyiptomi szabadulás és a pusztai vándorlás – Bibliaismeret: A honfoglalás – Bibliaismeret: A bírák kora – Bibliaismeret: A királyság kora – Bibliaismeret: A fogságtól a hazatérésig – Bibliaismeret: A próféták – Hitvallásismeret: A kijelentés és a hit – Hitvallásismeret: Kicsoda az ember? – Hitvallásismeret: Isten szövetsége az emberrel Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Templom- és gyülekezetépítés. A lelkesítő tevékenység. Tisztségválasztás. Presbitérium, elöljárók, istentiszteleti szokások és gyakorlatok, fogadalmak. Állam és egyház viszonya. A keresztség és az esküvő. Az anyagyülekezet diakóniája –
	Isten szövetséget köt az ősatyákkal: Ábrahám (1Móz 15)	Pármunka: rendszerezzük Ábrahám életét.	
	József és a nép Egyiptomba kerülése (1Móz 37,39-47)	Projektmunka: kiscsoportban értékeljük József életrészeit, és jelenítsük meg egy-egy állóképben a végeredményt.	
	Izrael népe szenved Egyiptomban (2Móz 1-2), Kivonulás Egyiptomból (2Móz 12-13)	Ellentétpárok: öröm és lemondás, előnyök és hátrányok, szabadság és rabszolgaság, nép és ország, ünnep és gyász, halál és élet.	
	Isten szövetséget köt Izrael népével: páska és Tízparancsolat (2Móz 19-20, 5Móz 4-5)	Szerepjáték/ egyéni munka: az Istennel való találkozás élménybeszámolója a diákok empátiás készségfejlesztésével.	
	Izrael honfoglalása és az első vezetők, pl. Gedeon (Bir 6-8)	Vita: Rend és fegyelem, vagy mindenki azt csináljon, amit akar? Beszélgetés: a vezetők feladatai, kötelességei és lehetőségei.	
	Izrael királyságát kíván: Sámuel és Saul (1Sám 8-31)	Forráselemzés: a vonatkozó bibliai történet értelmezése.	
	Egységes királyság kora: Dávid és Salamon uralkodása	Tanulói beszámoló: Dávid és Salamon királyságának bemutatása.	
	Az ország kettészakadása (1Kir 12)	Drámapedagógia: csoportban játsszuk el a történetet. Majd beszéljük meg, hogyan éltük meg a kettészakadást.	

hazatérés időszakának jellegzetességei – Próféciai a Messiás eljöveteléről <i>Pragmatikus fejlesztés</i> – Az ember és a világ teremtett voltáról való tájékozottság. – „Szív szerinti készség és hajlandóság” arra, hogy Isten akarata szerint éljünk. (Heidelbergi Káté 1.) – Az Isten Igéje alapján történő folyamatos, élethosszig tartó tanulás igénye. – Bibliaolvasáshoz tájékozódási képesség a Szentírás ószövetségi részében. – Az Ószövetség összetartozó eseményei közötti összefüggések önálló felismerése. – A Szentírás tanításának aktualizálása az adott történet /téma alapján. – Az adott történetekben található Isten szerinti értékek felismerése és elköteleződés az ezek mellett való döntésben. <i>Belső motiváció</i> – Egy olyan szemléletmód elsajátításának segítése, mellyel a tanuló fölfedezi és megéli Isten elhívásának az örömeit,	Isten követői: a próféták, Illés történetén keresztül	Tanulói tevékenység: Párokban rendszerezzük Illés életét.	lelkigondozás, imádság, közösség. <i>Történelem:</i> Kortörténeti ismeretek. Gulág <i>Magyar irodalom:</i> T. Mann: József és testvérei. Versek, regények a prófétákkal kapcsolatban (pl. Babits: Jónás imája) <i>Irodalom; biológia:</i> Evolúció kérdése és teremtményszok <i>Biológia; társadalomismeret:</i> Természeti katasztrófák <i>Társadalomismeret:</i> Társadalmi elvárások, közrend, jog, szokásjog, közérkölc, egyéni értékrend. Rend és normalitás, az egyéni szabadság és a közösségi érdek határkérdései. Adó, munka, gazdaság, társadalmi és egyéni érdekütközések. Határkérdések, szakadások, társadalmi és politikai különbségek. Migráció, menekültek, üldözöttek. <i>Rajz és vizuális kultúra:</i> Képzőművészeti alkotások
	Az asszír és babiloni fogság	Diákok beszámolója egyéni kutatás alapján olyan rokon vagy ismerős életéről, aki fogságban volt. Vita: A fogság ítélet vagy lehetőség?	
	Hazatérés a fogságból (Ezsdr. 1, Neh 2-3)	Összefoglaló jegyzet készítése.	
	A próféták, mint a szövetség védelmezői Az új szövetség ígérete	Kooperatív csoportmunkával készített kiselőadások és azok bemutatása.	

szembesül a nehézségekkel, de felismeri, hogy az Istennel kötött szövetségben Istenre mindenképp számíthat. – Támogatni és erősíteni a tanulót abban, hogy életének eseményeiben keresse Isten szövetségét, az Ige szava a mindennapok során is útmutatóvá legyen a számára. – Hozzásegíteni a tanulót ahhoz, hogy a Szentírás alapján felmutatott értékeket saját életükbe beépítsék, és megélik. – Az Isten szövetsége melletti elhatározás támogatása a tekintetben, hogy ez ne csak átmeneti fellángolás legyen, hanem életre szóló elköteleződés. – A Szentírással kapcsolatos pozitív attitűd kialakulásának segítése.			
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kánon, Ószövetség, Újszövetség, a Biblia könyvei, bűneset, engedelmesség, bűn, szövetség, szivárvány, szimbólum, elhívás, ősatyák, Ábrahám, hit atyja, József, Egyiptom, egyiptomi fogság, Mózes, páska, szabadulás, Tízparancsolat, bírák kora, bíra fogalma, kisbíra, nagybíra, prófétaság, Ezsdrás, Nehémiás, messiási prófécia		

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	– A kánon fogalma, az Ószövetség felosztása, könyveinek felsorolása. – A bűneset történetének ismerete. Fogalmak: engedelmesség, bűn. – A történet ismerete; a szövetség fogalma; a szívárvány, mint szimbólum ismerete. – Az elhívás és az ősatyák fogalmának az ismerete; Ábrahámnak, mint a hit atyjának bemutatása. – Józsefnek és a zsidó nép Egyiptomba kerülésének a története. – Mózes személyének és az Egyiptomból való megszabadulás történetének az ismerete. A páska fogalma. – A Tízparancsolat memoriter szintű ismerete, a Tízparancsolat adásának története. – A bírák korának fő jellemzői, Józsué és egy tanult bíra ismerete. – Fogalom: királyság. Sámuel és Saul személyének ismerete. – Dávid és Salamon személyének és királyságának fő jellegzetességei. – Roboám és Jeroboám nevének, valamint a két országrész nevének ismerete. – A prófétaság fogalmának, Illés személyének az ismerete. – Az asszír és babiloni fogság eseményének ismerete. – Ezsdrás és Nehémiás nevének ismerete. – „Kis” és „nagypróféta” fogalmának ismerete (példával); – Legalább két messiási prófécia ismerete.
--	---

10. évfolyam

Alapmodulok összes óraszám: 42 óra

Adott tanévre tervezhető kiegészítő modulok óraszám: 30 óra

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazzodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

A tanév minimum követelménye a tanév során tanult énekek közül öt református énekeskönyvi és öt ifjúsági ének ismerete, melyet az iskola hittanoktatói munkaközössége határoz meg minden tanév elején.

Tematikai egység: Alapmodul. Bibliaismeret - Újszövetség Cím: Jézus Krisztus, a testté lett Ige	Órakeret: 20 óra + 2 óra összefoglalás és
---	---

Előzetes tudás – Információk és háttérismeretek az Újszövetség koráról, az újszövetségi Szentírás történeteiről. – Tapasztalati élmények a következőkről: szeretet, megszólítás, megértés, elfogadás, érték, identitás, hívő élet, kapcsolat Krisztussal.		számonkérés	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai – Jézus Krisztus megváltói munkájának – mint a keresztyén hit alapjának – tanulók számára érhető, életszerű és vonzó bemutatása. – Az újszövetségi Szentírásra, mint Isten Igéjére – illetve a keresztyén élet vezérfonalára való rámutatás; az Újszövetségben való jártasságra nevelés az egyes témákon keresztül. – A Szentháromság Isten egyéneket megszólító akaratára, a megváltásban megnyilvánuló szeretetére és üdvtervére való rámutatás. – Az egyes egységekben tanított könyvek, történetek időbeli, térbeli, szentírásbeli helyének és jelentőségének szem előtt tartása és hangsúlyozása. – A modulhoz tartozó bibliai történetek ismereteinek, alapvető összefüggéseknek, az Ószövetség és az Újszövetség kapcsolópontjainak, alapvető bevezetéstani és kortörténeti ismereteknek a bemutatása és a tanuló hozzásegítése azok elsajátításához, melyekkel a református hittan középszintű érettségi követelményrendszerét teljesíteni tudja. – Az Újszövetség könyveinek és főbb történeteinek bemutatása Jézus Krisztus munkája és az első keresztyén közösségekre való hatása alapján. – A hallottaknak, tanultaknak a tanulók életvalóságához, élettörténetükhöz való kapcsolása; keresztyén önismeret fejlesztése Jézus Krisztus tanításának fényében. – A keresztyén gyülekezetek bibliai alapjainak és sajátosságainak bemutatása. – A tanítványság újszövetségi értelmezésének megismertetése, illetve a tanítványság újszövetségi korban és napjainkban való megélésének közös végiggondolása, keresztyén identitás fejlesztése.			
Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismeretek – Újszövetség könyveinek keletkezése, csoportosítása; bevezetéstani ismeretek. – Alapvető ismeretek Jézus tevékenységéről, tanításáról, megváltó munkájáról, feltámadásáról, valamint követőiről, a tanítványokról és Pál apostolról. – Megismerése „mindannak, amit	Bevezetés az Újszövetségbe és az evangéliumok világába	Ógörög nyelvű Újszövetség bemutatása és bibliai idézetek kikeresése	A modul által preferált érettségi témakörök – Jézus Krisztus földi életének eseményei: * születése * megkeresztelkedése * megkísértése
	Jézus Krisztus születése/származása a szinoptikusok történetei alapján.	Csoportmunka: szinoptikus evangéliumokból párhuzamos idézetek feldolgozása vagy keresztyén karácsonyi képeslapok megtekintése	
	Jézus tanításának kezdetei: megkeresztelkedés, megkísértés	Keresztelőedény bemutatása és a keresztelés közös elemzése vagy közvélemény kutatás a kereszteléstől	
	Jézus és a tanítványok	riport a tanítványokkal	

<i>nekünk az evangélium ígér.”</i> (Heidelbergi Káté 22.) - Fontos újszövetségi fogalmak tisztázása, ismerete. - Tananyagból kijelölt bibliai részek szövegű ismerete. - Az Újszövetség történelmi hitelességének tudatosítása. - Kortörténeti ismeretek arról, milyen volt Izráel Jézus korában. <i>Pragmatikus fejlesztés</i> „Szív szerinti készség és hajlandóság” arra, hogy Krisztusnak éljünk. (Heidelbergi Káté 1.) - Jézus tanítása alapján a saját énkép kialakítása. - Jártasság a felelősségteljes keresztyén életvitelben. - Az Isten Igéje alapján történő folyamatos, élethosszig tartó tanulás igénye. - Bibliaolvasáshoz tájékozódási képesség a Szentírás Újszövetségi részében. - Az Ószövetség és Újszövetség közötti összefüggések önálló felismerése. - Készség Jézus tanításának gyakorlati alkalmazására.	Jézus tanít: hegyi beszéd	Önálló gyűjtőmunka: Úri Ima idegen nyelveken, etikai témák feldolgozása	- Jézus tanítása: * tanítványok elhívása * hegyi beszéd * példázatok * „én vagyok” mondások - Találkozástörténetek az evangéliumokban - Jézus megváltó kereszthalála - Jézus feltámadása - Jézus Krisztus mennybemenetele és a missziói parancs - Az apostoli kor: * Pünkösöd * Pál apostol élete, missziói útjai <i>Gyülekezeti élet, kapcsolódás:</i> Az anyagyülekezet élete Szeretetszolgálat, szeretetintézmények napjainkban A református istentisztelet liturgiája Kapcsolódó ünnepek, ünnepkörök <i>Magyar nyelv- és irodalom:</i> Régi magyar nyelvemlékek. Forráselemzés. <i>Idegen nyelv:</i> Újszövetségi igerések más nyelveken.
	Jézus tanít: példázatok	A példázatok dramatikus feldolgozása.	
	Jézus tanít: „én vagyok” mondások	Projekt munkával szemléletes montázs elkészítése	
	Jézus csodát tesz: gyógyítási csodák	Tévtanítások a témáról a destruktív szektáknál; alternatív gyógymódok	
	Jézus csodát tesz: uralma a természet és a halál felett	Mit tanítanak a világvallások?	
	Jézus Krisztus <i>János evangéliumában</i>		
	Virágvasárnaptól húsvétig: a nagyhét eseményei	<i>A Jézus élete</i> (Lukács evangéliuma alapján) című film megtekintése és elemzése (2 óra)	
	Mennybemenetel és missziói parancs		
	Jézus követői: a pünkösöd története és az első gyülekezet élete az <i>Apostolok Cselekedetei</i> alapján	Helyi vagy a közelben lévő diakóniai intézmény meglátogatása	
	Jézus követői: Pál apostol élete, missziói útjai	Térkép segítségével Pál útjainak követése.	
	Tanítványnak lenni ma: összefoglalás, témazárás	Gyülekezeti kiszállás lehetőség: szolgálat és beszélgetés gyülekezeti tagokkal	

<i>Belső motiváció</i> – Segíteni és bátorítani a tanulót arra, hogy Jézus Krisztus hozzá szóló tanítványi hívogatását meghallja és elkötelezze magát, mint Krisztus tanítványa. – „Nemcsak az a bizonyos megismerés, melynél fogva igaznak tartom mindazt, amit Isten az Ő Igéjében nekünk kijelentett, hanem egyszersmind <i>az a szívbeli bizodalom is, melyet a Szentlélek az evangélium által gerjeszt bennem</i>, hogy Isten nemcsak másoknak, hanem nekem is bűnbocsánatot, örök igazságot és életet ajándékoz kegyelméből, egyedül Krisztus érdeméért.” (Heidelbergi Káté 21.) – Hozzásegíteni a tanulót ahhoz, hogy a Szentírás alapján felmutatott értékeket saját életükbe beépítsék, és megéljék. – A Szentírással kapcsolatos pozitív attitűd kialakulásának segítése.			<i>Rajz és vizuális kultúra:</i> Képzőművészeti alkotások <i>Egészségvédelem:</i> Testi és lelki egészség <i>Történelem:</i> Pál apostol kora <i>Földrajz:</i> A missziói utak városai Pál korában és most.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kánon, evangélium, szinoptikus, apostol, József, Mária, Heródes, Keresztelő János, Jézus Krisztus, Nikodémus tanítványok, elhívás, példázat, boldogmondás, gyógyítási történetek, csodatörténetek, samáriai asszony, áldozócsütörtök, virágvasárnap, nagyhét, Pál megtérése, missziói utak		

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	– Fogalmak: kánon, evangélium, szinoptikusok, apostol. – Jézus születése körüli események ismerete. Személyek ismerete: Heródes, József, Mária. – A történetek ismerete: Keresztelő János megkereszteli Jézust, Jézus megkísértése. – 12 tanítvány nevének ismerete, egy elhívás történet. – Boldogmondások és az Úri Ima memoriter szintű ismerete. – A magvető, a búza és konkoly, az elrejtett kincs és a tékozló fiú példázatának ismerete. – Az „én vagyok” mondások fogalmának ismerete, legalább 3 mondás memoriter szintű ismerete. – 38 éve beteg ember, vak Bartimeus történetének ismerete. – 5000 ember megvendégelése, Lázár feltámasztása c. történetek ismerete. – Nikodémus, samáriai asszony történetének ismerete. – A passió és a feltámadás eseménysorozatának ismerete. – Az áldozócsütörtöki események ismerete. Keresztelés szereztetési Igéjének szöveghű ismerete. – Pünkösd történetének ismerete, pünkösd fogalmának ismerete. – Pál megtéréstörténetének, a misszió fogalmának ismerete. A missziói utakról legalább 3 város felsorolása.
---	--

Tematikai egység: Alapmodul. Egyház- és vallásismeret. Cím: A református egyházismeret alapjai	Órakeret: 17 óra + 3 óra + 1 óra (szabad órakeretből) összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás — Tapasztalati élmények, információk és háttérismeretek a gyülekezeti életéről, az MRE szokásrendjéről és az egyházi szóhasználatról. — Tapasztalati élmények az ünnepekről és az ünnepekhez kapcsolódó szentírási történetek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai — A tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy ismereteket szerezzenek az MRE felépítéséről, a református egyház alapfogalmairól, szóhasználatáról. — Bevezetés a református gyülekezetek világába, szokásrendszerébe. — A tanuló helyes egyházképének orientálása. — Az MRE iránti személyes elköteleződés segítése. — A református egyház főbb tanításainak bemutatása. — A közösségbe való tartozás érzelmi háttérének feltérképezése révén a gyülekezeti kötődés segítése.	

Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismeretek – Ismeretek az MRE felépítéséről, társadalmi szolgálatáról. – Az MRE aktuális püspökeinek, valamint a tanuló egyházmegyéjének esperes személyének ismerete. – A tanuló egyházközségének rövid története és jelenlegi életének jellegzetességei. – A reformátori alapelvek (Sola Gratia, Solus Christus, Sola Fide, Sola Scriptura). – A gyülekezeti élet alapfogalmai. – A református gyülekezeti tagság alapvető kritériumai és jellemvonásai. – Alapvető ismeretek a református istentiszteletről, liturgiájáról. – Az ünnepi istentiszteletek, valamint a keresztselő, esküvő és úrvacsora. – Az egyházi év: ünnepek, ünnepkörök.	Közösségbe tartozás (önismereti bevezető)	Önismereti, tréning jellegű bevezető óra a közösségi élményekről, a közösségbe tartozás lehetőségeiről, érzelmi háttéréről.	A modul által preferált érettségi témakörök – A reformátori gondolkodás jellegzetességei – A református istentisztelet és kegyesség – Az egyházi év – A református egyház felépítése – A református istentisztelet <i>Gyülekezeti élet, kapcsolódás:</i> <i>Az anyagyülekezet története, jelene, élete.</i> <i>Az anyagyülekezet szervezeti felépítése; feladatkörök, tisztségviselők, szolgálók.</i> <i>Istentiszteleti alkalmak, ifjúsági istentiszteletek.</i> <i>Ökumenikus imahét</i> <i>Testvérgyülekezeteink</i> <i>Vallásismeret, felekezetismeret:</i>
	Az MRE felépítése és társadalmi szolgálata	Csoportmunka: cikkek, rövid filmrészletek, stb. alapján rövid összegzés, beszámoló készítése az MRE társadalmi szolgálatáról.	
	A református tanítás négy alapelve	Beszélgetés, vita a négy alapelv jelentéséről.	
	A református egyházközség, ahonnan származom / ahová tartozom - A gyülekezetem múltja (története) - Szolgálattevők a gyülekezetben: lelkész, presbiter, gondnok, stb.	Pármunka (csoportmunka): azonos gyülekezetbe tartozás esetén az egyházközség történetének megosztott feldolgozása és órán való bemutatása. Ha a tanulók több egyházközségbe tartoznak, a saját egyházközségük történetének szemléletes bemutatása. Interjú készítése a jelen lévő szolgálattevőkkel, aktív részvétel az órai beszélgetésben.	
	- Az egyházközség társadalmi szolgálata és lehetőségei + 1 óra a szabad órakeretből	Az egyházközségben történő társadalmi szolgálati területek feltérképezése és a kiaknázatlan lehetőségek összegyűjtése.	
	Gyülekezeti tag vagyok (lehetek)	Csoportmunka: gyülekezeti lehetőségek feltérképezése, havi gyülekezeti.	

– Alapvető ismeretek határainkon túli magyar reformátusokról. – Alapvető ismeretek az ökumené fogalmáról, megvalósulási lehetőségeiről. – Alapvető ismeretek az evangélikus, római katolikus és görög katolikus felekezetekről. <i>Pragmatikus fejlesztés:</i> – A korábbi egyházélmények tudatosítása, rendezése, erősítése vagy helyretétele. – Bekapcsolódási lehetőség a modul során legalább három alkalommal a gyülekezeti élet közösségébe (pl. istentisztelet, találkozás az egyházközség szolgálattevőivel, stb.). – Alapvető tájékozódás az MRE struktúrájában, fogalmi rendszerében. – Aktív gyülekezeti tagság lehetőségeinek tudatos keresése. <i>Belső motiváció</i> – A tanuló közösség-tudatának erősítése, a református egyház iránti pozitív attitűdjének megerősítése. – Aktív gyülekezeti tagság iránti vágyakozás segítése.	<u>A református istentisztelet</u> - A vasárnapi istentisztelet és liturgiája - Ünnepi alkalmak a gyülekezetben - Különleges alkalmak (esküvő, keresztelezés, temetés)	A vasárnapi istentisztelet liturgiájának magyarázó bemutatása. Csoportmunka: ünnepi alkalmak jellegzetességeinek összegyűjtése. Megelőző feladat: Az egyházi év ünnepei alapján a gyülekezet ünnepi szokásainak összegyűjtése. Tanulói élmények felidézése az esküvővel, temetéssel, keresztelezéssel kapcsolatban.	Más felekezetek, más vallások alaptanításai <i>Vallástörténet:</i> Az ünnep szakralitása <i>Földrajz:</i> Magyarország megyéi, strukturális felépítése
	Szolgálati lehetőségek a református istentiszteleten	Projekt: Egy gyülekezeti ifjúsági istentisztelet közös megtervezése.	
	Ifjúsági csoportok és találkozók az MRE-ben + 1 óra a szabad órakeretből	Tanulói felidézés ifjúsági csoportokkal, találkozókkal kapcsolatban. Kapcsolódó kisfilmek (pl. Csillagpont), ppt-k közös megtekintése.	
	Magyar reformátusok határainkon túl	Magyar reformátusság térképének elkészítése azon országok, területek bejelölésével, ahol magyar református gyülekezetek vannak.	
	Más keresztyén felekezetek és az ökumené	Kiselőadás lehetőségek más felekezetekről.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	egyházkerület, egyházmegye, egyházközség, esperes, püspök, MRE, reformátori alapelvek, gyülekezet, gyülekezeti szolgálatok, lelkipásztor, presbiter, gondnok, kántor, református egyháztagság, református istentisztelet, sákramentum, úrvacsorás istentisztelet, egyházi év ünnepek, karácsonyi ünnepkör, húsvéti ünnepkör, pünkösdi ünnepkör, határainkon túli magyar reformátusok
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	– Aktív részvétel az órákon – Egyházkerület, egyházmegye, egyházközség fogalmi ismerete; adott egyházmegye esperesének, egyházkerület püspökének ismerete; az MRE társadalmi szolgálatából legalább két terület megnevezése. – A négy alapelv ismerete. – Háttérkutatásban való részvétel a gyülekezet történetéről. – Lelkipásztor, presbiter, gondnok, kántor fogalmának ismerete. – Aktív részvétel a témáról szóló ötletbörzében és a háttérkutatásban. – A református egyháztagság fogalmának és fő jellemvonásainak ismerete. – A református istentisztelet fő jellegzetességeinek ismerete. – Az egyházi év ünnepeinek és ünnepeinek ismerete. – Az esküvői és keresztelezési fogadalom szövegének ismerete. – Aktív részvétel az órához kapcsolódó projektben. – Legalább egy ifjúsági találkozó megnevezése. – Legalább 5 ország megnevezése, ahol magyar reformátusok vannak. – Keresztyén felekezetek fő jellemvonásai.

11. évfolyam

Alapmodulok összes óraszám: 48 óra

Adott tanévre tervezhető kiegészítő modulok óraszám: 24 óra

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

A tanév minimum követelménye a tanév során tanult énekek közül öt református énekeskönyvi és öt ifjúsági ének ismerete, melyet az iskola hittanoktatói munkaközössége határoz meg minden tanév elején.

Tematikai egység: Egyetemes egyháztörténet. Alapmodul. Cím: Tegyetek tanítvánnyá minden népet!		Órakeret: 19 óra + 2 + 1 óra (szabad órakeretből) óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás – Információk és háttérismeretek az adott egyháztörténeti esemény történelmi háttéréről. – Tapasztalati élmények a következőkről: önmegtartóztatás, hatalomvágy.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai – Isten Igéje hatásának, Isten ígéretei megvalósulásának meglátása és megértése egyes történelmi korszakokban, különböző társadalmakban. – A Szentlélek Isten munkájának és a Krisztus-testként élő egyház helyzetének példákon keresztül történő bemutatása a különböző történelmi korszakokban, a keresztyénség egész világon való elterjedése néhány főbb állomásának, szakaszának bemutatása. – Az isteni kijelentésre való emberi ráismerés és az annak való engedelmeskedés bemutatása különböző népek, korok, személyiségek életében (jó és rossz példák alapján). Az eltérő történelmi korszakok kiemelt fordulópontjain előforduló személyes élethelyzetekben vállalt hitvallásos döntések bemutatása, megpróbáltatás és áldás értelmezése, Isten gondviselésének és a hit erejének megmutatása egyes esetekben. – Isten tervének, illetve Isten a történetekben megnyilvánuló akaratának alapján a tanulók életvalóságából kiindulva a jelenre vonatkozó applikáció, saját élettörténethez való kapcsolat segítése. – A történelmi események érdekes, logikus, érthető, személyes jellegű, tanulókhöz igazított bemutatása, melyet a diákok saját tudásukba be tudnak építeni. Cél, hogy a tanulók az ismert történelmi időben és térben is el tudják helyezni a tanultakat. – A modulhoz tartozó egyháztörténeti ismeretek, alapvető összefüggések és ezek kortörténeti háttérének a bemutatása, és a tanuló hozzásegítése azok elsajátításához, melyekkel a református hittan középszintű érettségi követelményrendszerét teljesíteni tudja. A történelem érettségi követelmények református nézőpontú átismétlése, árnyalt elsajátításának támogatása. – Az adott egységekhez tartozó történeteken keresztül annak a felmutatása, hogy Istennek terve és üzenete van az emberi élet és a történelem szituációiban is, és Isten gondviselő szeretete végigkíséri az emberiség életét. – A történelem és az egyháztörténet alapvető fogalmainak, szakszókincsének használata és elmélyítése, történelmi források többszemponútú elemzése, következtetések megfogalmazása.		
Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Ismeretek – Az egyház, mint a Szentlélek munkája, a Krisztus teste, Isten választottainak közössége. – Isten gondviselése közösségek és az egyéni sorsok példáin át. – Az emberi esendőség és az isteni kegyelem néhány példája. – Isten Igéjének mindenkor aktuálisan ható ereje, az egyház jelenléte kora társadalmában. – Isten megszólító Igéjének az adott korban való meghallása. – A keresztyén misszió világszerte. A legfontosabb felekezetek. – A keresztyén tanrendszer néhány kiemelt elemének történeti vonatkozásai. – Az egyházszervezet néhány meghatározó változása. – A keresztyénség megújításának szükségessége. – A kegyesség, a hitvalló élet néhány egyéni és közösségi példája. – Az egyháztörténeti közös műveltség megalapozása. Pragmatikus fejlesztés – Szövegértési és önálló tanulási kompetenciák fejlesztése. – Ismeretszerzés történelmi atlaszok, térképek, ábrák, adatsorok,	Az ősegyház útja az államvallásig	A Szentírás, mint egyháztörténeti forrás. Digitális bemutató vagy tablóképzés: keresztyén mártírok. Mártírakták forráselemzése, képi ábrázolások értelmezése. A keresztyénség terjedése – térképek segítségével.	A modul által preferált érettségi témakörök – Az egyház történelmének kezdetei, a keresztyénség a Római Birodalomban. – A reformáció német és svájci ága. – A katolicizmus és a protestantizmus a XX. században. – Kiemelkedő egyháztörténeti személyiségek, példák Krisztus elkötelezett követésére. Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Református emlékek városunkban (pl. Kálvinról) Magyar nyelv és irodalom: A felvilágosodás és a romantika, a francia Enciklopédia, Voltaire. Vitakultúra fejlesztése. Történelem: Világtörténelem napjainkig. Filozófia: A felvilágosodás filozófusai (pl. Diderot, Voltaire, Rousseau), a
	Az egyetemes zsinatok és a pápaság	Térképelemzés alapján: a keresztyénség terjedése 1000-ig. <i>Zsinati viták és hitvallások – forráselemzés vagy szituációs játék. Egyházszervezeti séma készítése illetve elemzése. Beszámolók: az apokrif könyvek, egyes fontos bibliafordítások; Augustinus.</i>	
	Az egyházszakadás	<i>Beszámolók a remeteségről illetve a Reguláról.</i>	
	A középkori egyház: misztikum és hatalom	Térkép- és forráselemzés: a keresztes hadak. Képelemzés: a romanika és a gótika kegyessége. Beszámolók: Az universitas. Ünnepek a középkorban. Assisi Ferenc.	
	Szerzetesek, eretnekek, előreformátorok	<i>Beszámolók: a szerzetesi életforma; művészet és egyház. Dramatikus megjelenítés: egyes eretnekmozgalmak; az inkvizíció.</i>	
	A reformáció kora, Luther, Kálvin + 1 óra a szabad órakeretből	A reformáció terjedése térképek alapján. <i>Forráselemzés: A 95 pont. Kálvin munkássága. Reformatori életutak. Dramatikus megjelenítés: hitviták. Filmelemzés: Luther.</i>	
	Protestáns etika és kegyességi irányzatok a XVII–XVIII. sz.-ban	<i>Dramatikus megjelenítés: kegyességi irányzatok. Viták az angol polgári</i>	

grafikonok segítségével. – Önállóan szerzett ismeretek rendszerezése tanári útmutatással. – Kiselőadások, tanulói beszámolók bemutatása, esetenként digitális megoldások támogatásával. – Vitakultúra, érvelés fejlesztése. Egyes szituációk megjelenítése. – Néhány egyháztörténeti jelentőségű kérdésben többféle értelmezés ismerete, a református álláspont melletti érvelés képessége. <i>Belső motiváció</i> – A [magyar református] keresztyén identitás erősítése, tudva, hogy az ifjabb generáció szintén a saját korában és történelmi helyzetében éli hitvalló életét. – A gyülekezethez, az egyházközséghez és az anyaszentegyházhoz való elköteleződés kognitív, érzelmi és felelősségvállalásban megjelenő elemeinek mélyítése. – A keresztyén küldetésben, élethivatásban, szolgálatban vállalt küzdelmek és áldozatok jelentőségének megélhetővé tétele. – A református keresztyén ünnepek mélyebb átélésének támogatása. – A közösséghez való tartozás erősítése közös hagyományaink és		<i>forradalom idejéből.</i>	német filozófia (pl. Kant, Hegel). <i>Etika; filozófia:</i> A kereszténység története. Az európai civilizáció és kultúra zsidó-keresztény gyökerei. <i>Etika:</i> Hit és vallás, a világvallások emberképe és erkölcsi tanításai, az intolerancia, mint erkölcsi dilemma. A szabadság rendje: jogok és kötelességek. A társadalmi igazságosság kérdése. Morális dilemmák. <i>Földrajz:</i> Kontinensek földrajza. A Földközi-tenger térsége. Urbanizációs folyamatok és hatásaik. <i>Földrajz, fizika:</i> A világkép és a természettudományok átalakulása. <i>Ének-zene:</i> Keresztyén himnuszok. A korál. A barokk zene. A mise. A gregorián. Ifjúsági zene. <i>Vizuális kultúra:</i>
	Misszió az ipari forradalom korának társadalmában	Felekezetek családfája. Dramatikus megjelenítés: az ipari forradalom hatása a családokra, a társadalmi mobilitásra. Beszámolók vagy esszéírás egyes keresztyén civil szerveződésekről (pl. Bibliatársulat, YMCA, Üdvhadsereg).	
	Világmisszió + 1 óra a szabad órakeretből	Térképek alapján a keresztyénség világmissziója a XV–XIX. században. Dramatikus megjelenítés vagy esszéírás: a misszió etikai dilemmái (pl. amerikai és afrikai őslakosok helyzete, gyarmatosítás, rabszolgaság kérdései).	
	A keresztyén egyház a XX. sz. megpróbáltatásai között	Beszámolók illetve dramatikus megjelenítés pl. Albert Schweitzer, Dietrich Bonhoeffer, Teréz anya, Billy Graham életműve. Dramatikus megjelenítés: keresztyén helytállás XX. sz.-i morális kérdésekben. <i>A Bonhoeffer című film megtekintése és elemzése. (2 óra)</i>	
	Egyház és globális kihívások	Térkép- és forráselemzés: a világ vallási körképe napjainkban. Esszéírás: modern vallásos jelenségek. Dramatikus megjelenítés: a globalizáció valamely morális kérdése.	

múltunk tudatosításával. – Az emberi esendőség, a bűn szerepének és Isten kegyelmének megértése az egyháztörténet egyes eseményei kapcsán.			Bizánci művészet. A reneszánsz. A barokk. <i>Ének-zene, vizuális kultúra:</i> A keresztyén műveltség, mint közös kulturális alap.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jézus Krisztus, Pál apostol, Constantinus. Római Birodalom. Egyház, gyülekezet, keresztyén, vértanú. Augustinus, I. Leó, I. Gergely. Püspök, zsinat, dogma, hitvallás, bibliafordítás, kanonizáció. Róma, Konstantinápoly. Pátriárka, pápa, ortodox, katolikus, teológia. Avignon. VII. Gergely, III. Ince. Keresztes hadjárat, gótika, investitúra, universitas. Assisi Ferenc, Wyclif, Husz János. Eretnek, kathar, szerzetesség, bencések, domonkosok, ferencesek. Luther, Kálvin, Zwingli. Wittenberg, Genf. Reformáció, reformatori alapelvek, evangélikus, református, anglikán, protestáns, katolikus megújulás, felekezet. A reformáció terjedése az egyes európai országokban. Bullinger. Zinzendorf. Protestáns ortodoxia, puritanizmus, pietizmus. Wesley, XIII. Leó. Baptista, metodista, presbiteriánus, Bibliatársulat. Livingstone, Söderbolm. Ökumenizmus. Albert Schweitzer, Dietrich Bonhoeffer, XXIII. János, II. János Pál. Világvallás, magánvallások, pluralizmus, keresztyén identitás, szolidaritás, karitatív tevékenység, spiritualitás.		

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	– Adatok ismerete: Kr. u. 30. körül. Kr. u. 313. Jézus Krisztus, Pál apostol, Constantinus. Római Birodalom. – Fogalmi ismeret: Egyház, gyülekezet, keresztyén, vértanú. – A constantinusi fordulat néhány jellemzője. – Adatok: 325, 787. Augustinus, I. Leó, I. Gergely. Püspök, zsinat, dogma, hitvallás, bibliafordítás, kanonizáció. – Az egyház tanítása kialakulásának néhány fontos kérdése. – Adatok: 1054, 1965. Róma, Konstantinápoly. Pátriárka, pápa, ortodox, katolikus, teológia. – Két-három fontos különbség megnevezése Kelet és Nyugat között. – Adatok: 1095–1291. 1215. Avignon. VII. Gergely, III. Ince. Keresztes hadjárat, gótika, invesztitúra, universitas. – Az egyház befolyása a középkori emberek életére. – Adatok: 1209, 1415. Assisi Ferenc, Wyclif, Husz János. Eretnek, kathar, szerzetesség, bencések, domonkosok, ferencesek. – 1517., 1536, 1555. Luther, Kálvin, Zwingli. Wittenberg, Genf. Reformáció, reformatori alapelvek, evangélikus, református, anglikán, protestáns, katolikus megújulás, felekezet. – A reformáció terjedése az egyes európai országokban. Az egyház megújulásának néhány jellemzője. – 1566, 1648. Bullinger. Zinzendorf. Protestáns ortodoxia, puritanizmus, pietizmus. – A protestáns munkaetika értelmezése. – 1804, 1855, 1891. Wesley, XIII. Leó. Baptista, metodista, presbiteriánus, Bibliatársulat. – Az ipari forradalom hatása a társadalomra és az egyház reagálása. – Livingstone, Söderbolm. Ökumenizmus. – A keresztyén felekezetek megjelenésének egyes jellemző példái az Európán kívüli kontinenseken. – 1948, 1962. Albert Schweitzer, Dietrich Bonhoeffer, XXIII. János, II. János Pál. – A szekularizációs folyamatok jellegzetességei. – Világvallás, magánvallások, pluralizmus, keresztyén identitás, szolidaritás, karitatív tevékenység, spiritualitás. – A keresztyének társadalmi felelősségvállalása napjaink egyes globális kérdéseiben.
--	--

Tematikai egység: Magyar egyháztörténet Alapmodul. Cím: Isten hozzánk való szeretete		Órakeret: 20 óra + 2 óra összefoglalás és számonkérés	
Előzetes tudás – Információk és háttérismeretek az adott egyháztörténeti esemény történelmi háttéréről. – Személyes tapasztalatok a magyar reformációról, az adott terület magyar reformációjának emlékeiről.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai – Isten Igéje hatásának, Isten ígéretei megvalósulásának meglátása és megértése a magyarság történetének egyes korszakaiban. – A Szentlélek Isten munkájának és a Krisztus-testként élő egyház helyzetének példákon keresztül történő bemutatása a magyar történelem egyes kiemelt korszakaiban. – Az isteni kijelentésre való emberi ráismerés és az annak való engedelmeskedés bemutatása különböző korok, személyiségek életében (jó és rossz példák alapján). Az eltérő történelmi korszakok kiemelt fordulópontjain előforduló személyes élethelyzetekben vállalt hitvallásos döntések bemutatása, megpróbáltatás és áldás értelmezése, Isten gondviselésének és a hit erejének megmutatása egyes esetekben. – Isten tervének, illetve Isten a történetekben megnyilvánuló akaratának alapján a tanulók életvalóságából kiindulva a jelenre vonatkozó applikáció, saját élettörténethez való kapcsolás segítése. – A történelmi események érdekes, logikus, érthető, személyes jellegű, tanulókhöz igazított bemutatása, melyet a diákok saját tudásukba be tudnak építeni. Cél, hogy a tanulók az ismert történelmi időben és térben is el tudják helyezni a tanultakat. – A modulhoz tartozó egyháztörténeti ismeretek, alapvető összefüggések és ezek kortörténeti háttérének a bemutatása, és a tanuló hozzásegítése azok elsajátításához, melyekkel a református hittan középszintű érettségi követelményrendszerét teljesíteni tudja. A történelem érettségi követelmények református nézőpontú átisméltése, árnyalt elsajátításának támogatása. – Az adott egységekhez tartozó történeteken keresztül annak a felmutatása, hogy Istennek terve és üzenete van az emberi élet és a történelem szituációiban is, a történelmi magyar református történelemszemlélet főbb elemeinek bemutatása (pl. a Himnuszon keresztül). – A történelem és az egyháztörténet alapvető fogalmainak, szakszókincsének használata és elmélyítése, történelmi források többszemponútú elemzése, következtetések megfogalmazása.			
Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismeretek – Az egyház, mint a Szentlélek munkája, a Krisztus teste, Isten választottainak közössége. – Isten gondviselése a nemzeti	A honfoglaló magyarok vallása: források és hipotézisek	Térkép alapján a sztyeppei magyarság szomszédságai. Egyes források vallástörténeti értelmezése. Keresztyének Pannóniában.	A modul által preferált érettségi témakörök – A reformáció tanainak elterjedése
	A keresztyénség felvétele Magyarországon	Forrásértelmezés: István király törvényei és az Intelmek egyes részei.	

közösség történetében és az egyéni sorsok példáin át. – A magyar református történelemszemlélet. – Isten Igéjének mindenkor aktuálisan ható ereje, a reformátusság jelenléte a magyar történelemben. – Isten megszólító Igéjének az adott korban való meghallása. – A református egyházszervezet néhány sajátos kérdése. – A „semper reformanda” elv érvényesülése és lehetőségei a magyar reformátusság sorsában. – A kegyesség, a hitvalló élet néhány egyéni és közösségi példája. – Az egyháztörténeti közös műveltség megalapozása. <i>Pragmatikus fejlesztés</i> – Szövegértési és önálló tanulási kompetenciák fejlesztése. – Ismeretszerzés történelmi atlaszok, térképek, ábrák, adatsorok, grafikonok segítségével. – Önállóan szerzett ismeretek rendszerezése tanári útmutatással. – Kiselőadások, tanulói beszámolók bemutatása, esetenként digitális	+ 1 óra a szabad órakeretből		Magyarországon. – Az ellenreformáció kora és a vallási türelem kérdései. – A magyar állam és a református egyház viszonya a II. világháború után. – Hitvalló őseink Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Az anyagyülekezet története Református emlékek városunkban (pl. Kálvinról) Emlékezés a gyülekezet nevesebb lelkipásztoraira, szolgálóira Magyar nyelv és irodalom: A magyar nyelv rokonsága, története, nyelvcsaládok. A középkori magyar kultúra és művelődés emlékei. Régi magyar nyelvemlékek: a Tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd és könyörgés, Ómagyar Mária-siralom. A magyar nyelv és irodalom megújulása a XVI. században. Zoltárparafrázisok. A korszak magyar költőinek és íróinak protestáns kapcsolatai. Történelem: A magyar nép eredete: elméletek és vitatott kérdések. A magyarság történelme a vándorlás korától a
	Pillanatképek a középkori magyar keresztyénség történetéből + 1 óra a szabad órakeretből	Beszámolók: román és gótikus templomok Magyarországon; középkori vallásos irodalom.	
	A reformáció százada + 1 óra a szabad órakeretből	Beszámolók vagy dramatikus megjelenítés: Dévai Bíró Mátyás, Sztárai Mihály, Szegedi Kis István, Kálmáncsehi Sánta Márton, Huszár Gál életműve kapcsán. Beszámolók vagy forráselemzés: A reformáció és a művelődés összekapcsolódása: Méliusz Juhász Péter, Dávid Ferenc, Károli Gáspár, Szenczi Molnár Albert életművében.	
	Ellenreformáció és vallási türelem + 1 óra a szabad órakeretből	Beszámolók vagy dramatikus megjelenítés: Bocskai István, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Lorántffy Zsuzsanna egyháztörténeti jelentősége. Református diákélet. A vándordiakok helyzete. A gályarab prédikátorok. Forráselemzés: a Türelmi Rendelet.	
	Az egyházszervezet sajátosságai (kiegészítés)	Vita a presbitériumok jelentőségéről.	
	Egyház a polgárosuló Magyarországon + 1 óra a szabad órakeretből	Beszámolók: a református kollégiumok híres diákjai a XIX. században. Diákönképzőkörök szerepe a reformkorban, református diákélet a dualizmus korában.	
	A reformáció korának és a Himnusz a a történelemszemlélete (kiegészítés)	Forráselemzés: XVI. századi alkotások és a Himnusz összevetése.	

megoldások támogatásával. – Vitakultúra, érvelés fejlesztése. Egyes szituációk megjelenítése. – Néhány egyháztörténeti jelentőségű kérdésben többféle értelmezés ismerete, a református álláspont melletti érvelés képessége. <i>Belső motiváció</i> – A magyar református keresztyén identitás erősítése, tudva, hogy az ifjabb generáció szintén a saját korában és történelmi helyzetében éli hitvalló életét. – A gyülekezethez, az egyházközséghez és az anyaszentegyházhoz való elköteleződés kognitív, érzelmi és felelősségvállalásban megjelenő elemeinek mélyítése. – A keresztyén küldetésben, élethivatásban, szolgálatban vállalt küzdelmek és áldozatok jelentőségének megélhetővé tétele. – A református keresztyén gyülekezeti alkalmak mélyebb átélésének támogatása. – A közösséghez való tartozás erősítése közös hagyományaink és múltunk tudatosításával. – Az emberi esendőség, a bűn	A XX. század magyar református egyháza: szétszakadás, üldöztetés, helytállás + 1 óra a szabad órakeretből	Beszámolók a kortörténeti háttérrel. Forráselemzés: az ébredés lehetőségeiről, a lelkigondozás egyes lehetőségei.	rendszerváltozásig. Társadalomismeret: A társadalmi mobilitás problémái. Kortárscsoport és ifjúsági szubkultúrák. A helyi társadalom, a civil társadalom és az önkéntesség. Társadalmi felelősségvállalás és szolidaritás. Néprajz: Népmesék, népszokások értelmezése. Természettudományok: A kollégiumok neves tanárai. Földrajz: A Kárpát-medence földrajza. Ének-zene, egyházi ének: Népdalkincsünk ősi rétegei. Ókeresztyén himnuszok. A gregorián. Protestáns graduálék. Hungarikák, metrikus énekek, genfi zsoltárok. Népének és korál. Maróthy György. A Kántus. Ébredési énekek. Beatzene és a keresztyén ifjúsági énekek. Vizuális kultúra: Romanika, gótika Magyarországon. Falfestmények református templomokban.
	Egyházunk ma (társadalmi és kulturális jelentőség, szerepvállalás) + 1 óra a szabad órakeretből	A református egyház társadalmi jelenlétének bemutatása példákon keresztül (pl. ifjúsági munka, intézmények, média).	
	Összefoglalás, témazárás	Az összefoglaláshoz javasolt projektmódszer segítségével összegezni a tanultakat.	

szerepének és Isten kegyelmének megértése az egyháztörténet egyes eseményei kapcsán.			Reneszánsz és barokk református templomok. Klasszicista református templomok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	895 Táltos, mitológia, egyistenhit, hipotézis, forrás, tudományos bizonyíték. 996, 1000. Esztergom. Gellért püspök, I. István. Krisztianizáció. I. István király egyházszervezése. 1367 I. László. Bakócz Tamás. Pálosok, pogány, szent, érsek, husziták. Példák a középkori magyar keresztyén kultúra szerepére. 1530, 1590 Vizsoly, Mezőtúr, Debrecen, Pápa, Sárospatak. Sztárai Mihály, Méliusz Juhász Péter, Károli Gáspár, Szenczi Molnár Albert. Prédikátor, hitvita, zsoltárfordítás, kollégium, unitárius. A reformáció szerepe a három részre szakadt ország összetartásában. 1568, 1606, 1676, 1781 Pozsony, Nagyenyed. Kocsi Csergő Bálint, de Ruyter, Comenius, II. József. Presbiter, peregrináció, Kántus, ellenreformáció, gyászévtized, Türelmi rendelet. Példák az ellenreformáció módszereire. A Türelmi rendelet néhány hatása. 1855, 1881 Kolozsvár, Pest-Buda. Arany János, Szabó Aladár. Önképzőkör, kálvinizmus, pátensharc, autonómia, reverzális, kultúrharc, belmisszió. Példák a reformátusság elkötelezettségére a nemzeti kultúra, függetlenség és társadalmi megújulás mellett. 1920, 1948 Ravasz László. Gyökössy Endre. Népfőiskola, embermentés, államosítás, evangelizáció, Egyezmény, ébredés, diakónia, lelkipozíció. A keresztyén lelkiismeret a diktatúrák idején – néhány példa alapján. 1990 Identitás. Szeretetszolgálat. Önkéntesség. Református értékek felsorolása.		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	A kulcsfogalmak közül témánként 6-15, a felsorolt adatokra való ráismerés, azonosítás szintjén való ismeretük.		

12. évfolyam

Alapmodulok összes óraszám: 43 óra

Adott tanévre tervezhető kiegészítő modulok óraszám: 21 óra

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

A tanév minimum követelménye a tanév során tanult énekek közül öt református énekeskönyvi és öt ifjúsági ének ismerete, melyet az iskola hittanoktatói munkaközössége határoz meg minden tanév elején.

Tematikai egység: Dogmatika. Alapmodul. Cím: A református hittan alapkérdései		Órakeret: 18 óra + 3 + 1 óra (szabad órakeretből) óra összefoglalás és számonkérés	
Előzetes tudás – Információk és háttérismeretek a református egyház dogmatikai gondolkodásmódjáról, a Heidelbergi Káté, II. Helvét Hitvallás, Apostoli Hitvallás látásmódjáról. – Tapasztalati élmények a következőkről: hitvallás, bűn, kegyelem.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai – Felnőtt, érett, cselekvőképes hit kialakulásának és megélésének a segítése. – Az adott dogmatikai tételek kapcsán hitvallásainkra, a Heidelbergi Káté és a II. Helvét Hitvallás vonatkozó kérdés-feleleteire való rámutatás, a hitvallásokban való jártasság elősegítése. – Református dogmatika alaptételeinek tanulócetrikus, biblikus közvetítése, és azok gyakorlati megvalósulásainak, mindennapi életre való konzekvenciáinak áttekintése a diákok narratív interpretációjának elősegítésével. – A modulhoz tartozó dogmatikai kérdések református nézőpontú megközelítésének tanulóközpontú, módszertanilag sokszínű közvetítése, mely ismeretanyag elsajátításával a tanuló elégséges ismeretet szerez a református hittan középszintű érettségi teljesítéséhez. – Önismeret, énkép fejlesztése Isten és az ember kapcsolatát magában foglaló dogmatikai témák kapcsán. – Logikai kompetencia fejlesztése a református dogmatika alapigazságaiban rejlő összefüggésekre áttekintése révén. – Annak a tudatosítása, hogy a hit ismeretekből épül fel, illetve a hit megélését segíthetik a rendszerezett ismeretek.			
Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Ismeretek</i> – Az Apostoli Hitvallás szöveghű ismerete. – A hitvallásos alapfogalmak ismerete.	Bevezetés a református hittan rendszerébe, alapfogalmak + 1 óra a szabad órakeretből	Ezek rendszerezése, esetleges „hittan-szó-tár”füzetbe való lejegyzése.	A modul által preferált érettségi témakörök – A Teremtő Isten,
	Isten kijelentése	motivációként szituációs játék a jól ismert formákban: mutogatás, rajz,	

– Alapvető ismeretek általános vallásos fogalmakról (kultusz, tabu, szent). – Alapvető bibliai fogalmak tisztázása, ismerete (pl. gondviselés, egyház, törvény, evangélium, stb.). – Egyháztörténeti ismeretek arról, milyen korszakokban hogyan változott a fogalmak használata és hogyan értelmezhetők napjainkban. – Az egyház mint térben és időben egy közösség, egyházi élet napjainkban. – Kiemelten fontos a két sákramentum tudatos megélésének tanításbeli megalapozása. – <i>Kompetenciák: cselekvés, alkalmazási készség</i> – Tájékozottság az Apostoli Hitvallás biblikus alapjait illetően. – Tájékozottság a biblikusan megalapozott tanokat illetően. – A keresztyén világlátás összefoglalható megmutatása, összehasonlítva más felfogásokkal. – Absztrakt gondolkodásmód, logikai készség és az összefüggések meglátására való képesség fejlesztése az adott témákon keresztül. – A modul felsőbb évfolyamokban (11-12.) történő használata esetén		halandzsza-nyelv.	Mindenható Atya, Isten gondviselése
	Az Ige hármas alakja, Sola Scriptura + 1 óra a szabad órakeretből	kiscsoportos munka: egy esemény különböző források szerinti kitárgyalása, ez lehet nyugodtan mindennapos iskolai történet is. Pl. 3 elbeszélő egy címzetthez.	– (Az ember teremtése, a teremtésvédelem, Jézus gyógyításai, A Zsoltárok könyve, stb.)
	A hit – Sola Fide	Az ún. „film-nézős” módszer: tanulók eljátszák a történetet, újra és újra „visszalassítva” míg fel nem fedezhető a megingás pillanata (ez sokféle lehet). Ezt vagy egy hasonló bevezetést követhet (de mindenképpen csak követheti!) a hitről szóló beszélgetés.	– A Megváltó Isten – Sola Gratia, Solus Christus
	A Szentháromság Isten	Előzetes feladat: természeti jelenségek felkutatása, irányítottan a klasszikusnak számító Nap, szél, stb. jellemzőinek összegyűjtése.	– (A nagyhét eseményei, a reformáció története)
	A Teremtő Isten, Mindenható Atya, Isten gondviselése + 1 óra a szabad órakeretből	Kiscsoportos munka, tanári vezetéssel. Különböző teremtéstörténetek, eredetmítoszok feldolgozása képekkel, szövegekkel, ezek összehasonlítása, elemzése tanári vezetéssel.	– A sákramentumok: a keresztség
	A bűn kérdése	Ajánlott projekt: Ideális esetben informatikai jellegű órát lehet tervezni, pl. keresőprogrammal aktuális híreket találni, felvillantani, elemezni.	– A sákramentumok: az úrvacsora
	A Megváltó Isten – Sola Gratia, Solus Christus	Beszélgetés, vita, képelemzés a témával kapcsolatban.	– Az anyaszentegyház
	A sákramentumok: keresztség és úrvacsora + 1 óra a szabad órakeretből	Szokások bemutatása megbeszéléssel, személyes történetek a kereszteleőről (előzetesen kérhetünk képeket, családi történeteket /amennyiben vannak/ kereszteleőről.)	

Gyülekezeti élet, kapcsolódás:
A kereszteleő
Úrvacsorai alkalmak

Irodalom, nyelvészet:
Lexikonok. Kozmogóniák

Nyelvészet, retorika:
Érvelés

Képzőművészet:
Modern képzőművészeti technikák, kollázsok.

Természettudomány:
Leírások, magyarázatok, a

kiemelten fontos a két sákramentum tudatos megélésének gyakorlati megalapozása <i>Belső motiváció</i> – Eligazodni a sokféle hit között, megtalálni és felmutatni a keresztyénen belül a „saját” meggyőződést. Az egyéni felelősségtől a közösségi felelősség felvállalását, megélését szeretnénk segíteni. – Az óráknak támogatniuk kell az egyéni felismeréseket, megfogalmazásokat, akkor is, ha elsőre nem a Heidelbergi Káté mindenre kiterjedő alaposságával szólnak meg. A modul elvégzésekor számolni kell azzal, hogy „kemény eledellel” nem kezdhető el a hitvallásos élet. – A tanulóknak szükséges érezniük, hogy a tanok nem elvont szituációkon keresztül érkeztek az emberi világba, hanem ezek azok, melyeket Isten kijelentett. – Tudatossá kell tenni, hogy e témakörökben előjövő kérdésekre adható válaszok nem gyors válaszok. – Tudatossá kell tenni, hogy e témakörökben előjövő kérdésekre adható válaszok a mindennapi	A Szentlélek Isten személye és munkája + 1 óra a szabad órakeretből	Önálló munka, majd közös elemzés: Mikor és mire volt szüksége az egyháznak (és/vagy a keresztyén embernek) Isten ilyen formájú jelenlétére?	tudomány határai. Képzőművészet: Teremtéstörténetek. Szimbólumok. Informatika: Számítógép, internethasználat. Társadalomtudomány: Különböző csoportok szokásai.
	Törvény és evangélium	Beszélgetés egy kiválasztott etikai parancsról: miért van szükség rá?	
	Az anyaszentegyház	Egyéni munka, önjellemzés készítése (röviden, akár apróhirdetési formában, stb.), majd újabb jellemzés készítése a múlt felidézésével együtt. Az utolsó körben a jövőbeni tervek hozzáadása történik.	
	Az eljövendő világ és örök élet	Vita-óra. Előzetes felkészülést igényel, egyéni feladat a különböző világvége jóslatok összegyűjtése, prezentálása. Ez számtalan formában történhet, egy fontos, hogy mindenképpen képi is legyen.	

hitgyakorlást segítik. – A modul felsőbb évfolyamokban (11-12.) történő használata esetén kiemelten fontos a két sákramentum megélésének belső megalapozása.			
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Apostoli Hitvallás, reformátori alapelvek, Szentháromság, bűn, törvény és evangélium, anyaszentegyház, törvény hármassága, általános és különös kijelentés, II. Helvét Hitvallás, Heidelbergi Káté		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	– A fogalmak formai ismerete. – Fogalom: általános és különös kijelentés. – A Sola Scriptura reformátori alapelv jelentésének ismerete. – A Sola Fide reformátori alapelv jelentésének ismerete. – A Szentháromság fogalmának ismerete. – A Teremtő és Gondviselő Isten fogalmának ismerete. – A Sola Gratia és a Solus Christus reformátori alapelvek jelentésének ismerete. – A Szentlélek Isten szerepe a Szentháromságban. – A sákramentumok egy szituációban való működésének ismerete, a szereztetési igék memoriterszerű ismerete. – A törvény és evangélium fogalmának ismerete, a törvény hármasságának ismerete. Az általános és a különös kijelentés fogalmának ismerete. – A bűn fogalmának ismerete. – Az anyaszentegyházról szóló hitvallási részek szöveghű ismerete. A közösség fogalmának megértése. – Isten ígéretei közül egy-kettő ismerete. – A feladatok végrehajtása, dolgozat elkészítése, teszt megírása és az órákon való együttműködő részvétel. – Az Apostoli Hitvallás memoriterszerű ismerete.		

Tematikai egység: Etika. Alapmodul Cím: A keresztyén élet alapkérdései	Órakeret: 20 óra + 2 + 1 óra (szabad órakeretből)
---	--

Előzetes tudás – Tapasztalati élmények, információk és háttérismeretek a gyülekezeti életről, az MRE szokásrendjéről és az egyházi szóhasználatról. – Tapasztalati élmények az ünnepekről és az ünnepekhez kapcsolódó szentírási történetek ismerete.		óra összefoglalás és számonkérés	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai – A tanulókkal való közös gondolkodás a keresztyén élet alapkérdéseiben Isten Igéje, a Szentírás alapján. – A Tízparancsolatnak, mint Isten életre vezető, segítő tanácsainak a bemutatása, és azoknak a mai életre való konzekvenciáinak az áttekintése, több szempontú vizsgálata. A Tízparancsolat tanításának, etikai konzekvenciáinak a tanulók élettörténetéhez való kapcsolódásának elősegítése. – Keresztyén értékrendszer kommunikálása, belsővé válásának elősegítése, felkészítés a felnőtt lét szerepeinek krisztusi módon való megélésére. – A modulhoz tartozó etikai kérdések református nézőpontú megközelítésének tanulóközpontú, módszertanilag sokszínű közvetítése, mely ismeretanyag elsajátításával a tanuló elégséges ismeretet szerez a református hittan középszintű érettségi teljesítéséhez. – Az adott egység vonatkozó kapcsolódásai által a tanulók életvalóságából kiindulva annak a megláttatása, hogy Istennek az emberi élet alapkérdéseire is van üzenete; keresztyén önazonosság fejlesztése. – Az egyes témák tanulóközpontú végiggondolása révén nagykorú, érett, cselekvőképes hit megélésére nevelés. – Az adott egységek vonatkozó kapcsolati lehetőségei alapján szociális és állampolgári kompetenciák fejlesztése. – Önálló vélemény kialakításának segítése közvetített háttérismeretek, etikai alapkérdésekhez tartozó problémák, témakörök felvetése és átgondolása révén. – Keresztyén etikai szókincs és ezzel az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. – Annak tudatosítása, hogy hitünk megélése döntési helyzeteket igényel.			
Témák (ismeretek, kompetenciák/ témák)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Ismeretek</i> – A Tíz Ige (Tízparancsolat) memoriter szöveghű ismerete. – Az etikai alapfogalmak definíciójának ismerete. – Alapvető ismeretek más etikai álláspontok sarokköveiről. – Alapvető bibliai fogalmak tisztázása, ismerete (pl. felebarát,	Bevezetés az keresztyén etikába, etikai alapfogalmak	A megismert fogalmak megfelelő szövegkörnyezetben való felismerése, alkalmazása.	A modul által preferált érettségi témakörök – A 10 parancsolat általános etikája. – A keresztyén etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén. A Tízparancsolat etikai üzenete:
	Az ószövetségi és jézusi etika, a szeretet kettős parancsolata alapján	Csoportmunka: Az ószövetségi és a Jézusi etika hasonlóságainak és különbségeinek felfedése: a Tízparancsolat vonatkozó részeinek összehasonlítása a Hegyi beszédben lévő Törvény magyarázatával.	
	Ki vagyok én?	Saját családfa elkészítése. Egy-egy	

törvény, kegyelem). – Kortörténeti, szociológiai ismeretek arról, milyen volt a 10 parancsolatadásának kora, és miben különbözik ez napjainktól. – Bevezető ismeretek arról, mi teszi közösséggé a gyülekezetet. – A társadalom, közösségeink kirekesztő és befogadó folyamatainak ismerete (Ki az én felebarátom?) <i>Pragmatikus fejlesztés</i> – Tájékozottság a 10 parancsolat bibliai tanítását illetően. – Tájékozottság a Biblia emberképére nézve. – A különböző szituáció orientált órákon kreatív megoldási ötletek felsorakoztatása egy-egy probléma megoldására. – A probléma felmérésének, a lényeglátásnak az alkalmazása a konkrét szituációtól függetlenül is más helyzetben. – A „Ki vagyok én?” témánál 3-4 generációs családfa készítése, a főbb felismerések, következtetések megfogalmazása. – Szabadon választott parancsolat kapcsán riport készítése olyannal, aki konkrét élethelyzetében éli / élte	A teremtettség, ember helye és feladata a teremtettségben Az „én” Isten tükrében	tanuló családfájának bemutatása, esetleg rövid elemzése az osztályban. Kollázs készítése képek, újságkivágások, anyagok segítségével a „Ki vagyok én?” kérdésre adott individualista – illetve bibliai értelmezésre.	* Más istenek, az Egy és kiábrázolhatatlan Isten tisztelete, * Isten nevével élni és visszaélni, * Az idő rendje, ünnepek és hétköznapiak, a munka és pihenés, * A teremtett világ nyugalma, ökológiai etika, kultúra, civilizáció, média, technika. – Keresztyén ember a gyülekezetben és a társadalomban. Gyülekezeti élet, kapcsolódás: Helyem a gyülekezetben Magyar nyelv: Nyelvi-filológiai elemzés, összehasonlítás, érvelés. Irodalom: Jó és rossz dilemmája az irodalomban. Arany balladái általában, pl. Ágnes asszony. A vita módszerei, eszközei. Irodalom, történelem: Az individualizmus kialakulása, térhódítása.
	Ki az én felebarátom?	Az irgalmas samaritánus példázatának eljátszása mai kontextusba helyezve, mai szereplőkkel. A játék után a szereplők érzéseinek megfogalmazása (pozitívak és negatívak egyaránt).	
	A közösség: a keresztyén ember a gyülekezetben és a társadalomban + 1 óra a szabad órakeretből	Arra az alapvető kérdésre keressük a választ, hogy mit adhat a gyülekezet a keresztyén embernek, és mit adhat ő a közösségnek? Két állításról kellene vitacsoportot felállítani és vitatkozni: 1. Jó keresztyén lehetek közösség nélkül is, nincs szükségem feltétlenül valahová tartozni. 2. Elköteleződés és közösséghez való tartozás nélkül nem élhetek teljes hívő életet.	
	A Törvény: A Tízparancsolat és etikai konzekvenciái Isten és más Istenek (1-2. parancsolat) Isten és az ember (1-3. parancsolat) A pihenés napja: munkaetika (4. parancsolat) Szülők és felsőbbiség (5. parancsolat)	Az egyes parancsolatokat érintő szituációkról való beszélgetés, szituációs játékok. A Tízparancsolat ismerete memoriterként. Az egyes parancsolatok jobb megértését segítő szituációk eljátszása párban, nagyobb csoportban. Az etikai problémák felismerése és megfogalmazása. Keresztyén etikai szempontból releváns válaszok, megoldások keresése az egyes	

meg a parancsolat etikai nehézségét; esetleg egy határkérdést. – Absztrakt gondolkodásmód, logikai készség és az összefüggések meglátására való képesség fejlesztése az adott témákon keresztül. – Cselekvési modellek, stratégiák megfogalmazása az egyes parancsolatok kapcsán. <i>Belső motiváció</i> – Elsősorban olyan attitűd kialakulását szeretnénk segíteni, ami egyáltalán számításba veszi a tettek következményeit, és számol azzal, hogy felelős mindenki a saját tetteiért. – Az egyéni felelősségtől a közösségi felelősség felvállalását, megélését szeretnénk segíteni. – Elősegíteni azt, hogy keresztyén fiataalként ne a folyamatos utólagos „tűzoltás” vagy kríziskezelés jellemezze etikai téren az életüket, hanem tudatos, előre gondolkodó, mérlegelő és jobb döntéseket hozó életet élhessenek. – Ugyanakkor érezzék a kegyelem erejét, és világos legyen, hogy nem tudjuk 100%-osan megtartani a törvényt – nem is ezért tartjuk	Gyilkosság és határesetei (6. parancsolat) Kapcsolati és szexualitika (7. parancsolat) Tiszteletben tartani a másét: (8-10. parancsolat) + 4 óra a szabad órakeretből	helyzetekben. Filmrészlet esetén filmelemzés írása (akár egy szereplő jellemfejlődéséről, akár a történet képzeletbeli folytatásáról, stb.).	Történelem: Jézus kora társadalmi viszonyainak ismerete. A zsidó és samaritánus ellentét. A zsidó felebarát értelmezés. Igazolható-e történelem tanulságából: a cél szentesíti az eszközt? Filozófia: Kant, valamint különböző etikákban a lelkiismeret, mint mozgató erő megjelenése.
	A belső törvény: a lelkiismeret	Kiselőadás tartása arról, hogyan látták a filozófiában a lelkiismeret szerepét; különösen Kant. Rövid vers / elbeszélés írása arról, hogyan figyelmeztetett bennünket a lelkiismeretünk; illetve hogyan oldódott fel lelkiismeret furdalásunk.	
	Összefoglalás – számonkérés	Záróteszt megírása a tárgyi ismeretanyagból. Egy konkrét parancsolathoz köthető konkrét krízisre vonatkozó „akcióterv” megfogalmazása kimeneti lehetőségekkel.	

fontosnak. – Hozzásegíteni a tanulókat ahhoz, hogy a Szentírás alapján felmutatott értékeket saját életükbe beépítsék és megéljék mindennapi élethelyzeteikben.			
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tízparancsolat, etika, erkölcs, lelkiismeret, értékrend, norma, hedonizmus, utilitarizmus, deontológia, relativizmus, etika – keresztyén etika kapcsolata és különbözőségei, Jézus Krisztus és a törvény kapcsolata, az egyes parancsolatok kapcsán: bálvány, Isten, szombatnap, pihenés, szülőtisztelet, felsőbbtség iránti tisztelet, paráznság, gyilkosság, élet értéke, abortusz, elégedetlenség, vágyakozás, lopás, más tulajdona.		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (minimum követelmény)	– Fogalom: erkölcs, etika, lelkiismeret, értékrend, norma, hedonizmus, utilitarizmus, deontológia, relativizmus, keresztyén etika – Jézus törvény értelmezésének jellegzetességei, ismerete. – Aktív részvétel a családfa elkészítése során, alapszintű összefüggések megértése ezzel kapcsolatban (pl. öröklődő konfliktusok, egyéb jellegzetességek a generációkban). – Jézus válaszána ismerete az irgalmas samaritánus történetéből (az egész történet ismeretével). – A két állításról szóló vitában történő egyértelmű állásfoglalás kialakítása indoklással együtt. – Az egyes parancsolatok etikai summájának megfogalmazása. A szituációk történelmi részének megértése. – A bibliai tanítás ismerete és a lelkiismeret szerepének rövid, tömör megfogalmazása. Krisztus váltságának szerepéről való tudás.		

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

A tanulói teljesítmények értékelésének **célja**, hogy a tanuló visszajelzést kapjon az előírt tananyagban elért előrehaladásról, az erős és gyenge pontokról; fenntartsuk és tovább erősítsük a diákok nyitottságát, tantárgy iránti motivációját; hozzájáruljunk a reális önértékelés kialakításához.

Az értékelés és minősítés a hatályos köznevelési törvénynek megfelelően, az iskola Pedagógiai Programjában megfogalmazottak szerint történik. A hittanoktató / vallástanár a tanulók teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. Az évközi érdemjegyeket és az év végi osztályzatokat szóbeli vagy írásbeli szöveges értékelés kíséri. Az érdemjegyekről az iskola a tanulót, és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíti.

A tanultak ellenőrzése és értékelése sokrétű módszertani skála alkalmazása révén történik. A számonkérés alapja a kerettantervben rögzített, és a tematikai egységeknél is szereplő, az adott év tananyagához tartozó minimális követelmények rendszere.

Mivel az iskola tanulócsoportjainak összetétele vegyes, ezért a hittanoktatónak / vallástanárnak tekintettel kell lennie arra, hogy az osztály egy része egyházi iskolából érkezik, mások egyéb köznevelési intézményekben vagy az egyházközség területén részesültek hit- és erkölcstanoktatásban és ezeknek megfelelő előképzettséggel rendelkeznek. A csoportokban vannak olyan tanulók is, akik sem hit- és erkölcstanoktatásban nem vettek részt, sem pedig gyülekezeti kötődésük nincs. Az aktuális témával való ismeretek előzetes felmérése során a hittanoktatónak / vallástanárnak ezt szem előtt kell tartania.

Mindezek alapján az értékelés **alapelvei**:

- A gyermek iránti tiszteletet az értékelés során is meg kell adni. Ennek a tiszteletnek a megnyilvánulása, hogy a hittanoktató / vallástanár figyelembe veszi a tanulók adott életkorhoz kapcsolódó vélhető és tipikus, valamint egyéni sajátosságait, speciális igényeit (pl. látássérült, hallássérült, diszfunkciós stb.).
- Az egyes tanegységek / témakörök végén javasolt az ismételtes, számonkérés, hiszen ebben az életkorban nagyon fontos a kisebb egységek alapos elmélyítése, rendszeres tanuláshoz szoktatás. Írásbeli ellenőrzéshez javasolt évfolyamonként három témazáró dolgozat és kettő egyéb jellegű dolgozat íratása.
- Az értékelés során a hittanoktató / vallástanár törekszik a pozitív hangvételű, nevelő jellegű, lehetőség szerint bátorító, biztató és fejlődést segítő megfogalmazásra és értékelésre, melynek célja, hogy a tanuló az adott területen, témakörön belül fejlődjön.
- Az érdemjeggyel történő értékelés során a hittanoktató / vallástanár objektivitásra törekszik, nem a tanuló személyes véleményét, hanem az elsajátított ismereteket, összefüggéseket, illetve a mérhető pontokat értékeli. Az alkalmazott objektív kritériumrendszernek a tanulók számára is ismertnek kell lennie.
- Az értékelés – osztályozás a hagyományos ötös fokozatú rendszerben történik: jeles /5/, jó /4/, közepes /3/, elégséges /2/, elégtelen /1/. A félév és a tanév végén a tantárgyban elért kiemelkedő teljesítményért a tanuló dicséretet kap.
- Érdemjegy nélkül is történik értékelés.

Az értékelés **alapja**:

- A tanulói tevékenység megfigyelése az órán kifejtett, illetve a tanítási órán kívüli feladatok elvégzése során.
- Szóbeli munka értékelése pl. a kérdésekre adott válaszok, összefüggő feleletek, szóbeli beszámolók aranymondások, egyéb memoriterek elmondása alapján.

- Írásbeli munka értékelése pl. órai munka, projektfeladatok, házi feladatok, szorgalmi feladatok (kiselőadás, gyűjtőmunka stb.) témazáró felmérések, írásbeli feleletek, írásbeli beszámolók, feladatlapok, tesztek segítségével.
- A tanulói kreativitás különleges kifejezőmódjai az értékelés részét képezhetik. A vallástanár a sokrétű intelligencia elmélet alapján lehetőséget adhat a tanulóknak arra, hogy a tanultakat egyéni erősségeiknek megfelelően juttassák kifejezésre. A kognitív számonkérés mellett így egyéb területek is segíthetik az értékelést.

Értékelési szempontok:

- a tanuló nyitottsága a tantárgy iránt,
- a tanuló hitbeli fejlődésének mértéke önmagához, illetve a csoporttársaihoz viszonyítva,
- aktív részvétel páros, illetve csoportmunkában,
- önismeret,
- a társas feladatokban való felelősségvállalás.

Az értékelés formái:

- önértékelés,
- tanulói értékelés (pármunkában, csoportmunkában),
- hittanoktatói szóbeli értékelés,
- helyzetfeltáró (diagnosztikus) értékelés (erre nem adunk érdemjegyet),
- hittanoktatói írásbeli, főleg ösztönző – formáló (formatív) értékelés,
- hittanoktatói minősítő – szelektáló, összegző – lezáró értékelés, osztályzás (szummatív).

6. Középszintű érettségi témakörök

a 40/2002 OM rendelet alapján

A hit- és erkölcsstan középszintű érettségi témakörei megegyeznek a 40/2002. OM-rendelet *Református hit- és erkölcsstan* tantárgy részletes vizsgakövetelményeiben felsorolt vizsgakövetelményekkel. Ezt a követelményrendszert a hit-és erkölcsstant oktató vallástanár a hit-és erkölcsstant érettségi tantárgyként választó diákok számára a 11. évfolyamon szeptember hónapban nyomtatott formában is átadja.

A preferált érettségi témák megtalálhatóak jelen helyi tanterv *Kapcsolódási pontok* című oszlopában.

A református hit- és erkölcsstan középszintű érettségi témaköreinek felsorolása, tartalmi követelmények:

Témakörök	Tartalmi követelmények
-----------	------------------------

I. Bibliaismeret

1. Ószövetség	Őstörténet: a teremtés, az ember teremtése, proto-evangélium, bűnesetek, az özönvíz. Ősatyák történetei: Ábrahám, Izsák, Jákób, József. A választott nép történetének főbb szakaszai, fontos eseményei: Mózes elhívása, kivonulás Egyiptomból, szövetségekötés, honfoglalás, bírák kora: Sámson, Gedeon, Jefe, Sámuel, Debora, Saul-Dávid-Salamon királysága. Illés és Elizeus próféta, babiloni fogság, hazatérés a fogságból. Jézusra vonatkozó próféciák, azok keletkezési körülményei, messiási várakozás: Ézsaiás, Jeremiás, Dániel, Mikeás, Haggeus, Zakariás.
2. Alapvető ószövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	A Biblia keletkezése, az ószövetség könyveinek keletkezése és felosztása: történeti, tanító és prófétai.
3. Újszövetség	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása: születése, megkeresztelkedése, megkísértése, a tanítványok elhívása, hegyi beszéd, az Isten országáról szóló példázatai, az „én vagyok” mondások, gyógyítási csodái, megváltó áldozata, kereszthalála és feltámadása, mennybemenetele és a missziói parancs. Az apostoli kor: A Szentlélek kitöltetése, a keresztyén egyház születése, Péter és János apostol munkássága, Saulus megtérése, Pál missziói útjai. Apostoli kor a levelekben: Róma, Korinthus I-II., Filippi, Timóteus I-II., Jakab.
4. Alapvető újszövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	Az evangéliumok keletkezésének története és célja, párhuzamok és eltérések, ezek okai. Az újszövetségi levelek felosztása: páli levelek: tanító és pásztori; egyetemes.
5. Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttere: az intertestamentális kor.

II. Egyháztörténet

6. Krisztus egyházának története	A Szentlélek munkájáról szóló bibliai tanítás; Az egyház történelmének kezdetei, fontos fordulópontjai: Pünkösöd eseményei, a keresztyén egyház születése, őskeresztyénség, az istentisztelet liturgiája, ókatolicizmus, keresztyénülődések, a keresztyénség, mint államvallás; Szerzetesrendek kialakulása Keleten és Nyugaton; Keresztes háborúk, avignoni fogság; Eretnekmozgalmak és az inkvizíció; Előreformációs törekvések: Wyclif és Husz; A reformáció német és svájci ága; Az ellenreformáció Európában, a jezsuita rend; A protestáns ortodoxia és a pietizmus; A puritanizmus; Az ökumenikus mozgalmak kezdetei; A katolicizmus és a protestantizmus a XX. században. Kiemelkedő egyháztörténeti személyiségek példák Krisztus elkötelezett követésére: Augustinus, I. István, Assisi Ferenc, Luther Márton, Zwingli Ulrich, Kálvin János.
7. A saját felekezet története	A saját felekezet kialakulása, annak okai, történetének fontos pontjai: A reformáció tanainak elterjedése Magyarországon; Kiemelkedő személyiségek: Dévai Bíró Mátyás, Sztárai Mihály Szegedi Kis István, Kálmáncsehi Sánta Márton, Huszár Gál; A reformáció és a művelődés összekapcsolódása: Méliusz Juhász Péter, Dávid Ferenc, Károli Gáspár, Szenci Molnár Albert; A bécsi békétől a szatmári békéig (Bocskai István) – a Habsburg udvar valláspolitikája: 1606-1711: ellenreformáció, a gyászévtized, gályarab prédikátorok; Az erdélyi fejedelemség valláspolitikája: 1571-1690. Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Lorántffy Zsuzsánna; Csendes ellenreformáció: A magyar protestantizmus helyzete III. Károly és Mária Terézia uralkodása idején; II. József valláspolitikája, a Türelmi Rendelet; A két világháború közötti egyház története: Makkai Sándor, Baltazár Dezső, Ravasz László, Révész Imre; Állam és egyház viszonya a II. világháború után: Egyezmény 1948, államosítások; Bereczky Albert, Pap László, Ordass Lajos.

III. Dogmatika

8. Az egyház tanítása	A keresztyén egyház tanításának alapvető tételei: Isten megismerése, a kijelentés (Istenérvek); Különös kijelentés, az Ige hármas alakja reformátori felfogásban; Az ember Isten szövetségében; Evangélium a törvényben; A keresztyén hit; Egyetemes hitvallások; Istenről, mint Szentháromságról.; A teremtető, Mindenható Atya; Az isteni gondviselés; Jézus Krisztus személye és titka; Jézus Krisztus prófétai, főpapi és királyi tiszte;
-----------------------	--

	A Szentlélek személye és munkája; Az anyaszentegyház; A sákramentumok: keresztség és úrvacsora; Az eljövendő világ és az örök élet. A saját felekezet dogmatikai tanítása: A reformátori gondolkodás jellegzetességei: solus Christus, sola gratia, sola fide, sola Scriptura. Az üdvtörténet alapigazságainak vizsgálata, Isten mindnyájunkat egyé tesz Krisztusban: ökumenikus mozgalmak, a II. vatikáni zsinat.
--	--

IV. Az egyházi esztendő

9. Ünnepek, ünnepi időszakok	Az egyházi esztendő ünnepei, ünnepi időszakai, a saját felekezet ünnepei, az ünnepek gyökerei, jelentősége: Advent, karácsony, böjt, virágvasárnap, nagypéntek, húsvét, áldozócsütörtök, pünkösd, újkenyér, újbor, október 31, a reformáció emléknapija; Az ünnepek liturgiája; A református istentisztelet és kegyesség
------------------------------	---

V. A keresztyén erkölcsi élet – etika

10. A keresztyénség erkölcsi tanítása	Az ószövetségi és a jézusi etika.: Az ember feladata a világban, felelősségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt: Erkölcs, erkölcsi döntés, etika fogalma; Az erkölcs keresztyén megítélése a bűn és kegyelem fényében; Kicsoda az ember? A törvény átka és haszna; A belső törvény: a lelkiismeret; Szabadság és rend. A keresztyén etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén: A Tízparancsolat etikai üzenete: más istenek, az Egy és kiábrázolhatatlan Isten tisztelete, Isten nevével élni és visszaélni, az idő rendje, ünnepek és hétköznapiak, a munka és pihenés, a teremtett világ nyugalma, ökológiai etika, kultúra, civilizáció, technika, szülők, gyermekek, szerelem, házasság, válás, szexualitás, család, nemzedékek, szülőföld, haza; Az élet védelme: szenvedélybetegségek, abortusz, eutanázia, géntechnológia, öngyilkosság, halálbüntetés; Keresztyén ember a gyülekezetben és a társadalomban.
11. A nagy világvallások alapvető gondolatai	A vallás fogalma; A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai: a zsidó vallás, az iszlám, a keresztyénség; Az örök világtörvény vallásai: hinduizmus, buddhizmus stb.; Mai vallási áramlatok.
12. A saját egyház mai élete	A MRE jelképei, címere, hitvallásai: II. Helvét Hitvallás, Heidelbergi Káté; Az egyház felépítése, egyházközség, egyházmegye, egyházkerület, Zsinat; Főbb szolgálati területei: misszió, diakónia.

VI. Kompetenciák

13. Szövegértelmezés	Bibliai szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése; Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentum elemzése; Hitvallási irat részletének értelmezése a dogmatikai ismeretek birtokában.
14. Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása.

7. Függelék

I. Tankönyvek, taneszközök:

- Biblia
- Református Gyülekezeti Énekeskönyv
- A MRE által elfogadott és jóváhagyott *Református hit- és erkölcsstan tankönyvjegyzék* könyvei és tanulói segédletei

A hittankönyvek és ajánlott segédletek hatályos jegyzéke a hit- és erkölcsstan helyi tanterv mellékleteként megtalálható:

Kustár Gábor – Miklya Luzsányi Mónika – Árvavölgyiné Szatmári Ibolya: Istennel a döntéseinkben. Református hit- és erkölcsstan tankönyv 5. osztályosok részére (Hittan 5.) (Református Pedagógiai Intézet, Budapest)

Kustár Gábor – Miklya Luzsányi Mónika – Árvavölgyiné Szatmári Ibolya: Istennel a döntéseinkben. Református hit- és erkölcsstan munkafüzet egyházi iskolák 5. osztályos tanulói részére (Református Pedagógiai Intézet, Budapest)

Ladányi Sándor – Papp Kornél – Tőkéczi László: Egyháztörténet 2. (1711-től napjainkig) (Református Pedagógiai Intézet, Budapest)

Márkus Gábor: "Mindnyájan egyek legyenek" – Bevezetés a keresztyén gyülekezetek világába

Kohéziós alapmodul (Református Pedagógiai Intézet, Budapest)

Mihalina László: Jézus Krisztus, a testté lett Ige

Bibliaismeret: Újszövetség – alapmodul (Református Pedagógiai Intézet, Budapest)

Thoma László: A keresztyén élet alapkérdései

Etika – alapmodul (Református Pedagógiai Intézet, Budapest)

Thoma László: A serdülőkor etikai kérdései

Etika – kiegészítő modul (Református Pedagógiai Intézet, Budapest)

Thoma László: Az ifjúkor etikai kérdései

Etika – kiegészítő modul (Református Pedagógiai Intézet, Budapest)

Thoma László: Jézus gyógyításai – Jézus hatalma a természeti erők felett

Bibliaismeret: Újszövetség – alapmodul (Református Pedagógiai Intézet, Budapest)

Tóth Kása István - Tőkéczi László (Szerk.): Egyháztörténet 1. (a kezdetektől 1711-ig) (Református Pedagógiai Intézet, Budapest)

Vincze Árpád: Isten szövetséget köt népével

Bibliaismeret: Ószövetség – alapmodul (Református Pedagógiai Intézet, Budapest)